

ØF-rapport nr. 04/2007

**Evaluering av
”Jysla Løye i TastaSkolen”
Et prosjekt om fysisk aktivitet i skolen**

av

**Hans Olav Bråtå, Vegard Johansen og Helene Harris-
Christensen**

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgstyrene/de regionale høgstyresentra i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgstyremiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF-rapport nr. 04/2007

**Evaluering av
”Jysla Løye i TastaSkolen”
Et prosjekt om fysisk aktivitet i skolen**

av

**Hans Olav Bråtå, Vegard Johansen og Helene Harris-
Christensen**

østlandsforskning

Tittel: Evaluering av Jysla Løye i TastaSkolen
Et prosjekt om fysisk aktivitet i skolen

Forfatter: Hans Olav Bråtå, Vegard Johansen og Helene Harris-Christensen

ØF-rapport nr.: 04/2007

ISBN nr.: 978-82-7356-606-5

ISSN nr.: 0809-1617

Prosjektnummer: 10108

Prosjektnavn: JYLITS

Oppdragsgiver: Stavanger kommune

Prosjektleder: Hans Olav Bråtå

Referat: Rapporten er utarbeidet av Østlandsforskning på oppdrag fra Stavanger kommune. Målet har vært å analysere i hvilken grad man har nådd målene med JYLITS-prosjektet; og om prosjektet bør videreføres. JYLITS er et samarbeid mellom kommunen, skolene og idretten/frivillige organisasjoner. De overordna målene med JYLITS er alle elever i Tastaskolene skal ha minimum en times fysisk aktivitet per dag og at Skolene tilrettelegger for et variert idretts- og friluftstilbud i løpet av skoledagen. Resultatene samla tyder på at man ikke har nådd målet om en times fysisk aktivitet for alle per dag, men våre data viser en relativt høy fysisk aktivitet forbindelse med JYLITS. JYLITS har gitt økt trivsel i skolen og elevene har prøvd ulike fysiske aktiviteter. Lignende aktiviteter bør innføres i andre skoler.

Emneord: Tasta bydel, Stavanger, skole, fysisk aktivitet, trivsel i skolen, JYLITS

Dato: Mars 2007

Antall sider: 113

Pris: 150

Utgiver: Østlandsforskning
Serviceboks
2626 Lillehammer

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1. Ytterligere eksemplarfremstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Forord

Bakgrunnen for denne evalueringen er at Stavanger kommune ønsker å få mer kunnskap om erfaringene fra JYLITS-prosjektet i Tasta bydel før de vurderer innføring i forhold til andre skoler i kommunen. Rogaland fylkeskommune ønsker erfaringer fra prosjektet i forhold til videreføring av fylkeskommunens folkehelsearbeid.

Det er derfor viktig å få kunnskap om man har nådd målene med prosjektet, hvordan ulike faktorer påvirker måloppnåelsen og hva som er viktig for en videreføring.

Forsker Vegard Johansen har hatt ansvaret for gjennomføringen av spørreundersøkelsene og analysen av det kvantitative materialet. Forsker Helene Harris-Christensen har hatt ansvaret for gjennomføringen av intervjuene og for analyse av det kvalitative materialet. Forsker Hans Olav Bråtå har vært prosjektleder. Prosjektet har hatt et omfang på ca 2 månedsverk.

Vi vil rette en takk til prosjektets styringsgruppe for god oppfølging. En spesiell takk til Erlend Mikkelsen i Stavanger kommune for interessert og meget god oppfølging. Rapportens konklusjoner er imidlertid Østlandsforskning sitt ansvar alene.

Lillehammer, mars 2007

Ståle Størdal
forskningsleder

Hans Olav Bråtå
prosjektleder

Innhold

Sammendrag	6
1 Innledning	7
1.1 Ønskelig å øke fysisk aktivitet hos barn og ungdom.....	7
1.1.1 Generell tendens til mindre fysisk aktivitet blant barn og unge.....	7
1.2 Målsetting og problemstillinger for evalueringen.....	8
2 Metode og datainnsamling	9
3 JYLITS; mål og utvikling av satsingen	11
3.1 Målene og den første iverksettingen.....	11
3.1.1 Målene og søknaden.....	11
3.1.2 Høsten 2004 en prøveperiode.....	13
3.2 Hovedtrekk i bruken av ressurser.....	13
3.3 Organisering og gjennomføring.....	16
3.3.1 Informantenes vurderinger av overordna organisering.....	16
3.3.2 Organisering på skolene.....	19
3.3.3 Vurderinger av bruken av ressurser i prosjektet.....	20
3.4 Vurderinger av måloppnåelsen ved prosjektet.....	20
3.4.1 Målene og måloppnåelse.....	20
3.4.2 Mål om tverrfaglig samarbeid og partnerskapsprosjekt.....	22
3.5 Videreføring av JYLITS.....	23
4 Resultater fra gruppeintervju med elever på 1- 4 trinn	27
4.1 Hovedtrekk.....	27
4.2 En time fysisk aktivitet hver dag.....	28
4.3 Relevante aktiviteter for alle?.....	29
4.4 Andre effekter.....	29
4.5 Elevenes forståelse av JYLITS som begrep.....	30
4.6 Oppsummering for klassetrinn 1-4.....	32
5 Resultater fra elevundersøkelsene (5.-10. klasse)	33
5.1 Hva mener elevene på klassetrinn 5-7 (mellomtrinnet)?.....	33
5.1.1 Resultater.....	33
5.1.2 Effekter av JYLITS.....	37
5.2 Hva mener elevene på klassetrinn 8-10 (ungdomsskolen)?.....	39
5.2.1 Resultater.....	39
5.2.2 Effekter av JYLITS.....	43

5.3	Sammenligning av resultatene for 5.-10. klasse.....	46
5.3.1	Mengden av JYLITS-aktiviteter/kroppsøving.....	46
5.3.2	Mangfoldet av JYLITS aktiviteter	47
5.3.3	”Jysla kjekke” JYLITS-aktiviteter	48
5.3.4	Elevenes fysiske aktivitet utenom skoletiden.....	50
5.3.5	JYLITS` effekt på trivsel i ungdomsskolen	51
6	Hva mener lærerne?.....	53
6.1	Resultater.....	53
6.1.1	Har alle elevene 1 times fysisk aktivitet per dag?	53
6.1.2	Har JYLITS bidratt til å øke elevenes fysiske aktivitet?	54
6.1.3	I hvilken grad har lærerne forma JYLITS?	55
6.1.4	Har JYLITS økt lærernes fysiske aktivitet?	57
6.2	Effekter av JYLITS	59
6.2.1	Trivsel på skolen	59
6.2.2	Opplevelser av mestring	60
6.2.3	Økt bruk og kjennskap til tur- og aktivitetsområder i nærmiljøet	60
6.2.4	Elevenes konsentrasjon	61
6.2.5	JYLITS i forhold til andre fag	62
6.3	Anbefalinger av JYLITS	63
7	Hvordan oppfatter foreldre/foresatte JYLITS?	65
8	Oppsummering - diskusjon	69
9	Konklusjoner og anbefalinger.....	77
10	Referanser	79
	Vedlegg 1 – Nærmere om metoden.....	81
	Vedlegg 2 – Spørreskjema til elever på mellomtrinnet	87
	Vedlegg 3 Spørreskjema til elever på ungdomstrinnet	91
	Vedlegg 4 Spørreskjema til lærere	95
	Vedlegg 5 Populasjoner og svarprosjenter	101
	Vedlegg 6 – Spørsmålsguider til ulike aktører.....	103

Tabell oversikt

Tabell 3.1. Budsjett og finansieringsplan for skoleåret 2004-2005 slik de fremkommer i søknad til Helse- og sosialdepartementet. Kroner.	12
Tabell 3.2. JYLITS, noen hovedtrekk i pengestrømmen.	14
Tabell 3.3. Antall timer som er brukt til prosjektledelse/planlegging ved gjennomføring av JYLITS på de enkelte skoler, etter halvår og skole.	15
Tabell 4.1 Sammendrag av elevenes forståelser av JYLITS aktiviteter. Trinn 1-4 trinn.	27
Tabell 5.1: Gjennomsnittlig antall aktiviteter som elevene på mellomtrinnet i Tasta-skolene har deltatt i.	36
Tabell 5.2. Elevers kjennskap til området ved skolen og bruk av naturen etter skoletid. Mellomtrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.	38
Tabell 5.3. Elevenes vurdering av påstander om støy i klasserommet og om de synes det er lett å følge med i timen. Mellomtrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.	39
Tabell 5.4: Gjennomsnittlig antall aktiviteter som elevene på ungdomstrinnet i Tasta-skolene har deltatt i.	42
Tabell 5.5. Elevers kjennskap til området ved skolen og bruk av naturen etter skoletid. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.	45
Tabell 5.6. Elevene tar stilling til påstander om støy i klasserommet og om de synes det er lett å følge med i timen. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.	45
Tabell 5.7. Elevene tar stilling til påstander om mestring, medvirkning og selvtillit. Ungdomstrinnet i tasta-skolene samla. Prosent.	45
Tabell 5.8. Hvor mange dager i uken har elevene JYLITS/kroppsøving? Elevene i trinn 5-10 i Tasta-skolene. Gjennomsnitt.	46
Tabell 5.9. Antallet idretts- og friluftstilbud elevene har deltatt i. Elevene i trinn 5-10 i Tasta-skolene. Gjennomsnitt.	47
Tabell 5.10. Artige aktiviteter fordelt på kjønn og skolenivå. Elevene i trinn 5-10 i Tasta-skolene. Prosent.	49
Tabell 5.11. Antall timer fysisk aktivitet utenom skoletiden ut fra kjønn og antall dager JYLITS/kroppsøving. Elever i Tasta-skolene trinn 5-10. Prosent.	51
Tabell 5.12. Faktorer som spiller inn om JYLITS gjør det artig å være på skolen. Ungdomsskolen.	52
Tabell 6.1. Lærernes oppfatninger knyttet til JYLITS eventuelle innvirkning på elevenes kunnskap om nærmiljøet, bruk av tur- og aktivitetsområder og utvikling av nye aktivitetsarenaer i Tasta bydel. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.	61

Figur oversikt

Figur 3.1. Hovedtrekk i den overordna organiseringen ifølge den første prosjektplanen.	16
Figur 5.1: Hvor mange dager i en vanlig skoleuke har elevene på mellomtrinnet kroppsøving eller JYLITS. Samla for mellomtrinnet i Tasta-skolene. Prosent.	33
Figur 5.2: Mangfoldet av idretts- og friluftstilbud elevene har deltatt i ved JYLITS. Samla for mellomtrinnet i Tasta-skolene. Prosent.	34
Figur 5.3: Antallet aktiviteter elevene har deltatt i gjennom JYLITS. Samla for mellomtrinnet i Tasta-skolene. Prosent.	35
Figur 5.4: Hvilke aktiviteter har vært artige og hvilke har vært kjedelige. Mellomtrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.	36
Figur 5.5. Betydningen av JYLITS for trivselen på skolen. Mellomtrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.	38
Figur 5.6. Hvor mange dager i en vanlig skoleuke har elevene i ungdomsskolen kroppsøving eller JYLITS. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.	40
Figur 5.7: Mangfoldet av idretts- og friluftstilbud elevene har deltatt i. Ungdomstrinnene i Tasta-skolene samla. Prosent.	40
Figur 5.8. Antallet aktiviteter elevene har deltatt i gjennom JYLITS. Ungdomstrinnene i Tasta-skolene samla. Prosent.	41
Figur 5.9. Hvilke aktiviteter har vært artige og hvilke har vært kjedelige. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent. N)	42
Figur 5.10. Betydningen av JYLITS for trivselen på skolen. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.	44
Figur 6.1. Lærernes vurdering av om alle elevene har hatt 1 times fysisk aktivitet hver dag, enten det er JYLITS eller kroppsøving. Samla for lærere i Tasta-skolene.	53
Figur 6.2. Lærernes vurdering av hvordan JYLITS har virket inn på elevenes fysiske form. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.	55
Figur 6.3: Organisering av JYLITS-aktiviteter for en eller flere klasser. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.....	56
Figur 6.4: Om hele lærerpersonellet deltar aktivt i JYLITS-prosjektet. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.....	56
Figur 6.5: Har JYLITS påvirket din egen daglige fysiske aktivitet det siste året? Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.....	57
Figur 6.6: Hvor mange timer, i snitt per uke, driver lærerne med fysisk aktivitet samlet (på skolen og utenom skoletid)? Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.	58
Tabell 6.1. Lærernes oppfatninger knyttet til JYLITS eventuelle innvirkning på elevenes kunnskap om nærmiljøet, bruk av tur- og aktivitetsområder og utvikling av nye aktivitetsarenaer i Tasta bydel. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.	61
Figur 6.8: Lærernes oppfatninger av JYLITS` innvirkning på elevenes konsentrasjon i timen og vilje til læring. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.	62
Figur 6.9: Lærernes oppfatninger om JYLITS har vært på bekostning av andre fag. Prosent...	62
Figur 6.10: Vil du anbefale andre skoler å ha 1 time fysisk aktivitet hver dag?	63

Sammendrag

Rapporten er utarbeidet av Østlandsforskning på oppdrag fra Stavanger kommune. Målet har vært å analysere i hvilken grad man har nådd målene med JYLITS-prosjektet; Jysla Løye i Tasta-skolene og i hvilken grad prosjektet eventuelt bør videreføres. Etter en prøveperiode høsten 2004 ble JYLITS for fullt innført våren 2005. Prosjektet avsluttes våren 2007. Det overordna målet med JYLITS er alle elever i Tastaskolene skal ha minimum en times fysisk aktivitet per dag. Skolene tilrettelegger for mangfoldig fysisk aktivitet med et variert idretts- og friluftstilbud i løpet av skoledagen. Ett av delmålene er at de ansatte i skolene skal bli mer fysisk aktive.

JYLITS har ambisiøse mål. Resultatene samla tyder på at man ikke har nådd målet om en times fysisk aktivitet for alle per dag, men våre data viser en relativt høy fysisk aktivitet forbindelse med JYLITS og kroppsøving. Elevene utøver et relativt stort antall aktiviteter, og alle aktiviteter oppfattes som mer artige enn kjedelige. Det betyr at de i hovedtrekk er ”Jysla Løye”. I ungdomsskolen er det størst samsvar mellom det elevene anser som artig og det de gjør mest av.

JYLITS/Kroppsøving har positiv virkning på sosiale forhold i barneskolen ved at det øker kontakt/inkludering mellom elevene. JYLITS/kroppsøving bidrar til å øke trivselen i skolen. Der vi kan si noe om sammenhenger – for ungdomsskolen – er det økt sammenheng mellom høy aktivitet i JYLITS, trivsel og fysisk aktivitet utenfor skoletida.

Vel 60 % av lærerne mener at deres fysiske aktivitet ikke er påvirket av JYLITS. De resterende er påvirket av JYLITS. Lærerne i småskolen er mer påvirket enn lærerne på mellomtrinnet. Effekten er minst for lærere i ungdomsskolen. De aller fleste lærerne har vært involvert i JYLITS ved å organisere aktiviteter.

Generelt avtar elevenes deltakelse i JYLITS/kroppsøving og variasjonen i antall aktiviteter med økende skoletrinn. Aktivitet og involvering fra lærere viser samme tendens.

Organiseringen på overordna nivå har vært preget av mange og skiftende grupper. Ulike aktører har dels hatt forskjellige tolkninger av målene. Etter en prøve- og feileperiode har man fått en styringsstruktur som er mer hensiktsmessig enn tidligere. Det er innført et mer enhetlig system for rapportering av bruk av midler. Det er blitt mye opp til den enkelte skole hvordan de skal gjennomføre JYLITS, men dette har sammenheng med at skolene generelt har økende frihet mht organisering av aktiviteter. Det er et dilemma mellom styring på prosjektnivå og den enkelte skole sin aktivitet.

Organiseringen på skolene har i stor grad dreid seg om hvordan man skal få til praktiske løsninger. Noen skoler har tatt fem minutter fra fagtimer og således satt sammen en JYLITS time. Andre igjen har utvidet skoledagen for elevene og slik skapt en JYLITS time. Den største variasjonen er om JYLITS blir sett på som en egen definert kategori i skolehverdagen eller om JYLITS søkes inkludert i flest mulig aktiviteter. Vel $\frac{3}{4}$ av lærerne mener at JYLITS i større eller mindre grad går på bekostning av andre fag.

De fleste skolene har brukt kr. 50 000 per år til frikjøp av prosjektleder. De har også brukt av de tilførte midlene til kjøp av utstyr, hjelp fra idrettslag mm. Flere av skolene har brukt egne midler, altså mer enn de 100 000 som er overført fra kommunen, i sitt årlige arbeid.

Rektorene har hatt lite samarbeid med park- og idrettsavdelingen i kommunen og fysio- og ergoterapitjenesten. Enkelte skoler har hatt et godt samarbeid med idrettsråd og kontakt med idrettslag/organisasjoner – andre ikke. Denne formen for samarbeid anses som en riktig måte å jobbe på, men at det tar tid å finne ut av det.

Elever som har fått være med på å organisere/planlegge JYLITS har en høyere trivsel på skolen enn de som ikke har fått være med. Det er noe større samsvar på ungdomsskolen, enn på mellomtrinnet, mellom hvilke aktiviteter som utøves og hva man synes er artig. Elevenes mulighet til å påvirke har trolig avtatt i prosjektperioden. Foreldre, lærere og rektorer mener at dette er en type prosjekt som må videreføres.

Det anbefales at JYLITS videreføres og gjennomføres på flere skoler. Det er viktig at skolene selv synes at dette er interessant. På det overordna nivået blir spørsmålet hvordan en skal få skoler som er mindre involvert til å ta opp tråden i større grad. En modell kan være at skolene søker om midler til aktiviteter, men at det impliserer tilbakereportering og resultater. Viktig at JYLITS medfører mer fysisk aktivitet og ikke blir en omrokkering av eksisterende fysiske aktiviteter. Spesielt fokus på avtagende aktivitet og involvering oppover i nivåene i skolesystemet. Gi elevene økt medbestemmelse i forhold til innholdet, men ikke til om man skal ha JYLITS eller ikke. Å følge opp populære aktiviteter så langt som mulig er ønskelig, men samtidig bør elevene få innsikt i nye aktiviteter.

Datagrunnlaget i undersøkelsen er spørreskjema til elever i klassetrinnene 5-7 og 8-10, samt en e-post undersøkelse til lærerne. Det ble gjennomført gruppeintervju med et utvalg elever i barneskolen. I tillegg har det vært gjennomført individuelle intervju med rektorer, representanter for Stavanger kommune, idrettsråd/idrettslag, frivillige organisasjoner, Universitetet i Stavanger, fysioterapeut og med et utvalg foreldre med barn i barneskole eller ungdomsskole. Skriftlig materiale er gjennomgått.

1 Innledning

1.1 Ønskelig å øke fysisk aktivitet hos barn og ungdom

1.1.1 Generell tendens til mindre fysisk aktivitet blant barn og unge

De senere år har det vært et betydelig fokus på barn, ungdom og fysisk aktivitet. Forskning har vist at dagens barn og unge i stor grad benytter fritida innendørs, enten til passiv aktivitet (TV) eller til sosial aktivitet (PC, spill) (Kjørholt m.fl., 2006). Dette krever mindre fysisk aktivitet enn lek og trening utendørs. Bakgrunnen for bekymringen er at et fysisk aktivt liv er viktig for den fysiske helsen. Fysisk aktivitet har blant annet gunstige metabolske effekter og den påvirker utviklingen av fettvev, skjelett og sannsynligvis sener, ligamenter og brusk. Videre bidrar fysisk aktivitet til å øke den fysiske yteevnen, og til å forebygge bl.a. hjerte- og karsykdom, hypertensjon, fedme, diabetes type 2 og visse former for kreft (Meen, 2000). Det er også indikasjoner på at fysisk aktivitet virker positivt inn på psykiske helse gjennom å gi opplevelser av mestring. Fysisk aktivitet gi også energi, reduserer stress og virker positivt inn på selvbildet (kropp/form) (Martinsen, 2004). Fokuset på barn og unge i forhold til fysisk aktivitet er forsterket av at en rekke studier (blant annet Kelder m.fl., 1994; Anderssen, 1995) konkluderer med at grunnlaget for en aktiv livsstil i voksen alder legges i barneårene.

En sentral, men omdiskutert (Fredriksen og Pettersen, 2000), forklaringsvariabel for reduksjonen i fysisk aktivitetsnivå er endringer i samfunnsstrukturen. Gode måter å tilrettelegge for fysisk aktivitet på har vært et satsingsområde for myndighetene siden begynnelsen av 1990-tallet (St.meld.nr. 37 (1992-93); St.meld. nr.16 (2002-03)). Sosial- og helsedirektoratets la i 2003 fram rapporten; *Hvordan fremme fysisk aktivitet hos skolebarn?* Direktoratet ser fysisk aktivitet som en kilde til helse og trivsel, og anbefaler at barn og unge er fysisk aktive minst 60 minutter daglig. Direktoratets satsingsområder i handlingsplanen for 2005-09 inkluderer tilrettelegging for fysisk aktivitet i skole, nærmiljø og fritid (Sosial- og helsedirektoratet, 2006). Direktoratet har vektlagt ulike skoleordninger og viser til positive erfaringer fra prosjekter som

Helsefremmende skoler¹, Aktive skolebarn og Fysisk aktivitet og måltider i skolen, Bunkeflomodellen fra Sverige og Ressursukemodellen² fra Stavanger.

På bakgrunn av dette startet Stavanger kommune, Idrettsrådet i Stavanger og Universitetet i Stavanger høsten 2004 det tverrsektorielle og tverrfaglige prosjektet *Jysla Løye i TastaSkolen* (JYLITS). Hovedmålet er en times daglig fysisk aktivitet for alle elever. Økt fysisk aktivitet for alle ansatte er et delmål. Etter pilotperioden høsten 2004 ble prosjektet innført for fullt fra våren 2005. Prosjektet avsluttes våren 2007, og det vurderes nå å videreføre prosjektet til andre skoler i kommunen.

1.2 Målsetting og problemstillinger for evalueringen

Målsetting

Målet med dette prosjektet er å dokumentere resultater og effekter av JYLITS, hvordan organisering og gjennomføring har påvirket måloppnåelse og i hvordan JYLITS bør videreføres i andre deler av Stavanger kommune.

Problemstillinger

- I hvilken grad har *alle* elever fått 1 time fysisk aktivitet hver dag?
- I hvilken grad har tilbudet inkludert relevante *aktiviteter* for *alle* elever?
- I hvilken grad har aktivitetene vært lystbetont/”jysla kjekke”?
- Hvilke effekter har elevenes deltakelse hatt på ulike forhold?
- Har prosjektet påvirket lærernes fysisk aktivitet?
- Deltar hele lærerpersonalet aktivt i prosjektet og føler de eierskap til det?
- Hvordan har mål og overordna organisering av JYLITS utviklet seg?
- Hvordan er JYLITS er organisert og gjennomført på den enkelte skole og hvordan har dette påvirket måloppnåelsen for JYLITS?
- Er det forskjeller oppfatninger mellom lærere som har vært involvert og de som i mindre grad har vært involvert?
- Hvor mye tid, ressurser og kostnader som har gått med til å administrere prosjektet?
- Hvordan har det tverrfaglige samspeillet fungert og hvilken effekt det har hatt for måloppnåelsen?
- Har ungdomsskoleelevene påvirket utforming og organisering av aktivitetene?
- Bør JYLITS gjennomføres i de øvrige skoler og i hvilken form?

---

¹ HEFRES (Europeisk nettverk av helsefremmende skoler) er et forsøk på å systematisere skolens trivselsarbeid, der trivselsarbeidet utvikles i samarbeid mellom elever, personale og skolehelsetjenesten. På noen skoler også i samarbeid med lokalmiljøet. Kjernen i arbeidet er å la alle parter delta og få ansvar ved utvikling og gjennomføring av tiltak, og sørge for at tiltakene følges opp over tid (HEFRES, 2006).

² Ressursukemodellen er etablert av fysio- og ergoterapiseksjonen i Madla bydel, Stavanger. Modellen går ut på at eksterne fagpersoner og lærerne utgjør et tverrfaglig team som forbereder ressursuken, gjennomfører den i praksis og evaluerer i etterkant. Prosjektet skal bidra til å gi en best mulig skolehverdag for alle elever, videreutvikle tverrfaglig samarbeid, og bidra til kompetanseoppbygging (Iversen m.fl. 2005).

2 Metode og datainnsamling

Valg av metoder henger nøye sammen med tema og problemstillinger. Perioden som evalueringen tar for seg (våren 2005- våren 2007), aktuelle informanter, samt omfanget og typen problemstillinger, tilsier at evalueringsdesignet er basert på flere kvantitative og kvalitative metodiske tilnærminger. Dette gir et bredt datatilfang: det gir innsikt både i bredden og i dybden på de temaene som skal belyses, og det sikrer indre gyldighet (validitet) og ytre gyldighet (generalisering). De kvantitative metodene er spørreundersøkelser. Kvalitative metoder er intervjuer, og studier av dokumenter og registre. I vedlegg 1 redegjøres det for bruken av disse metodene i forbindelse med prosjektet.

Ofte skilles det ikke mellom resultater og effekter, og i mange tilfeller er det heller ikke noe klart skille. Det er ofte en glidende overgang, og man kan ha ulike typer effekter og på forskjellige nivå, til ulik tid med mer. Metodisk er det likevel viktig å ha en klar oppfatning av innholdet i begrepene, sammenhengen mellom dem, og muligheter og begrensninger (teoretiske og metodiske) for å måle dem (Bråtå m.fl. 2006). Med *resultater* forstås her i hvilken grad man har oppnådd spesifikke mål eller oppsatte intensjoner, mens med *effekter* forstås mer uintenderte følger. Disse kan komme på et senere tidspunkt enn resultatene. Vedlegg 1 gir en nærmere gjennomgang av de metodiske sider ved denne undersøkelsen.

3 JYLITS; mål og utvikling av satsingen

3.1 Målene og den første iverksettingen

3.1.1 Målene og søknaden

I 2004 søkte Stavanger Idrettsråd og Stavanger kommune, folkehelsegruppen, om prosjektet: Jysla Løye i Tastaskolen, JYLITS. Søknaden hadde følgende mål:

Hovedmål:

Alle elever i Tastaskolene er mer fysisk aktive. Skolene tilrettelegger for mangfoldig fysisk aktivitet med et variert idretts- og friluftstilbud i løpet av skoledagen.

Delmål:

- Et variert og allsidig idretts- og friluftstilbud inn i skolen som virkemiddel.
- Bedre organisering og tilrettelegging for fysisk aktivitet
- Alle ansatte i skolen mer fysisk aktive
- Bedre tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i Stavanger

Resultatmål:

- Skolene tilrettelegger for mangfoldig og variert fysisk aktivitet på småtrinnet integrert i innholdet i det økte timetallet.
- Skolene tilrettelegger for en times mangfoldig og variert fysisk aktivitet daglig for mellomtrinnet og ungdomstrinnet. Aktivitetsøkta gjennomføres før undervisningen starter eller før lunsj.
- Alle elever er fysisk aktive hver dag, de motiveres av mangfold og variasjon.
- Ungdomsskoleelevene deltar aktivt i planlegging, tilrettelegging og som ressurspersoner i den daglige gjennomføring av fysisk aktivitet.
- De lokale idrettslagene og friluftslivsorganisasjonene samarbeider med skolene og skolehelsetjenesten ukentlig om organiseringen og tilretteleggingen for fysisk aktivitet.
- Kommunens Park og idrettsavdeling samarbeidet tett med skolene om tilrettelegging for fysisk aktivitet. Se vedlegg 5 "Kommunedelplan for idretts og friluftsliv".

Målgruppen var alle elever i Tasta bydel, men de ønsket også å nå lærere, foreldre og ansatte. Det var et delmål at de ansatte ved skolene skal delta i fysisk aktivitet sammen med eller parallelt med elevene. En Fys-Form test ble utarbeidet og ville bli brukt som måleverktøy.

Evaluering

Søknaden inneholdt en evalueringsplan, herunder målinger av den fysiske prestasjonsevne hos barn og ungdom som deltok i undersøkelsen. Som et ledd i det siste skulle det i februar 2005 gjennomføres aktivitetskartlegging ved et utvalg skoler og en ny kartlegging etter 1,5 år. Evalueringsplanen inneholdt også planer om spørreskjema til elever og lærere ved starten og etter 1,5 år. Disse undersøkelsene ble gjennomført. Videre skulle man, som et mål på interesse for fysisk aktivitet, registrere medlemstall innen idretten, fordelt på alder samt kjønn.

Budsjett og finansieringsplan for JYLITS, ifølge søknad til Helse- og sosialdepartementet

Det første budsjettet for JYLITS var på kr. 3 693 000 per skoleår, se tabell 3.1. Omtrent like mye av dette skulle dekkes via den kommunale egenandelen og omsøkt finansiering fra departementet. Det ble søkt om kr. 1 810 000 for skoleåret 2004-2005. Idrettens egenandel var relativt lav, sett i forhold til øvrige kilder. En stor del av de kommunale midlene (kr. 1 200 000) skulle gå til utstyr og anlegg, mens det omsøkte beløp til departementet skulle gå til prosjektledelse og drift av aktiviteter, særlig instruktører³.

Tabell 3.1. Budsjett og finansieringsplan for skoleåret 2004-2005 slik de fremkommer i søknad til Helse- og sosialdepartementet. Kroner.

Aktivitet	Budsjett	Kom.eg.and	Idrett eg.and.	Søkes om
Prosjektledelse	1135000	355000	80000	700000
Kommunen	80000	80000		
7 skoler	625000	175000		450000
Idrettsrådet	80000		80000	
Idr.kontaktperson 7 skoler	2500000			250000
Kom.ressursperson	100000	100000		
Utstyr/anlegg	1270000	1200000		250000
Nærmiljøanlegg/haller investering	900000	900000		
Skolenes uteområde	200000	70000		1300000
Ambulerende fellesutstyr	50000			50000
Økt slitasje/vedlikehold	50000	20000		30000
Nye aktiviteter/nytt utstyr	70000	30000		40000
Drift av aktivitet	1288000	228000	200000	860000
Instruktører	740000			740000
Assistent	100000	100000		
Kompetanseutvikling	150000	50000		100000
Opplæringsmateriell	28000	8000		20000
Forbruksmateriale	70000	70000		
Storbyprosjektet	200000		200000	
SUM	3693000	1780000	280000	1810000

³ Idrettsrådet Stavanger/Stavanger kommune (2005): JYLITS. Budsjett 2004-2005 med kommentarer.

Bevilgning fra departementet

Departementet bevilget kr. 225 000 for 2004. Det betydde at gjennomføringen ble avhengig statlige- og kommunale kvalitetsutviklingsmidler.

3.1.2 Høsten 2004 en prøveperiode

Ifølge rapporteringen til Sosial- og helsedepartementet (SHD) anser man høsten 2004 som en prøveperiode der ulike organisasjonsmodeller ble prøvd ut. Dette synes rimelig. Vi har derfor lagt vekt på gjennomføringen fra og med våren 2005. Fra da utarbeides det, i henhold til planen, halvårlige evalueringsrapporter.

Når det gjelder høsten 2004 rapporteres det likevel at alle skolene tilrettela for fysisk aktivitet midt i skoledagen, noen også om morgenen. Alle elever har fått tilbud om aktivitet minst 3 dager i uka, men antall dager har variert fra skole til skole

I søknaden ble det vist til at Bunkeflomodellen hadde som mål å gi elevene en times daglig fysisk aktivitet i skoletiden og å bruke de lokale idrettslagene som en ressurs. På dette punktet skriver man i rapporten at selv om ikke alle skolene har hatt en time aktivitet hver dag nå i det første halvåret så er dette målet for alle i løpet av de neste 2,5 årene.

Når det gjaldt i forhold til ressursukemodellen, som har som mål å følge opp barn med spesielle behov, øke tverrfaglig aktivitet og få til et bedre kosthold, skriver man at det er opprettet et samarbeid med kommunale fysioterapeuter.

I forhold til HEFRES modellen – helsefremmende skoler, der kjernen er å la alle parter delta og få ansvar ved utvikling og gjennomføring av tiltak skriver man at det er viktig at hver av de syv skolene selv bestemmer organisering og tilrettelegging av den fysiske aktiviteten. Skolene vil finne forskjellige løsninger for å nå prosjektmålene.

Ifølge evalueringen fra våren 2005 er hovedmålet for prosjektet endret fra ”mer fysisk aktivitet til fysisk aktivitet en time om dagen”. Vi er litt usikre på når denne presiseringen kom, men ifølge rapporteringen ble det dermed tydeligere for skolene hva som ble forventet. Hovedmålet er altså betydelig presisert

3.2 Hovedtrekk i bruken av ressurser

Hovedtall i bruken av midler/finansieringskilde for JYLITS

Fra oppdragsgiver har vi fått oversikt over en del hovedtrekk i strømmen av midler i forbindelse med JYLITS, jf tabell 3.2.

Tabell 3.2. JYLITS, noen hovedtrekk i pengestrømmen.

År		Inn	Ut
2004			
	Sosial og helsedirektoratet	225.000	
	• Til Idrettsrådet		225.000
	Statlige kvalitetsutviklingsmidler 350.000 Kommunale	700.000	
	• p-timer 350.000		
	Til 7 skoler, for skoleåret 2006-2007		625.000
	Til fellesarrangement, adm. 75.000 budsjettert		
	• Disp i 2004 35.000		35.000
	• Overført til 2005 40.000		40.000
2005			
	Over fra 2004	40.000	
02.05	Statlige midler via Fylkesrådmannen	110.000	
	• Disp til Idrettsrådet		110.000
13.06	Statlige via Fylkeskommunen Partnerskap	200.000	
	• disponering til Stv kommune		100.000
	• disponering til Idrettsrådet		100.000
	Statlige kvalitetsutviklingsmidler 325.000 Kommunale:	625.000	
	• kursmidler 100.000,		
	• p-timer 200.000		
	Til 7 skoler, for skoleåret 2006-2007		625.000
	Konferanse		12.200
	Overført 2005 - 2006, til fellesarr.adm		30.000
	Overføres til 2006 (bl.a statlige kunnskapsløftm)		325.000
2006			
	Overført fra 2005 – Kunnskapsløftetmidler	355.000	
	Statlige via fylkeskommunen Partnerskapsmidler	300.000	
	• Disp til evaluering, ekstern 200.000		250.000
	• Fra fysisk akt i skolen 50.000		
	Statlige midler fra kunnskapsløftet 300.000	300.000	
	Til 7 skoler, for skoleåret 2006-2007		625.000
	Seminar for skolene ,mai		12.300 ?
	Konferanse nov		

Kilde: Stavanger kommune.

Bruken av midler ved den enkelte skole

Ifølge Stavanger kommune har man ikke like god oversikt over hva skolene konkret har brukt pengene til fra starten og frem til t.o.m. vårsemesteret 2006. Grunnen er regnskapsmessige problemer. Prosjektmidler, som pengene til JYLITS, skal egentlig føres i sin helhet på et prosjektnummer. Skolene har i veldig liten grad gjort dette - de har bare lagt midlene inn i skolens budsjett. Derfor har verken kommunen eller skolene selv en oversikt over hva midlene har blitt brukt på (utstyr, frikjøp av prosjektleder e.l.). De fleste har brukt ca kr 50.000 per år på frikjøp av prosjektleder. Flere av skolene sier ifølge kommunen at de har brukt mer enn de tildelte kr 100.000 per år til JYLITS, men det vises ikke når det kun er tatt med i skolens øvrige

driftsbudsjett. Etter hvert har man imidlertid fått skolene til større grad å føre alle utgifter tilnærmet riktig.

Timer til prosjektledelse totalt og fordelt på skole

Tabell 3.3. Antall timer som er brukt til prosjektledelse/planlegging ved gjennomføring av JYLITS på de enkelte skoler, etter halvår og skole.

Prosjektledelse/ planlegging	Antall elever	Vår 2005	Høst 2005	Vår 2006	Høst 2006	Sum	Snitt per elev*
Byfjord (1-7)	380	92,0	25,5	46,0		163,5	0,43
Tasta (1-7)	361	57,5	42,5	57,5		157,5	0,44
Vardenes (1-7)	405	69,0	51,0	69,0		189,0	0,47
Åmøy (1-7)	34	+	17,0	23,0		40,0	1,18
Tastarustå (1-10)	425	34,5	25,5	46,0		106,0	0,25
Teinå (1-10)	350	69,0	51,0	57,5		177,5	0,51
Tastaveden (8-10)	279	69,0	51,0	?			
Sum**	2234	391+	263,5	299 ?			

Tabellen bygger på at det er 23 uker i vårsemesteret og 17 uker i høstsemesteret.

Kilde: Evalueringsrapporter for JYLITS (Vår 2005, høst 2005, vår 2006, høst 2006). +: "Kun få minutter når planene er lagt". ?: mangler data.

* Utregning av gjennomsnittlig antall timer til planlegging/prosjektledelse per elev er basert på tall fra vår 2005 – vår 2006. Grunnen er at vi vår spørreundersøkelse ble gjennomført november 2006.

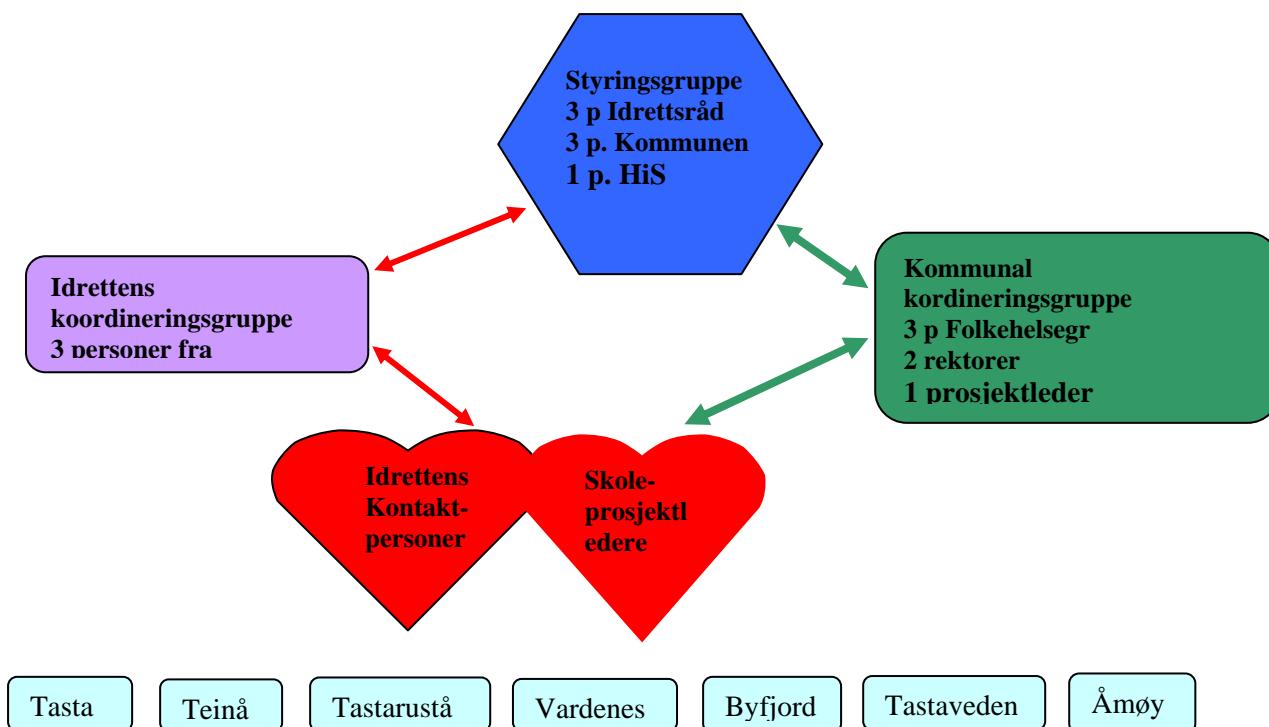
** Tall for tastaveden er ikke inkludert.

En usikkerhet ved tallene fra tabell 3.3. er hva skolene har inkludert i begrepene prosjektledelse/planlegging. Likevel ser vi noen markerte utslag. Åmøy har over dobbelt så mye planlegging per elev som de andre, og trolig ligger det høyere. Byfjord, Tasta, Vardenes og Teinå har omtrent like mange timer per elev til planlegging, selv om Teinå ligger litt høyere. Det er påfallende at Tastarustå bruker omtrent halvparten så mye tid på planlegging som de fire nevnte. Det gjelder også ved sammenligning av den andre skolen med elever i klasse 1-10 (Teinå).

3.3 Organisering og gjennomføring

3.3.1 Informantenes vurderinger av overordna organisering

Ifølge prosjektplanen skulle prosjektet ha en overordna organisering med ulike styringsgrupper, jf figur 3.1.

Figur 3.1. Hovedtrekk i den overordna organiseringen ifølge den første prosjektplanen.

Figur 3.1. viser at prosjektet har vært organisert med flere styringsgrupper. Det synes imidlertid som at ulike grupperinger har kommet til eller opphørt gjennom prosjektperioden. Ved gjennomlesning av saksdokumenter og gjennom telefonintervju nevnes følgende grupper:

- styringsgruppen,
- den kommunale styringsgruppen
- idrettens koordineringsgruppe
- kommunal ressurs og referansegruppe
- Folkehelsegruppa, prosjektgruppe
- arbeidsgruppa
- faglig samarbeids og idégruppe
- bydelsgruppa med rektorer

Noen av disse gruppene opphørte under prosjektperioden. Andre ble til i løpet prosjektperioden, mens noen har vært sentrale grupper fra starten av og frem til avslutningen av prosjektet, våren

2007. Deltakerne i gruppene representerer ulike aktører som har vært involvert i prosjektet. Disse aktørene er:

- Oppvekst og levekår, stavanger kommune
- Folkehelsegruppen, stavanger kommune
- Park og idrett, stavanger kommune
- Idrettsrådet
- Universitetet i Stavanger
- Skolene i Tasta bydel
- Rogaland fylkeskommune

I følge informantene og rektorene fremstår den overordnede styringen av JYLITS som svært komplisert, tung og vanskelig. Det fremheves at det har vært mange grupper og aktører å forholde seg til både for skolene og for andre involverte aktører. Et annet aspekt som vektlegges er at det for enkelte aktører har vært vanskelig å tolke hvilke roller de har hatt, særlig som medlem av de ulike gruppene.

Det var en rotet organisasjonsmodell (...) det var for lang avstand mellom styringsgruppene og skolene (...) det var uklart hvem som hadde ansvar for hva (Rektor 1).

Organisasjonsmodellen som ble brukt for prosjektet hevdes å bidra til at det ble for mange som styrte og at de involverte aktørene ikke klarte å skape oversikt over hvem som styrte hvilke prosesser i prosjektet. Årsaker til forståelsen av organiseringen fremstår imidlertid som mangefasettert. To dominerende årsaker blir imidlertid vektlagt av både informanter og rektorer:

- Ulik oppfatning av kommunikasjon
- Uenighet om hvem som har ansvar for prosjektet

Kommunikasjonsproblem eller nødvendig utforskning gjennom pilotprosjekt

Flere av de involverte aktørene hevder at kommunikasjonen mellom styringsgrupper, andre grupper, skolene og innad i de ulike gruppene fungerte til dels dårlig. Ifølge informanter var det lite som tydet på at den overordnede styringsgruppen fra starten hadde en felles forståelse av innholdet i målformuleringene. Det vektlegges også at de ulike aktørene i styringsgruppene representerer ulike kulturer og at det har gjort kommunikasjonen vanskelig. En informant hevder at:

Vi har vært 100 % positive, men det har vært litt Øst møter Vest (Informant 7).

En annen informant uttrykker at det er vanskelig for eksterne aktører å komme inn i skolesystemet. En tredje informant sier også at skolesystemet fremstår som et eget system, "et skolsk system", som det kan være vanskelig for utenforstående å komme inn eller delta i.

For enkelte skoler har styringsgruppene hatt liten innvirkning på gjennomføringen av JYLITS prosjektet. En informant sier om den overordnede styringsgruppen at:

Vi har ingen følelse over at den har vært viktig eller at det er kontakt eller kommunikasjon med styringsgruppen (Rektor 4).

Enkelte informanter og rektorer påpeker at det synes behov for bedre kommunikasjon mellom de involverte aktørene i prosjektet, men de sier også at JYLITS er et pilotprosjekt. Det vil derfor nødvendigvis preges av utforskning. Prosjektets organisering og tverrsektorielle samarbeid har vært en utprøvningsprosess på samarbeid mellom de ulike aktørene både internt i kommunen og med eksterne aktører. Endringen i styringsstrukturene underveis i prosjektperioden hevdes å være en del av en læreprosess, noe som førte til at styringsstrukturen etter endringen opplevdes som bedre og mer hensiktsmessig.

JYLITS som skoleprosjekt, kommuneprosjekt eller partnerskapssamarbeidsprosjekt

Intensjonen med prosjektet har vært å etablere samarbeid både mellom ulike kommunale sektorer internt (skolesektor, fysio- og ergoterapitjenesten, park og idrett) og mellom disse kommunale sektorene og den frivillige sektoren (idrettsrådet, idrettslag). Dette kan imidlertid forstås forskjellig. Enkelte fremhever JYLITS som et partnerskapssamarbeid, i tråd med oppbyggingen av prosjektet i form av styringsgruppe. Andre informanter og rektorer ser JYLITS mer som et skoleprosjekt eller som et tverrsektorielt kommunalt prosjekt. En rektor hevder at:

Jeg synes rett og slett at det må organiseres på skolene. Vi har ikke behov for denne styringsgruppen (Rektor 1).

Flere informanter og rektorer påpeker at et viktig mål har vært at skolene selv må drive JYLITS prosjektet. All organisering og tverrfaglig samarbeid har vært tuftet på å gi innspill til skolene og fungere som en verktøykasse for dem. Noen hevder imidlertid at skolenes ansvar for prosjektet ikke nødvendigvis ses på som hensiktsmessig. Årsakene til den varierte måloppnåelsen ses i sammenheng med for lite styring, særlig fra kommunens side.

Skolene har ønsket å eie prosjektet selv. Det har de også hatt anledning til (Informant 1).

Andre rektorer og informanter påpeker likevel at det er viktig å fokusere på at driften av skolene er basert på *frihetsledelse*. Med dette menes at skolene selv i stor grad drives som selvstendige enheter og hvor styring fra kommunen ikke lar seg gjøre i samsvar med denne styringsmodellen.

Mens noen rektorer og informanter hevder at JYLITS karakteriseres som et skoleprosjekt, hevder andre at styringsgruppen også har gitt viktige innslag til driften av prosjektet.

Ja, det er viktig at noen har overblikk over det. Også det med rapportering. De er en viktig støtte i prosjektet. Så kan vi farge det selv på skolene (Rektor 2).

I sitatet påpekes det at den overordnede styringen har vært en ressurs for den enkelte skole. Rektoren i sitatet ovenfor påpeker likevel at det er viktig at skolene selv får et handlingsrom og slik kan prege prosjektet på sin skole.

3.3.2. Organisering på skolene

Organiseringen av JYLITS på den enkelte skole har vært noe forskjellig. Det finnes likevel likhetstrekk som preger organiseringen. Noen av disse er:

- Skolene har hatt en til to prosjektledere (lærere) som har hatt ansvar for JYLITS på den enkelte skole
- Flere skoler har ”plassert” JYLITS i forbindelse med storefri eller midtime.
- Noen skoler har hatt faste tidspunkt, mens andre har hatt ulike tidspunkt for gjennomføring av JYLITS
- Pengene som skolene har fått gjennom prosjektet har i stor grad gått til å lønne lærere og til å kjøpe aktivitetsutstyr
- Lærernes tilstedeværelse når JYLITS gjennomføres, preges i stor grad av at de fungerer som vakter og inspektører
- I snitt har det blitt satt av 2-3 timer i uken til planlegging av JYLITS av prosjektlederne
- JYLITS er obligatorisk ved de fleste Tastaskolene, unntatt to skoler der det er valgfritt eller delvis valgfritt å delta.

På ungdomstrinnet har det vært et mål å inkludere elevene i avgjørelser om hvilke aktiviteter som skal drives i JYLITS. De skolene som har elever på ungdomstrinnet hevder at elevene i middels grad har vært med i disse prosessene. Noen hevder at dette var mer fremtredende i starten av prosjekt. Elevenes medvirkning har således avtatt i løpet av prosjektperioden.

Skolene mottok 100 000 kr hvert år fra kommunen for å drive JYLITS prosjektet.⁴ Enkelte rektorer hevder at dette er mye penger i skolesammenheng og at det har gjort prosjektet mulig for skolene. En rektor hevder at:

Det som er veldig kjekt med dette prosjektet er at det har vært rikelig med midler (Rektor 4)

Andre hevder det motsatte. Pengene har kommet godt med ved organisering og gjennomføring av prosjektet, men har ikke vært tilstrekkelig til å dekke utgiftene. Særlig påpekes det at mer penger fra skolens egne budsjett har blitt brukt i forhold til å lønne personalet.

Organiseringen av prosjektet på skolene har i stor grad dreid seg om hvordan den praktiske løsningen skulle ordnes. Noen skoler har tatt fem minutter fra fagtimer og således satt sammen en JYLITS time. Andre igjen har utvidet skoledagen for elevene og slik skapt en JYLITS time. Den største variasjonen er imidlertid om JYLITS blir sett på som en egen kategori i skolehverdagen eller om JYLITS søkes inkludert i flest mulig aktiviteter som en del av hele skolens virksomhet. Mens noen skoler utelukkende ser på JYLITS som en egen kategori, for eksempel som en midtime, har andre skoler forsøkt å bruke JYLITS i både mattetimer, friminutt og andre skoleaktiviteter.

---

⁴ Dette med unntak av Åmøy skole som fikk 25.000 kr. årlig. Det skyldes at skolen har bare 32 elever.

3.3.3. Vurderinger av bruken av ressurser i prosjektet

De midlene som skolene har mottatt har i stor grad gått med til å "kjøpe fri" lærere og til å kjøpe aktivitetsutstyr til skolene. Noen skoler har også brukt midlene til å kjøpe tjenester i idrettssammenheng, for eksempel fra foreldre, elever, fagfolk og instruktører. Mange informanter og rektorer påpeker at støttesummen er stor i skolesammenheng. Likevel påpekes det at støtten ikke har dekket alle utgiftene skolene har hatt i forbindelse med prosjektet.

Fysio- og ergoterapitjenesten har brukt mange ressurser i form av både stillingsprosent og tid på prosjektet. Oppvekst og levekår hevdes også å ha brukt mye ressurser på prosjektet. En informant hevder at:

I begynnelsen så brukte vi mye tid (...) Når en skal prøve ut noe nytt så må en ha en viss ressursinnsats (...) det er brukt mye penger (...) det er helt rett (Informant 6).

Informanten understreker at det eksisterer en oppfatning om at mange av de involverte aktørene både i den overordnede styringen og ved skolene har brukt mye penger og tid på JYLITS prosjektet. Ressursbruken legitimeres gjennom å karakterisere prosjektet som et pilotprosjekt. Det at JYLITS er et nytt prosjekt, som ikke har blitt gjennomført tidligere, skaper en antakelse om at det er bra at mye ressurser har blitt satt inn i prosjektet. Det påpekes at samarbeid og utprøving av ulike strategier ved skolene har vært nødvendige ressurskrevende aktiviteter.

Likevel påpekes det også at det i tidlige faser gikk med mye ressurser til organiseringen og administrasjon. Fra 2005 ble imidlertid dette strammet inn. Det understrekes også at det har vært få rammer og krav til de midlene som er tildelt ulike aktører og at dette kunne blitt evaluert underveis. For eksempel påpekes det at støtten til skolene burde kunne trekkes tilbake hvis ikke de oppfylte kravene som fulgte med støtten. Andre påpeker videre at fordi det ikke var sterke føringer og rammer for bruk, forvaltning og resultater av prosjektet har det i etterkant vært vanskelig å regulere støtteordningen. Et viktig moment i denne sammenheng er at ulike involverte aktører har hatt forskjellige oppfatninger av JYLITS målene.

3.4 Vurderinger av måloppnåelsen ved prosjektet

3.4.1 Målene og måloppnåelse

Målene som generelle eller spesifikke

Min vurdering av målene er at de er tidsaktuelle, høyst relevante og hensiktsmessige (Informant 3).

Aktørene som er involvert i JYLITS bruker generelt positive termer når de omtaler prosjektets mål: Flere av rektorene og informantene påpeker at målene har vært greie å forholde seg til, at de har vært enkle å jobbe ut fra og at alle målene var viktige og riktige. Noen omtaler JYLITS som en solskinnshistorie hvor tilbakemeldingene fra elever, lærere og foreldre forstås som positive. Mye av konseptet oppfattes som bra. For eksempel påpeker en av rektorene at:

Det er ubetinget positivt at det er kommet mer fysisk aktivitet i skolen (Rektor 4)

Mer fysisk aktivitet i skoletida og økt fokus på dette blir ønsket velkommen av mange involverte aktører. Det generelle bildet av målene blir også skapt ved å hevde at de var ambisiøse og offensive mål. En informant hevder at målene kan bli karakterisert som ”uti i det blå”, men at de likevel bar preg av å være oppnåelige. Det er imidlertid tvil om alle aktørene i prosjektet har samme forståelse av målene. En informant hevder at:

Hvis målene ble forstått så var de hensiktsmessige. Hvis det ble enighet om hva som er fysisk aktivitet. Hvis målene ble kommunisert på samme måte og forstått i en felles sammenheng. Men det var mange agendaer i styringsgruppen. Kommunen hadde en agenda, skolene hadde en agenda og idrettsrådet hadde en agenda (Informant 2)

Informanten viser til at målene ikke nødvendigvis er et problem, men at det kan være problematisk når målene tolkes og forstås ulikt av forskjellige aktører. En annen informant mener at målene var vidt definert og at det gav stort tolkningsrom og handlingsrom, særlig for de enkelte skolene.

Hovedmålet i prosjektet ble endret halvveis i prosjektet. Innledningsvis var hovedmålet at elevene skulle bli *mer* fysisk aktive. Dette ble etter to år endret til at elevene skulle ha *en time fysisk aktivitet hver dag*. Det var også en endring ved at kroppsøving ble inkludert som en aktivitet i denne timen. Tidligere skulle kroppsøvingfaget komme i tillegg til denne timen med fysisk aktivitet. Noen av informantene uttrykker at denne endringen ikke må ses på som en endring, men som en tydeliggjøring av hovedmålet. Andre ser endringen som uhenksom, fordi en målendring gjør det vanskelig å måle prosjektets resultater:

Målet er at de skulle få mer fysisk aktivitet. Det går ikke an å si at det skal være en time. Det er et resultatmål, ikke et delmål (Informant 4)

Et annet aspekt som blir uttrykt i sitat ovenfor er at formuleringen *en time fysisk aktivitet* er et resultatmål som dermed ikke kan overføres til formuleringen av hovedmålet. Mens enkelte hevder at målene og særlig hovedmålet hadde behov for konkretisering, hevder andre at hovedmålet nettopp burde vært av en mer generell karakter.

Tre viktige aspekt ved målformuleringene vektlegges. For det første påpeker noen av informantene at det var viktig at målene rettet seg inn mot alle i skolesystemet, både vaktmester, administrasjon, lærere og elever. Et annet aspekt som fremheves er at aktivitetene som skulle gjøres hadde et mål om å være ”jysla løye”. Det at aktivitetene skulle være lystbetonte og ”kjekke å gjøre” karakteriseres som en viktig del av målformuleringene. Et tredje aspekt som det fokuseres på er målet om at elevene, og særlig elevene på ungdomstrinnet, skulle ha medbestemmelse i hvilke aktiviteter som var aktuelle å drive med i JYLITS. For noen av informantene har en slik brukermedvirkning vært viktig å fokusere på i et slikt prosjekt og hevdes å skape en god forankring og motivasjon for prosjektet særlig i forhold til elevene.

Måloppnåelsen og resultater av prosjektet

Forskjellig forståelse av målene påvirker vurderingen av i hvilken grad målene er oppnådd. En rektor hevder at:

Vi har klart å gå den rette veien. Vi har gitt tilbud og implementert tilbudene og fått de ansatte og elevene mer aktive, men vi er ikke kommet langt nok (Rektor 5).

Variasjoner i måloppnåelsen ved skolene synes særlig knyttet til hovedmålet. Sitatet ovenfor viser at den generelle forståelsen for prosjektet synes oppnådd. Elevene ved samtlige skoler i Tasta hevdes å være mer aktive enn før prosjektet startet. Samtidig påpekes det at få skoler har klart å tilby JYLITS en time hver dag. Likevel hevder flere at grunnen til at skolene ikke nådde dette målet nettopp ligger i at forståelsen av målet ikke har vært det samme ved alle skolene. Andre hevder likevel at den nøyaktige målingen i form av at elevene skal ha en time fysisk aktivitet ikke belyser hovedmålet med prosjektet. Flere påpeker at det viktigst med prosjektet har vært å skape en holdningsendring og økt bevissthet til fysisk aktivitet, ikke nødvendigvis oppfylle kravet om en time hver dag.

Målene om at elevene skal ha en time fysisk aktivitet hver dag oppfattes altså som delvis oppnådd. De fleste påpeker imidlertid at målet rettet mot lærerne i liten grad er oppnådd. En rektor hevder at:

Det har vært en stor utfordring å få lærerne med. Det har vært en prosess (...) Problemet er ikke selve målene, for alle er enige om det. Men det er ikke bare dette [JYLITS] vi skal holde på med i skolen. Det er den praktiske virkeligheten som er en utfordring (Rektor 4).

Sitatet ovenfor viser igjen at de generelle målene og tankene bak prosjektet i stor grad støttes, men at det blir vanskelig når målene skal settes ut i praksis. Ingen av rektorene hevder at målet er nådd med at lærerne også skal bli mer aktive i arbeidstiden. Enkelte skoler har lagt opp til ulike trimaktiviteter i arbeidstiden. Det påpekes imidlertid at det er vanskelig å presse lærerne til å være fysisk aktive, og vanskelig å motivere dem til å fokusere på JYLITS i praksis. Enkelte sier at dette kan skyldes at det er vanskelig å "trykke inn" mer i en timeplan som allerede er full.

3.4.2. Mål om tverrfaglig samarbeid og partnerskapsprosjekt

Rektorene synes de har hatt lite samarbeid med park- og idrettsavdelingen i kommunen. Det opplyses også at skolene har hatt lite samarbeid med fysio- og ergoterapitjenesten. Fysio- og ergoterapitjenesten har imidlertid et eget prosjekt der de skal evaluere om JYLITS har ført til bedre fysisk form hos de involverte elevene. Dette er et stort prosjekt som inkluderer testing av elever ved Tasta skolene og en kontrollgruppe ved andre skoler⁵. Evalueringen av elevenes fysisk form vil bli publisert i en egen rapport.

Enkelte skoler hevder at de har hatt et godt samarbeid med idrettsrådet og kontakt med idrettslag/organisasjoner. Andre skoler har samarbeidet mindre med idretten og har selv i stor grad organisert JYLITS aktivitetene på skolen. Flere rektorer påpeker likevel at det ville være

---

⁵ Til sammen har 256 elever deltatt i evalueringen

ønskelig med økt samarbeid med idrettslagene. Noen rektorer hevder også at et økt samarbeid med idretten ville ført til en bedre måloppnåelse. Både informanter og rektorer påpeker at noen av målene om partnerskapsamarbeid ikke er oppnådd fordi målene i utgangspunktet var vanskelige å oppnå. Flere informanter påpeker at idrettsrådet i mindre grad har vært en likeverdig partner slik intensjonen med partnerskapsamarbeidet var. Flere rektorer og informanter mener idrettsrådets rolle i prosjektsamarbeidet har gått mer i retning av å være en aktør som tilbyr tjenester, og i mindre grad en aktiv og deltakende aktør i selve prosjektprosessen.

Noen idrettslag har gitt tilbud på samtlige av Tastaskolene. Andre idrettslag har kun vært på enkelt skoler. Representanter fra idrettslag i Stavangerområdet poengterer tre motivasjonsfaktorer som har vært viktige for deres deltakelse i JYLITS. Det ene er at idrettslagene får vise hvilke aktiviteter de holder på med og at elevene får prøve aktivitetene på skolen. Dette gjør at elevene blir bedre kjent med disse idrettene og at det etableres et kjennskap mellom idretten og elevene. Noen idrettslag hevder at rekruttering har vært en viktig motivasjonsfaktor for å delta i prosjektet. For det tredje mener idrettslagene det er viktig med et økt fokus på fysisk aktivitet også i skolesammenheng. I mange tilfeller har idrettsrådet formidlet kontakt mellom skolene og idrettslagene. Lønning av instruktører på skolene har i stor grad blitt administrert gjennom idrettsrådet. Alle idrettslagene påpeker at det har gått med mer midler til deres deltakelse i prosjektet enn det som har blitt mottatt fra JYLITS prosjektet. Særlig viser idrettslagene til økt bruk av egne midler til administrasjon, som således ikke har blitt dekket av prosjektet.

Et dominerende element i forhold til tverrfaglig samarbeid er at denne formen for samarbeid anses som tidsriktig. En informant hevder at:

Det er riktig i tiden, man skal samarbeide. Det at det har tatt tid å sy det sammen betyr ikke at det er feil (...) i forhold til tidsbruken og de ulike sektorene så vil det ta tid, det er ikke gitt at en kan sette seg sammen i en gruppe og finne ut av det. Det er riktig å bruke tid på det (Informant 3).

Flere av de involverte aktørene påpeker at det tar tid å etablere et tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid. Dette påpekes både i forhold til ulike aktører representert i styringsgruppene, ulike sektorer innad i kommunen, samt mellom styringsnivået og skolene.

3.5 Videreføring av JYLITS

Jeg håper at prosjektet kjøres videre, at flere skoler skal få tilbud. De må ta fysisk aktivitet alvorlig (Informant 8).

Det er viktig at man tør å ha helse i fokus og problematiserer at barn er mindre fysisk aktive (Informant 2)

Det er kommet for å være (Rektor 1)

Erfaringene fra JYLITS synes generelt positive. Målene er som nevnt ovenfor sett på som svært viktige, og en videreføring av målene er i følge mange av informantene og rektorene aktuelt.

Et aspekt som problematiseres er imidlertid om JYLITS bør videreføres med den formen prosjektet har i dag. Noen hevder at JYLITS er gitt for mye spillerom og for liten styring fra sentralt og kommunalt hold. En måte å videreføre prosjektet på er å forlate organisasjonsformen og få målene som har vært sentrale i prosjektet inn i skoleplaner. Flere informanter påpeker at hvis fysisk aktivitet blir sett på som viktig i skolesammenheng så må dette behandles gjennom politiske organer. En rektor hevder at:

Når det blir spurt etter resultater da må vi skjerpe oss et ekstra hakk. Hvis det er ingen som spør da blir det heller ikke gjort noe (Rektor 6).

Rektoren i sitatet peker på at det kan være hensiktsmessig å ha en overordnet styring som krever resultater av den enkelte skolen. Likevel påpeker andre at det viktigste videre vil være at skolene selv skaper interesse og motivasjon for å inkludere fysisk aktivitet i skolehverdagen. Skolene må selv finne ut hvordan de ønsker å fokusere på økt aktivitet i skolen og hvilke modeller de ønsker å bruke for å få til dette.

Flere informanter påpeker at hvis JYLITS skal videreføres må det både fokuseres på styring fra kommunen og ansvar hos den enkelte skole. Det påpekes at skolene må skape sine modeller som grunnlag for det videre arbeid med JYLITS. Samtlige rektorer påpeker at deres erfaringer har vært inspirerende og at de kommer til å utvikle og inkludere fysisk aktivitet i skolehverdagen. Det påpekes at skolene må kunne søke om midler til støtte for å drive med slik aktivitet, men at midler og støtte vil implisere klare føringer for tilbakerapportering og resultater. Det legges vekt på at kommunen nå har mange erfaringer som på en systematisert måte kan brukes som en verktøykasse for Tasta skolene og andre skoler i Stavangerområdet. Mange hevder at JYLITS målene er relevante for andre skoler i Stavangerområdet. Det vektlegges at ved å inkludere fysisk aktivitet i skolen, må *alle* barn/elever bli nødt til å være fysisk aktive.

Ifølge rektorer og andre informanter har den overordnede styringen i prosjektet vært vanskelig å forstå. For enkelte aktører har den også vært uhensiktsmessig. Systemet med de ulike styringsgruppene synes komplisert. Rektorer og flere andre informanter mener det vil være mer hensiktsmessig at samarbeidsrelasjonene opprettes og vedlikeholdes gjennom mer direkte kontakt, for eksempel mellom skolene og idrettslagene.

De mener også at man verken trenger å videreføre organiseringen av JYLITS eller begrepet JYLITS. En rektor uttrykker at:

Vi kommer til å drive det videre. Personlig så liker jeg ikke navnet [JYLITS]. Vi liker å kalle det for det det er. Vi ønsker å fokusere på idrett, sunt kosthold og bevegelse (Rektor 4).

Begrepet JYLITS er eksplisitt knyttet til Tasta bydel ettersom ordene *Tasta skolene* er en del av begrepet. Begrepet knytter seg imidlertid også til en organisasjonsform som mange hevder må

endres hvis JYLITS skal videreføres, særlig til andre skoler. Flere opplyser likevel at JYLITS er et begrep som brukes av både elever og politikere og som til dels har etablert seg i Tasta skolene. Spørsmålet blir om begrepet er godt nok etablert og gir gode nok assosiasjoner for videre bruk på de enkelte skolene i Tasta bydel.

4 Resultater fra gruppeintervju med elever på 1- 4 trinn

4.1 Hovedtrekk

Sammendrag av hovedfunn i henhold til problemstillingene fremstilles i tabell 4.1. Her legges det vekt på å illustrere hvilke aktiviteter som elevene fremhever i samtalene, hvor lenge og hvor ofte aktivitetene gjøres og om aktivitetene gjøres ute eller inne.

Tabell 4.1 Sammendrag av elevenes forståelser av JYLITS aktiviteter. Trinn 1-4 trinn.

	Aktiviteter som er kjekke i skolen	Eksempler på JYLITS aktiviteter	Hvor lenge og ofte	Inne-ute
Åmøy 1-4 trinn	Gym Brentball Matte Lekser Data Lek og Lær Trim Lego Baking	Fotball Gym Alle mot alle Egget Hål i hatten Løpetur til Lunde Brennball Boksen av Langbein Langbein Mikke mikke mus Gjemmeleken Tampen brenner Tripp trapp tresko	-Hver dag - 25 minutter (første friminutt)	Ute og inne (inne hvis det er stygt vær)
Vardenes 3 trinn	Lese Matte Friminutt Gym Svømming	Hoppe tau Fotball Sprettball Frisbee Kubbspill Gå tur Leker hverdagsliv, butikk osv Plukker blomster	-Hver dag i storefri -Utetime i sistetime på onsdag - Passe	Alle aktivitetene er ute
Teinå 1 trinn	Lekser Lese Være ute i storefri	Danse Leke på lekeplassen Springe rundt aktiviteter Ball Fotball Balansere på steiner	-Hver dag unntatt fredag -Onsdag er turdag -En halv time -Passe	De fleste ute
Tastarustå 2 trinn	Løkkeskrift Skrive i bøker Lese holde på med j Matematikk Abakusboka	Fotball Leke med tau Landhockey Håndball Å være i gymsalen	-Onsdag -Turdag -Passe	Mest ute. Noen ganger inne i gymsalen

Kilde: Gruppeintervju med barn i klasse 1-4 i skoler i Tasta bydel, Stavanger.

Tabell 4.1. viser at forståelsen for JYLITS og aktiviteter synes svært like både mellom de ulike trinnene og mellom skolene. Når elevene refererer til hvilke aktiviteter de generelt synes er kjekke på skolen henviser de til både fag som matte, lesing, lekser, JYLITS aktiviteter og mer fysisk aktive fag som gym. Når det gjelder JYLITS aktiviteter synes disse å være svært like på de forskjellige skolene. Elevene fremhever ballspill og organiserte lekeaktiviteter, som *Hål i hatten* eller *Langbein Langbein Mikke Mikke mus*. I følge elevene gjøres de fleste JYLITS aktivitetene ute, unntatt når det er dårlig vær. Elevenes forståelse av for hvor lenge og ofte de har JYLITS tid og gjør JYLITS aktiviteter varierer. Denne variasjonen mellom skolene griper inn i et viktig delmål for JYLITS, nemlig i hvilken grad har alle elever fått en times fysisk aktivitet hver dag.

4.2 En time fysisk aktivitet hver dag

Det er viktig å understreke at det her ikke diskuteres i hvilken grad elevene faktisk har fått en times fysisk aktivitet hver dag, men hvordan elevene selv forstår både mengden og lengden på JYLITS-aktivitetene de deltar i.

På spørsmål om hvor ofte elevene har JYLITS varierer svarene fra en dag i uka til hver dag. Flertallet av elevene mener at de har ca. en halv time JYLITS hver dag (se tabell 4.1.). Det er med andre ord ingen som opplyser om at de har en time hver dag med JYLITS. Flere elever påpeker imidlertid at "turdag" gjerne varer en hel dag og slik slås JYLITS timene sammen i stedet for at det gjennomføres litt hver dag.

De fleste elevene mener at de har JYLITS i friminuttene. Det dreier seg her om lange friminutt som for eksempel storfriminuttet. Lengden på JYLITS øktene varierer i følge elevene i henhold til om de er koplet til for eksempel et friminutt eller om det er turdag. På en skole svarte elevene at de hadde JYLITS en dag i uken. Læreren som var tilstede på gruppeintervjuet påpekte imidlertid at de også hadde turdag, noe som elevene i utgangspunktet ikke så på som en JYLITS aktivitet. Gjennom samtalen i gruppeintervjuet diskuterte likevel elevene seg frem til at turdag også kan karakteriseres som en JYLITS aktivitet.

I forhold til mengden JYLITS aktiviteter synes alle elevene å være enige i at det verken er for mange eller for få JYLITS aktiviteter. At mengden JYLITS aktiviteter blir betegnet som passe kan tolkes som at det er et balansert forhold mellom JYLITS aktiviteter og andre skoleaktiviteter. Videre vil dette kunne forstås som at elevene er positive til aktivitetsnivået uavhengig om JYLITS gjøres hver dag eller en dag i uken.

4.3 Relevante aktiviteter for alle?

Den andre problemstillingen som det søkes svar på i evalueringen er i hvilken grad JYLITS tilbudet inkluderer relevante aktiviteter for alle elevene i Tasta bydel.

I gruppeintervju med barn kan det noen ganger være vanskelig å få tak i ulikehetene i gruppa. Noen elever vil kunne dominere hvilke meninger som fremlegges og vil således påvirke de andre elevene. Det synes imidlertid som at alle elevene fremstiller JYLITS aktivitetene som ”jysla kjekke”. På spørsmål i gruppene om noen kan gi eksempler på negative erfaringer med JYLITS eller på ”kjedelige” JYLITS aktiviteter, er det få elever som kommer med eksempler. Noen elever uttrykker dette ved å sette likhetstegn mellom type aktiviteter og hvordan disse aktivitetene oppfattes. Et dominerende bilde er at ”fysisk aktivitet = gøy” og ”sitte stille = kjedelig”. Elever som bruker en slik forståelse som bakgrunn for sine handlinger vil mene at alle aktiviteter som innbefatter å gjøre noe fysisk, som gym, JYLITS, baking og så videre, er det som er kjekt og morsomt å gjøre. Omvendt blir det å sitte stille, lese, gjøre matte og så videre sett på som kjedelige aktiviteter. Andre elever snur imidlertid opp ned på disse meningene der ”fysisk aktivitet = kjedelig” og ”sitte stille = gøy”. Elevene som mener dette synes at aktiviteter som å lese, gjøre matte og lekser er det som er gøy, mens å være aktiv er kjedelig. Det var likevel ingen av elevene som kunne gi eksempler på noen JYLITS aktiviteter som var kjedelige.

Trass i at elevene i gruppeintervjuene er unge synes kjønnsdimensjonen (gutt-jente) å være tilstede i deres forståelser av JYLITS. For eksempel hevdet en elev at det er forskjell på jente- og gutteaktiviteter. Eksempler på jenteaktiviteter er å *hoppe tau* og *kritt (hoppe paradis)*. En elev hevdet at:

(...) å hoppe tau e kanskje litt jentete, det gjør ikkje me guttar i vår klasse i alle fall (Elev 20).

I det eleven fremsetter påstanden er det imidlertid flere innvendinger mot denne. I gruppen viser det seg at fem av seks elever har hoppet tau som en JYLITS aktivitet. Diskusjonen i gruppen beveger seg mot at det å hoppe tau kan ses på som en jenteaktivitet, noe som likevel ikke hindrer gutter fra å delta. Det viser videre at begrepene gutte- og jenteaktiviteter er typiske abstrakte begreper som enkelte elever fanger opp, men som likevel ikke nødvendigvis blir bestemmende for deres egne valg av aktiviteter. Det synes dermed som at både gutter og jenter ser på mange av JYLITS aktivitetene som relevante for dem å drive på med.

4.4 Andre effekter

Elevene mener at de sjelden gjør JYLITS aktiviteter hjemme. De synes imidlertid at det er gøy med JYLITS aktivitetene på skolen og noen elever mener at aktivitetene gjør skoledagen kjekkere og bedre. Enkelte av aktiviteten har vært kjent for elevene før de har gjort dem på

skolen. Likevel hevder de at andre aktiviteter har de lært gjennom JYLITS på skolen. Noen av aktivitetene mener elevene er nye og spennende å prøve.

For enkelte elever har JYLITS blitt en arena hvor de møter elever som de ellers ikke er sammen med i friminutt og i andre skolesammenhenger. Dette gjelder imidlertid kun for dem som har JYLITS aktiviteter sammen med andre klassetrinn.

Når det er noen som går aleina så spør me om de vil være med oss. Men aller mest så er det den som er aleina som spør om å få være med. Hvis en ser noen som holder på med noe en liker så er det greit å spør om å få være med (Elev 15).

Sitatet viser at eleven har en inkluderende forståelse for hvem som kan være med i JYLITS aktivitetene. Det synes som at JYLITS vil kunne bidra til at de som ønsker å være med på en aktivitet får lov å delta. Sitatet viser imidlertid ikke om det faktisk er slik det utspiller seg i JYLITS tiden. Likevel viser sitatet at JYLITS i utgangspunktet representeres som en inkluderende aktivitet.

En annen utilsiktet effekt synes å skapes gjennom bevisstheten rundt det fysiske aspektet ved JYLITS .

Av og til så går eg te Ola og Per og kanskje litt Pål og så går me å leke med Star Wars og då må me bruka hendene og kroppen veldig mye, fordi me må holda laseren ut og så må me rista på den veldig mye (Elev 20) (Navnene som er brukt i sitatet er anonymiserte).

Sitat viser hvordan eleven forklarer en aktivitet gjennom et fysisk aspekt. Eleven poengterer at leken, Star Wars, er en fysisk aktivitet hvor bevegelse er en viktig del av leken. For mange av elevene var det likevel ikke nødvendigvis en klar bevissthet om at JYLITS aktivitetene dreier seg om fysisk aktivitet. De var imidlertid opptatt av å forklare særlig hvilke sportslige fritidsaktiviteter de holdt på med på fritiden, eller som de hadde lyst å starte med. Det viser at selv om de ikke kunne svare på hvorfor de hadde JYLITS så koplede de begrepet opp mot fysiske fritidsaktiviteter som fotball, håndball, ski, friidrett osv.

4.5 Elevenes forståelse av JYLITS som begrep

Et sentralt element i elevenes forståelse av JYLITS er hvordan selve begrepet er blitt etablert og hvordan elevene forstår begrepet i forhold til sine egne handlinger. For det første er det ikke alle elevene som bruker det samme begrepet. På Åmøy skole brukes ikke begrepet JYLITS, men i stedet begrepet *Trim*. Dette begrepet brukes imidlertid på samme måte som JYLITS brukes på de andre skolene i Tasta bydel.

På spørsmål om hvilke aktiviteter elevene selv ville valgt ut som JYLITS aktiviteter svarer noen at de aller helst skulle ønske de kunne lese eller holde på med data når elevene har JYLITS. Dette viser at for noen elever blir begrepet JYLITS ikke nødvendigvis oppfattet som at det har å

gjøre med fysisk aktivitet. I denne sammenheng koples JYLITS til aktiviteter som er kjekke og morsomme å gjøre.

Et annet aspekt ved selve begrepsableringen er JYLITS begrepets generelle karakter. JYLITS er et begrep som søker å omfavne mange ulike aktiviteter hvor definisjonen i stor grad bygger på at aktivitetene skal være fysiske. Når elevene skal gi eksempler på slike aktiviteter er det imidlertid ikke samlebegrepet som brukes. Elevene snakker i stedet om fotball, håll i hatten, håndball, hoppe tau osv. Disse begrepene er konkrete begreper som for elevene kan knyttes opp til egne erfaringer. JYLITS derimot vil alltid måtte refereres til ved å trekke frem disse mer konkrete aktivitetene. For yngre elever blir JYLITS begrepet dermed en abstrakt kategori som det er vanskelig å etablere en forståelse for. Diskusjonen om hvorvidt turdag er en JYLITS aktivitet illustrerer dette. Elevene utrykte ikke umiddelbart at turdag var en JYLITS aktivitet. Turdag fremstår som en konkret aktivitet, noe som ikke nødvendigvis koples opp mot det generelle begrepet JYLITS.

Mens noen elever omtaler JYLITS med referanse til aktiviteter så brukes også JYLITS begrepet i henhold til et tidsperspektiv. Det dreier seg dermed ikke om å *gjøre* JYLITS men om å *ha* JYLITS. En måte å karakterisere skoledagen på er å tenke på den som inndelt i ulike perioder. Friminutt, time, storefri osv er navn på ulike deler av skoledagen. Disse tidsperiodene er likevel ikke bare med på å strukturere skolehverdagen. De blir både av lærere og elever sett på som ulike ettersom det er lov å gjøre og si forskjellige ting avhengig av om det er friminutt eller mattetime. JYLITS har imidlertid blitt en ny kategori på timeplanen. Det synes som at elevenes forståelse av begrepet JYLITS likevel ikke foreløpig er like definert og avklart som de andre kategoriene som friminutt og time osv. Særlig kommer dette til uttrykk når JYLITS faktisk foregår i friminuttene. Elevene sier dermed ikke si at de *gjør JYLITS aktiviteter i JYLITS tiden*, men at de i stedet sier at de *spiller fotball i friminuttet*. Et viktig grep for særlig de yngste elevenes begrepsforståelse vil være å definere JYLITS tydeligere i forhold til aktiviteter. På den annen side er det også viktig å etablere JYLITS som en egen kategori hvor den representerer egne definerte tidsrom i løpet av skoledagen som JYLITS tid. Hvis JYLITS skal bli et begrep som elevene skal bruke og forholde seg til, må begrepet klargjøres og defineres tydeligere.

Elevenes begrepsforståelse for JYLITS er også avhengig av hvordan elevene opplever organiseringen av aktivitetene. For enkelte elever som kopler sammen JYLITS med friminutt så oppleves ikke aktivitetene som organiserte, men snarere som frivillige aktiviteter som elevene ikke nødvendigvis behøver å delta på. I et av gruppeintervjuene kom det frem at ikke alle driver med det som elevene karakteriserer som JYLITS aktiviteter når de har JYLITS tid.

Informant 1: Då e det ikkje sånt at de løpe rundt som friske flotte guttar, då e det sånt at dei sitte bak en krok og spele spele spele. Dei må bare spela,

Informant 2: Ja heile heile friminuttene.

Forsker: Gjør de det når dere har JYLITS ,

Informant 2: ja, men (...)

Informant 1: det e nesten som dei har firkanta øyner

Informant 2: og når dei sitte i klasserommet så følge dei nesten ikkje med, da tenke dei bare gameboy gameboy og klare å komme til det og det kapitelet (To jenter 3 trinn)

Sitatet viser at elevene observerer at enkelte elever driver med andre aktiviteter når det er JYLITS. Elevene i sitatet ovenfor refererer imidlertid mest til dataspilling i friminutt og klasserommet, noe som igjen viser at JYLITS i mindre grad er etablert som en egen tidskategori. Det at elever driver med aktiviteter som ikke er fysisk aktivitet når de har JYLITS, viser også at begrepsforståelsen enten er svak eller at elevene opponerer mot den allerede etablerte definisjonen.

4.6 Oppsummering for klassetrinn 1-4

Resultatene fra analysen av gruppeintervju med elever fra 1-4 trinn viser at:

- Variasjon av type aktiviteter mellom skolene er liten. Elevene holder stort sett på med de samme aktivitetene på de ulike skolene i Tasta bydel.
- Variasjon i hvor ofte og hvor lange JYLITS aktivitetene er synes å være litt større ved skolene. De fleste elevene mener at de har ca. en halv times JYLITS hver dag.
- Et interessant aspekt i denne sammenheng er at elevene selv i mindre grad er bevisste og opptatt av både lengde og mengde JYLITS aktivitet. Alle elevene uttrykte at det var "passe" med JYLITS i løpet av en skoleuke uavhengig om de gjør dette hver dag eller to dager i uken, og uavhengig om økten varer hele dagen eller i 25 minutter.
- Ingen av elevene i gruppeintervjuene kunne komme med eksempler på negative JYLITS aktiviteter. Det viser at JYLITS i stor grad karakteriseres som et positivt begrep.
- Kjønnsperspektivet er til stede i form av jenteaktiviteter og gutteaktiviteter, men hvor disse ikke nødvendigvis vil påvirke de individuelle handlingene til elevene. Gutter vil i så måte gjerne velge typiske jenteaktiviteter og omvendt.
- Det synes som at det er etablert en forståelse for JYLITS som en inkluderende aktivitet.
- JYLITS begrepet fremstår som et generelt samlebegrep på mange ulike aktiviteter. Det vil kunne være hensiktsmessig i forhold til elevenes begrepsetablering og enda tydeligere definere både hva som er JYLITS aktiviteter og når elevene har JYLITS tid, uten at dette sammenfaller i for stor grad med allerede etablerte aktivitets og tidskategorier som strukturerer skolehverdagen.

5 Resultater fra elevundersøkelsene (5.-10. klasse)

Vi presenterer her resultatene av JYLITS slik elevene i klassene 5-10 ser dem. Kapittel 5.1 viser resultater og effekter slik de kommer fram i spørreundersøkelsen til elevene på mellomtrinnet. Kapittel 5.2 viser resultater og effekter slik de kommer fram i spørreundersøkelsen til elevene på ungdomsskolen. I kapittel 5.3. forsøker vi å forklare noen av resultatene og effektene ut fra bakgrunnsvariabler.

5.1 Hva mener elevene på klassetrinn 5-7 (mellomtrinnet)?

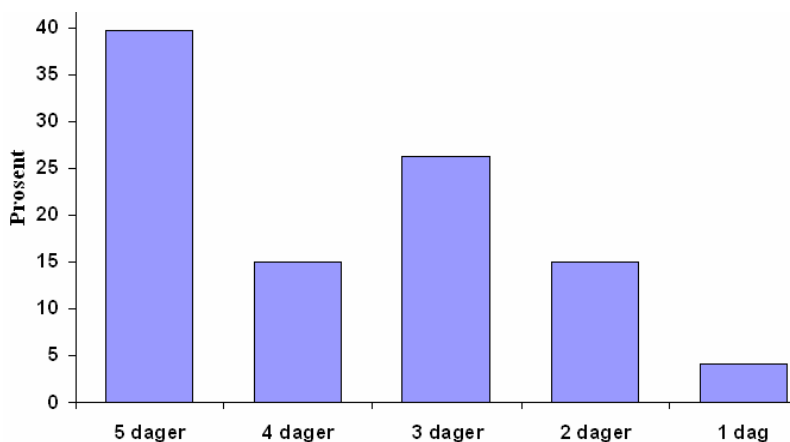
5.1.1 Resultater

Vi tar opp følgende spørsmål:

- Har elevene hatt JYLITS/kroppsøving hver dag?
- Har elevene deltatt i et mangfold av idretts- og friluftaktiviteter?
- Har JYLITS vært ”jysla kjekt”?
- Har JYLITS bidratt til å øke elevenes fysiske aktivitet?

JYLITS/kroppsøving hver dag?

Elevene ble spurt om hvor mange dager i en vanlig skoleuke de har kroppsøving eller JYLITS.

Figur 5.1: Hvor mange dager i en vanlig skoleuke har elevene på mellomtrinnet kroppsøving eller JYLITS. Samla for mellomtrinnet i Tasta-skolene. Prosent. N = 446

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

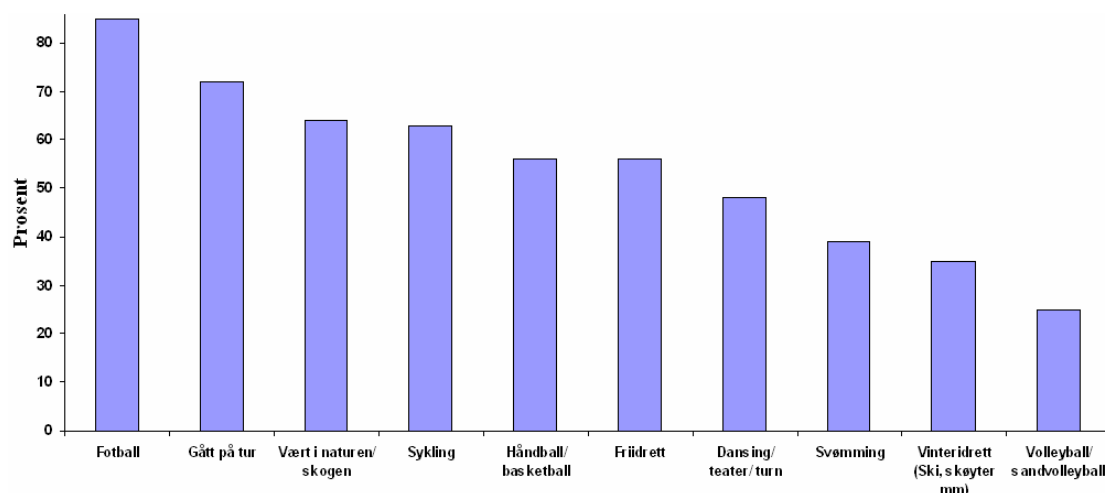
Figur 5.1 viser at 40 prosent av elevene sier at de har JYLITS/kroppsøving hver dag i en vanlig skoleuke. 15 prosent har JYLITS/kroppsøving 4 dager i uken, 26 prosent har det 3 dager i uken, 15 prosent forteller at de har det to dager og 4 prosent mener at de bare har JYLITS/kroppsøving 1 dag i en vanlig skoleuke.

Resultatene varierer ifølge elevene mellom skolene.

- Åmøy, Byfjord og Teinå utmerker seg som skoler der nesten alle elevene mener at de har JYLITS/kroppsøving hver dag i en vanlig skoleuke.
- Ved Vardenes og Tasta forteller flertallet av elever (6 av 10) at de har JYLITS/kroppsøving 3-4 dager i en vanlig skoleuke.
- Ved Tastarustå mener flertallet av elevene (8 av 10) at de har JYLITS kroppsøving 2-3 dager i en vanlig skoleuke.

Mangfoldet av idretts- og friluftaktiviteter

Et delmål ved JYLITS er at elevene skal få en mulighet til å prøve ut ulike idretts- og friluftaktiviteter. Figur 5.2. gir en oversikt over mangfoldet av idretts- og friluftstilbud elevene har deltatt i under JYLITS.

Figur 5.2: Mangfoldet av idretts- og friluftstilbud elevene har deltatt i ved JYLITS. Samla for mellomtrinnet i Tasta-skolene. Prosent. N = 461

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

Figur 5.2. viser at 85 prosent av elevene har spilt fotball i JYLITS og 72 prosent har gått på tur. I overkant av 60 prosent av elevene har vært i naturen/skogen eller syklet og i underkant av 60 prosent har spilt håndball/basketball eller drevet friidrett. Nesten halvparten har danset/turnet eller spilt teater. I underkant av 40 prosent av elevene har hatt svømming. 35 prosent har drevet vinteridrett som ski og skøyter og 25 prosent har spilt volleyball/sandvolleyball.

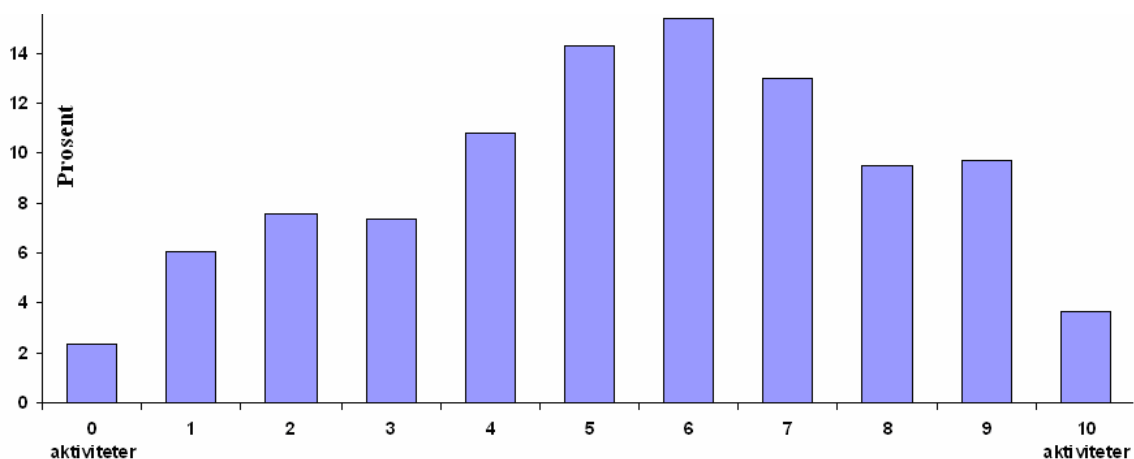
Til en viss grad er det forskjeller mellom skolene i forhold til deltakelse i ulike aktiviteter:

- Fotball: Ved Åmøy og Teinå har nesten alle spilt fotball (95 %), mens ved Tastarustå, Tasta, Byfjord og Vardenes er andelen av elevene i overkant av 80.

- Gå på tur: Ved Åmøy har alle elevene gått på tur, ved Byfjord har 9 av 10 gått på tur, i Tasta og Vardenes har 8 av 10 gått på tur, mens ved Teinå og Tastarustå er det 7 av 10.
- Være i naturen/skogen: Ved Teinå og Vardenes har rundt 8 av 10 vært i naturen/skogen, ved Byfjord og Tastarustå 6 av 10, og ved Tasta 5 av 10.
- Sykling: Ved Åmøy har 9 av 10 vært på sykkelstur, ved Teinå og Tasta 8 av 10, ved Vardenes 7 av 10, ved Tastarustå 6 av 10 og ved Byfjord 2 av 10.
- Håndball/basketball: Ved Teinå har 7 av 10 spilt håndball/basketball, ved Byfjord, Åmøy og Vardenes 6 av 10, ved Tasta 5 av 10 og ved Tastarustå 4 av 10.
- Friidrett: Ved Teinå har 8 av 10 deltatt i friidrett, ved Åmøy 6 av 10, ved Tasta, Byfjord og Vardenes i overkant av 5 av 10 og ved Tastarustå 4 av 10.
- Dansing/turn/teater: Ved Vardenes og Åmøy har 7 av 10 deltatt i dans, turn eller teater, ved Byfjord og Tastarustå 5 av 10, og ved Teinå og Tasta 4 av 10.
- Svømming: Ved Teinå har 8 av 10 svømt, ved Vardenes 7 av 10, ved Åmøy 6 av 10, og ved Tastarustå, Tasta og Byfjord 2 av 10.
- Vinteridrett: Ved Åmøy har alle elever drevet vinteridrett, ved Vardenes 6 av 10, ved Byfjord 4 av 10, ved Teinå og Tastarustå 3 av 10, og ved Tasta 2 av 10.
- Volleyball/sandvolleyball: Ved Teinå har 7 av 10 spilt volleyball/sandvolleyball, ved Vardenes og Åmøy 3 av 10, ved Tastarustå 2 av 10, ved Tasta 1 av 10 og ved Byfjord 3 prosent.

I figur 5.3 ”teller” vi hvor mange av de 10 nevnte aktivitetene elevene har deltatt i. Her må det nevnes at vi ikke har en fullstendig liste over aktiviteter som elevene har deltatt i, men vi har i samarbeid med referansegruppen, som inkluderer en skolerepresentant, valgt ut de 10 nevnte aktivitetene som skulle gi et utfyllende bilde av JYLITS-aktivitetene.

Figur 5.3: Antallet aktiviteter elevene har deltatt i gjennom JYLITS. Samla for mellomtrinnet i Tasta-skolene. Prosent. N = 461
Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

23 prosent har deltatt i 3 eller færre aktiviteter, 53 prosent har deltatt i 4 til 7 aktiviteter, og 23 prosent har deltatt i 8 til 10 aktiviteter. Gjennomsnittet for alle elevene er 5,4 aktiviteter, og modus og median er 6.

Det er imidlertid signifikante forskjeller mellom skolene mht antallet av disse 10 utvalgte aktivitetene som elevene har deltatt i. Tabell 5.1. viser at gjennomsnittet er lavest ved Tastarustå, Byfjorden og Tasta, og høyest for Teinå og Åmøy.

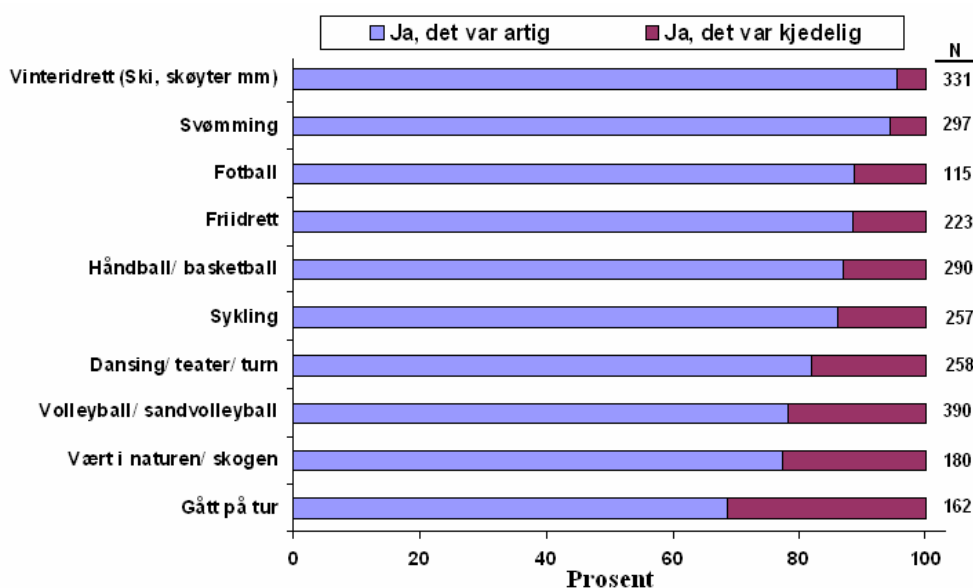
Tabell 5.1: Gjennomsnittlig antall aktiviteter som elevene på mellomtrinnet i Tasta-skolene har deltatt i.

	Byfjorden	Teinå	Tasta	Tastarustå	Vardenes	Åmøy
Gjennomsnitt	4,5	7,1	4,7	4,4	6,4	7,1

N = 461 Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

”Jysla kjekke” aktiviteter

Det er ikke bare slik at elevene skal få tilbud av et mangfold av idretts- og friluftaktiviteter, mens det også et mål at elevene skal synes at disse aktivitetene er ”jysla kjekke”. I figur 5.4. ser vi på mangfoldet av JYLITS-aktiviteter i lys av hva elevene mener har vært artig og hva som har vært kjedelig. Figuren viser klart at JYLITS har bidratt til at elevene har deltatt i en rekke ”jysla kjekke” aktiviteter.

Figur 5.4: Hvilke aktiviteter har vært artige og hvilke har vært kjedelige. Mellomtrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent. N = Varierende (se figur)

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

Det første vi merker oss er at for alle aktivitetene er det et klart flertall som mener at aktiviteten har vært artig. Om vi likevel ønsker å rangere aktivitetene kan de klassifiseres i fire grupper:

- Flere enn 9 av 10 elever syntes at svømming og vinteridrett var artig
- Flere enn 8 av 10 elever syntes at fotball, friidrett, håndball/basketball, sykling, dansing/teater/turn var artig,
- Nesten 8 av 10 syntes at volleyball/sandvolleyball og det å være i naturen/skogen var artig
- Nesten 7 av 10 syntes at det å gå på tur var artig

Det er noen forskjeller mellom ulike skolene:

- Ved alle skolene sier nesten alle som har deltatt at *vinteridrett* var artig.
- Ved Åmøy og Tastarustå sier alle at *svømming* var artig, mens det er 9 av 10 ved de andre skolene.
- Ved alle skolene synes rundt 9 av 10 at *fotball* har vært artig.
- Ved Åmøy synes alle at *friidrett* var artig, ved Byfjord, Tasta og Vardenes 9 av 10, ved Tastarustå over 8 av 10 og ved Teinå under 8 av 10.
- Ved Åmøy og Byfjord synes alle at *håndball/basketball* var artig, ved Tastarustå og Tasta 9 av 10, ved Vardenes og Teinå 8 av 10.
- Ved Åmøy og Vardenes synes alle at *sykling* var artig, ved Byfjord 9 av 10, ved Teinå og Tasta 8 av 10 og ved Tastarustå 7 av 10.
- Ved Byfjord, Tasta, Vardenes synes opp mot 9 av 10 at *dans/teater/turn* var artig, ved Åmøy og Tastarustå opp mot 8 av 10, og ved Teinå 6 av 10.
- Ved Åmøy og Tastarustå synes alle at *volleyball/sandvolleyball* var artig, ved Vardenes, Tasta og Teinå 3 av 4 og ved Byfjord 2 av 3.
- Ved Åmøy synes alle at det artig å *være i naturen/skogen*, ved Byfjord 9 av 10, ved Teinå 8 av 10, Ved Tasta, Vardenes og Tastarustå rundt 7 av 10.
- Ved Byfjord synes 8 av 10 at det var artig å *gå tur*, ved Tasta og Vardenes 7 av 10, ved Teinå 6 av 10 og ved Tastarustå og Åmøy 5 av 10.

Bidra til å øke elevenes fysiske aktivitet

I forbindelse med at elevene får prøvd ut forskjellige idretts- og fritidstilbud er det et mål at elevene også utenom skoletida skal få lyst til å være fysisk aktive. Undersøkelsen viser at elevene er ganske aktive utenom skoletida: 24 prosent er fysisk aktive i 6 timer eller mer hver uke, 33 prosent er fysisk aktive i 4/5 timer, 34 prosent driver fysisk aktivitet i 2/3 timer, mens 10 prosent er fysisk aktive i mindre enn 2 timer.

I forhold til fysisk aktivitet finner vi ingen klare forskjeller mellom skolene:

- Rundt 4 av 10 ved hver skole er fysisk aktive i mindre enn 4 timer per uke, mens rundt 6 av 10 er fysisk aktive i 4 timer eller mer per uke.

5.1.2 Effekter av JYLITS

Vi skal se på følgende spørsmål:

- Har JYLITS bidratt til elevenes trivsel på skolen?
- Har JYLITS bidratt til å øke elevenes bruk og kjennskap til tur- og aktivitetsområder?
- Har JYLITS bidratt til å styrke elevenes konsentrasjon og læringsvilje?

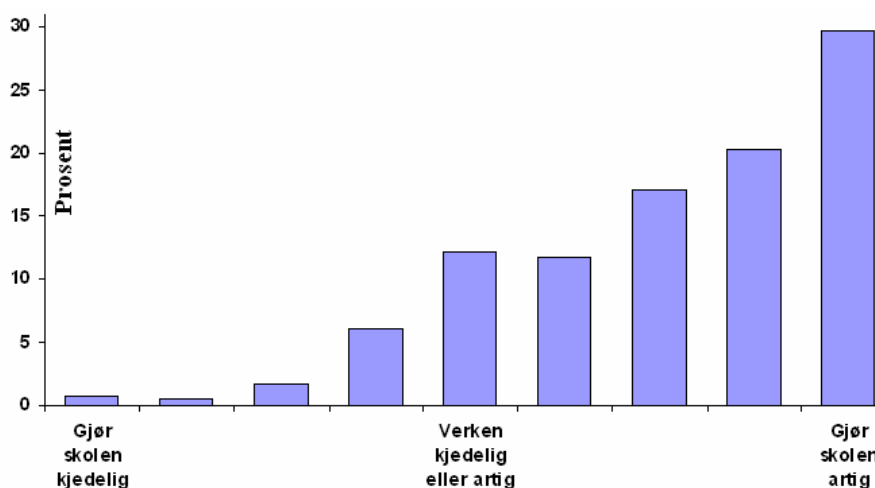
Vi kan ikke gi noen gode svar på noen av disse spørsmålene, men vi kan vise hvordan elevene fordeler seg på påstander som er relatert til disse problemstillingene.

Trivsel på skolen

De aller fleste elevene trives godt på Tasta-skolene: Bare 2 prosent av elevene trives dårlig på skolen, 9 prosent har middels grad av trivsel, mens 88 prosent har høy trivsel. Dette funnet

understrekes av at 80 prosent av elevene mener at de har det veldig bra i sin klasse, mens 7 prosent mener at klassemiljøet ikke er så bra og 13 prosent synes det er middels.

I og med at JYLITS er blitt en sentral del av hverdagen til elevene ønsket vi å finne ut om JYLITS har bidratt til å øke trivselen på skolen. I et forsøk på å prøve å forstå om JYLITS har hatt en effekt på skolehverdagen har vi laget en sumskårevariabel over positive og negative påstander om JYLITS. Vi kaller denne variabelen: ”JYLITS gir opplevelser som gjør skolen artig/kjedelig”, siden den inkluderer påstander om begge forhold.⁶

Figur 5.5. Betydningen av JYLITS for trivselen på skolen. Mellomtrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent. $N = 427$

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

Figur 5.5. viser at i alt 9 prosent av elevene mener at JYLITS gjør skolen kjedelig. 12 prosent havner i kategorien der de mener at JYLITS verken gjør skolen artig eller kjedelig. 79 prosent av elevene mener at JYLITS øker trivselen på skolen. 30 prosent får toppskåre og er helt enige i at JYLITS gir opplevelser som gjør skolen artig.

Økt bruk og kjennskap til tur- og aktivitetsområder i nærmiljøet

Et annet spørsmål er om elevene har godt kjennskap til tur- og aktivitetsområder rundt skolen og i hvilken grad de benytter seg av naturen. Vi kan vise hvordan elevene fordeler seg på disse to spørsmålene.

Tabell 5.2. Elevers kjennskap til området ved skolen og bruk av naturen etter skoletid. Mellomtrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.

Bruk av naturen etter skoletid			Kjennskap til området rundt skolen		
Lite i naturen	Middels	Mye i naturen	Lite kjennskap	Middels	Stor kjennskap
21	26	53	3	3	94

$N = 440$

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

⁶ Påstandene gjelder altså både at JYLITS gjør det artig å være på skolen og holdning til opplevelser av JYLITS-aktiviteter.

I tabell 5.2 har vi summert opp om elevene bruker naturen mye etter skoletid og hvilken kjennskap de har til området rundt skolen. 94 prosent mener at de har stor kjennskap til området rundt skolen, mens 6 prosent ikke er enig i dette. 53 prosent er mye ute i naturen etter skolen, 26 prosent er ut i naturen av og til, mens 21 prosent er lite i naturen.

Elevenes konsentrasjon og læringsvilje

I tabell 5.3. tar elevene stilling til påstander om støy i klasserommet og om de synes det er lett å følge med i timen.

Tabell 5.3. *Elevenes vurdering av påstander om støy i klasserommet og om de synes det er lett å følge med i timen. Mellomtrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.*

	Uenig	Verken eller	Enig	Samlet	Antall
Det er mye bråk i klassen	26	32	42	100	444
Jeg synes det er lett å følge med i timene	7	16	77	100	446

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

Tabellen viser at 77 prosent mener det er lett å følge med i timen, mens 7 prosent synes det er vanskelig, og 16 prosent verken er enig eller uenig i påstanden. 42 prosent av elevene er enig i påstanden om at det er mye bråk i deres klasse, mens 26 prosent er uenig, og 32 prosent verken er enig eller uenig i påstanden.

- Av de som opplever bråk i klassen sier 7 av 10 at de lett klarer å følge med, mens 3 av 10 sliter noe mer.
- Av de som opplever noe bråk i klassen sier 8 av 10 at de lett klarer å følge med, mens 2 av 10 sliter noe mer.
- Av de som ikke opplever bråk i klassen sier 9 av 10 at de lett klarer å følge med, mens 1 av 10 sliter noe mer.

5.2 Hva mener elevene på klassetrinn 8-10 (ungdomsskolen)?

5.2.1 Resultater

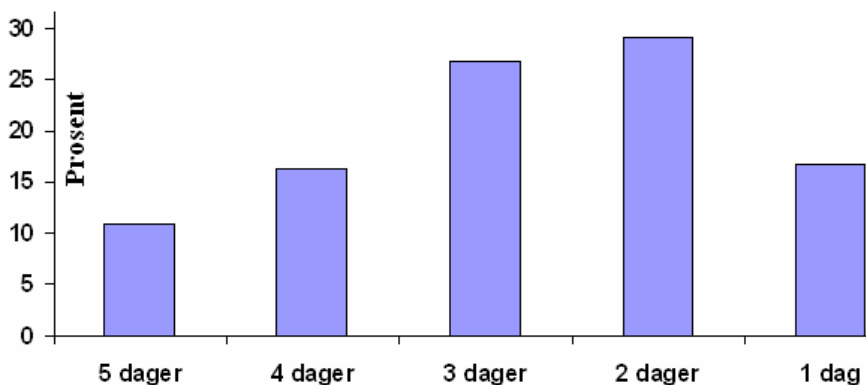
Vi skal se på følgende spørsmål:

- Har elevene hatt JYLITS/kroppsøving hver dag?
- Har elevene deltatt i et mangfold av idretts- og friluftaktiviteter?
- Har JYLITS vært "jysla kjekt"?
- Har JYLITS bidratt til å øke elevenes fysiske aktivitet?

JYLITS eller kroppsøving hver dag?

Elevene ble spurt om hvor mange dager i en vanlig skoleuke de har kroppsøving eller JYLITS. Som figur 5.6. viser, forteller 11 prosent av elevene at de har JYLITS/kroppsøving hver dag i en vanlig skoleuke, 16 prosent har det 4 dager i uken, 27 prosent har det 3 dager i uken, 29 prosent forteller at de har det to dager og 17 prosent mener at de bare har JYLITS/ kroppsøving 1 dag i

en vanlig skoleuke. Sammenligner vi disse resultatene med tallene for mellomtrinnet finner vi at elevene på mellomtrinnet har mye mer JYLITS/kroppsøving enn elevene på ungdomsskolen.

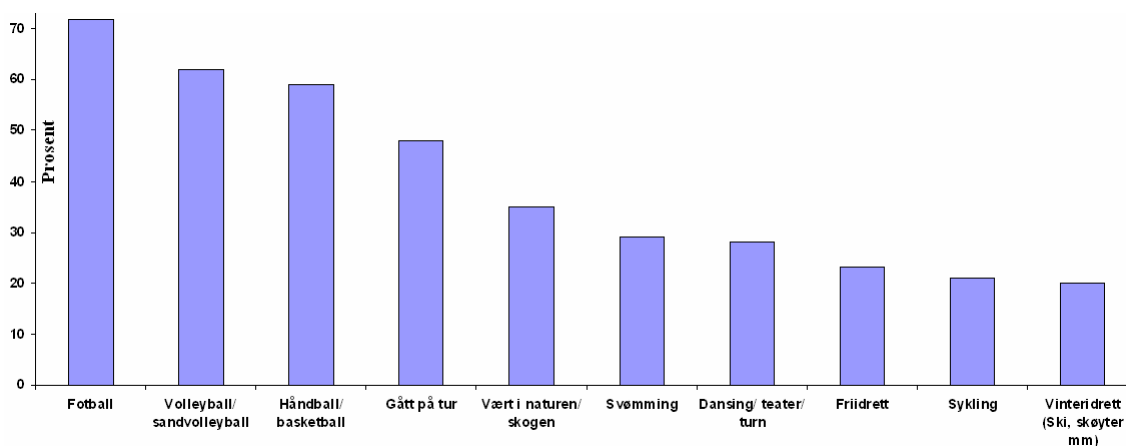
Figur 5.6. *Hvor mange dager i en vanlig skoleuke har elevene i ungdomsskolen kroppsøving eller JYLITS. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent. N = 524*
Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

Resultatene varierer ifølge elevene mellom de ulike ungdomsskolene.

- Tastaveden er den skolen som har høyest andel av elevene som sier at de har JYLITS/Kroppsøving 4-5 dager i uken (47 prosent), sammenlignet med Teinå (20 prosent) og Tastarustå (9 prosent).
- Ved Tastarustå svarer derimot 57 prosent av elevene at de bare har JYLITS 1-2 dager, sammenlignet med 51 prosent for Tasta og 33 prosent av elevene på Tastaveden.

Tilbud om et mangfold av idretts- og friluftaktiviteter

Et delmål ved JYLITS er at elevene skal få en mulighet til å prøve ut ulike idretts- og friluftaktiviteter. I figur 5.7. ser vi på en oversikt over mangfoldet av idretts- og friluftstilbud elevene har deltatt i.

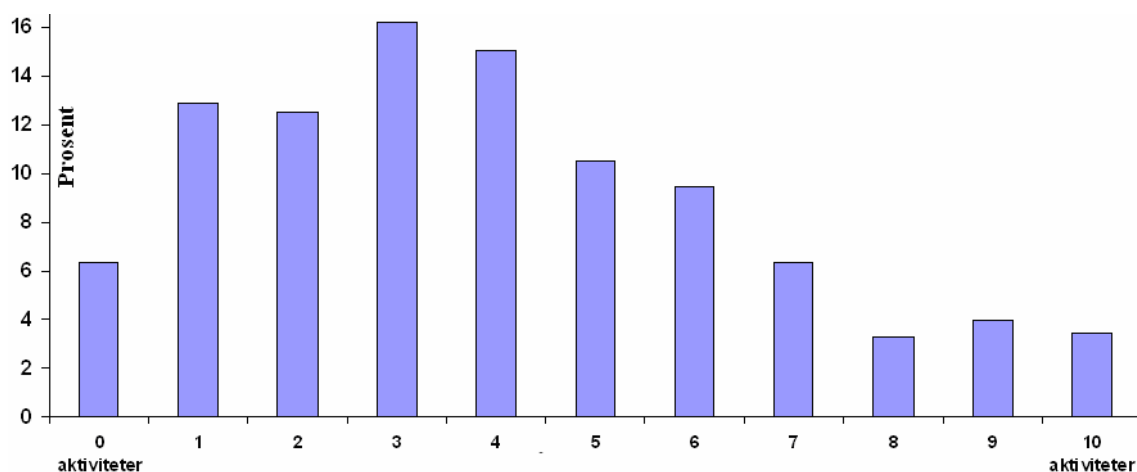
Figur 5.7: *Mangfoldet av idretts- og friluftstilbud elevene har deltatt i. Ungdomstrinnene i Tasta-skolene samla. Prosent. N = 551*
Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

Figuren viser at 72 prosent av elevene har spilt fotball i JYLITS, mens rundt 60 prosent har spilt volleyball/sandvolleyball eller håndball/basketball. Rundt halvparten av elevene har gått tur, mens 35 prosent har vært i naturen. I underkant av 30 prosent har hatt svømming og danset/turnet eller spilt teater. I overkant av 20 prosent har drevet friidrett, vinteridrett eller syklet.

Til en viss grad er det forskjeller mellom skolen i forhold til deltakelse i ulike aktiviteter:

- *Fotball:* Ved Teinå har nesten 9 av 10 spilt fotball, mens ved Tastarustå og Tastaveden er i overkant av 7 av 10.
- *Volleyball/sandvolleyball:* Ved Tastarustå har over 7 av 10 spilt volleyball/sandvolleyball, mens ved Teinå og Tastaveden er det i underkant av 6 av 10.
- *Håndball/basketball:* Ved alle tre skolene har 6 av 10 spilt håndball/basketball.
- *Gå på tur:* Ved Tastarustå har 6 av 10 gått på tur, ved Teinå 5 av 10 og ved Tastaveden 4 av 10.
- *Være i naturen/skogen:* Ved alle tre skolene har i overkant av 1 av 3 vært i naturen/skogen.
- *Svømming:* Ved Teinå har i overkant av 1 av 3 svømt, ved Tastaveden i underkant av 1 av 3 og ved Tastarustå nesten 1 av 4.
- *Dansing/turn/teater:* Ved Teinå og Tastarustå har i overkant av 1 av 3 deltatt i dans, turn eller teater, og ved Tastaveden 1 av 5.
- *Friidrett:* Ved alle tre skolene har 1 av 4 deltatt i friidrett.
- *Sykling:* Ved Teinå har 1 av 3 syklet, ved Tastaveden 1 av 6 og ved Tastarustå 1 av 7.
- *Vinteridrett:* Ved Teinå og Tastaveden har 1 av 4 deltatt i vinteridrett, ved Tastarustå 1 av 8.

I figur 5.8. ”teller” vi hvor mange av de 10 nevnte aktivitetene elevene på ungdomsskolen har deltatt i. Igjen må det nevnes at vi ikke har en fullstendig liste over aktiviteter som eleven har deltatt i, men at utvalget av aktiviteter ifølge skolerepresentantene gir et godt bilde av JYLITS.

Figur 5.8. Antallet aktiviteter elevene har deltatt i gjennom JYLITS. Ungdomstrinnene i Tasta-skolene samla. Prosent. N = 551

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

32 prosent har deltatt i 2 eller færre aktiviteter, 42 prosent har deltatt i 3 til 5 aktiviteter, og 26 prosent har deltatt i 6 eller flere aktiviteter. Gjennomsnittet for alle elevene er 4,0 aktiviteter, og modus og median er 3.

Det er imidlertid signifikante forskjeller mellom skolene i forhold til antallet aktiviteter, av disse 10 utvalgte, som elevene har deltatt i. Som tabell 5.4 viser ligger snittet for Teinå på 4,4 aktiviteter, for Tastarustå er snittet 4,0 og for Tastaveden er snittet 3,6 aktiviteter.

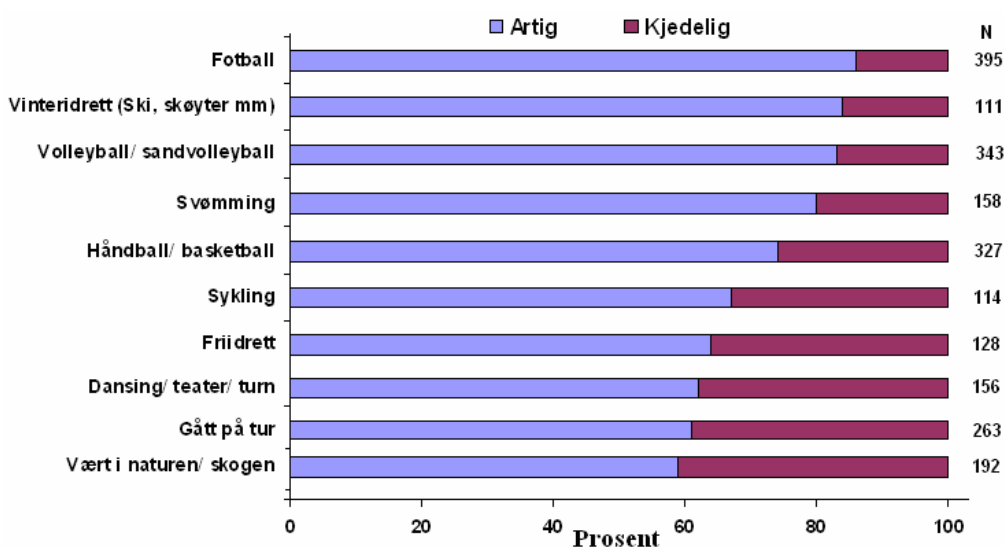
Tabell 5.4: Gjennomsnittlig antall aktiviteter som elevene på ungdomstrinnet i Tasta-skolene har deltatt i.

	Teinå	Tastarustå	Tastaveden
Gjennomsnitt	4,4	4,0	3,6

N = 551. Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

”Jysla kjekke” aktiviteter

Det er ikke bare slik at elevene skal få tilbud av et mangfold av idretts- og friluftaktiviteter, mens det også et mål at elevene skal synes at disse aktivitetene er ”jysla kjekke”. I figur 5.9 ser vi på mangfoldet av JYLITS-aktiviteter i lys av hva elevene mener har vært artig og hva som har vært kjedelig.

Figur 5.9. Hvilke aktiviteter har vært artige og hvilke har vært kjedelige. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent. N = Varierende (se figur)

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

Det første vi merker oss er at for alle aktivitetene er det et klart flertall som mener at aktiviteten har vært artig. Om vi likevel ønsker å rangere aktivitetene kan de klassifiseres i fire grupper:

- Flere enn 8 av 10 elever syntes at fotball, vinteridrett, volleyball/sandvolleyball og svømming var artig, mens færre enn 2 av 10 syntes disse aktivitetene var kjedelige
- Flere enn 7 av 10 elever syntes at håndball/basketball var artig, mens færre enn 3 av 10 syntes denne aktiviteten var kjedelig
- I overkant av 6 av 10 syntes at sykling, friidrett, det å være i naturen/skogen, gå på tur og dansing/turn/teater var artig, mens færre enn 4 av 10 syntes det var kjedelig

Det er noen forskjeller også her ved skolene:

- Ved alle skolene synes mellom 8 og 9 av 10 at *fotball* er artig.
- Ved Teinå synes 9 av 10 at *vinteridrett* var artig, ved Tastaveden 8 av 10 og ved Tastarustå 7 av 10.
- Ved Teinå og Tastaveden synes opp mot 9 av 10 at *volleyball/sandvolleyball* var artig, og ved Tastarustå 3 av 4.
- Ved Teinå synes 9 av 10 at *svømming* var artig, ved Tastaveden 8 av 10 og ved Tastarustå 7 av 10.
- Ved Tastaveden og Teinå synes 8 av 10 at *håndball/basketball* var artig, og ved Tastarustå 2 av 3.
- Ved alle tre skolene synes rundt 1 av 3 at *sykling* var artig.
- Ved Teinå og Tastaveden synes 7 av 10 at *friidrett* var artig, og ved Tastarustå 5 av 10.
- Ved Teinå synes 7 av 10 at *dans/teater/turn* var artig, ved Tastaveden 6 av 10, og ved Tastarustå mellom 5 og 6 av 10.
- Ved Tastaveden synes 7 av 10 at å *gå på tur* var artig, ved Tastarustå 6 av 10 og ved Teinå mellom 5 og 6 av 10.
- Ved Tastarustå og Tastaveden synes 6 av 10 at det var artig å *være i naturen/skogen* , ved Teinå 5 av 10

Bidra til å øke elevenes fysiske aktivitet

I forbindelse med at elevene får prøvd ut forskjellige typer idretts- og fritidstilbud er det et mål at elevene også utenom skoletida skal få lyst til å være fysisk aktive. Undersøkelsen viser at utenom skoletida er elevene ganske aktive: 25 prosent er fysisk aktive i 6 timer eller mer hver uke, 36 prosent er fysisk aktive i 4/5 timer, 25 prosent driver fysisk aktivitet i 2/3 timer, mens 14 prosent er fysisk aktive i mindre enn 2 timer.

På spørsmål om deres fysiske form viser det seg at 17 prosent av elevene mener at de er i dårlig fysisk form, mens 21 prosent mener at de er i sånn passe form og 61 prosent mener at de er i god form. De fleste elevene påpeker også at de synes det er gøy å være fysisk aktiv: 78 prosent er enig i påstanden ”Jeg synes det er gøy å drive med fysisk aktivitet etter skoletid”, 15 prosent er verken enig eller uenig, mens 7 prosent er uenig i påstanden.

5.2.2 Effekter av JYLITS

Vi skal se på følgende spørsmål:

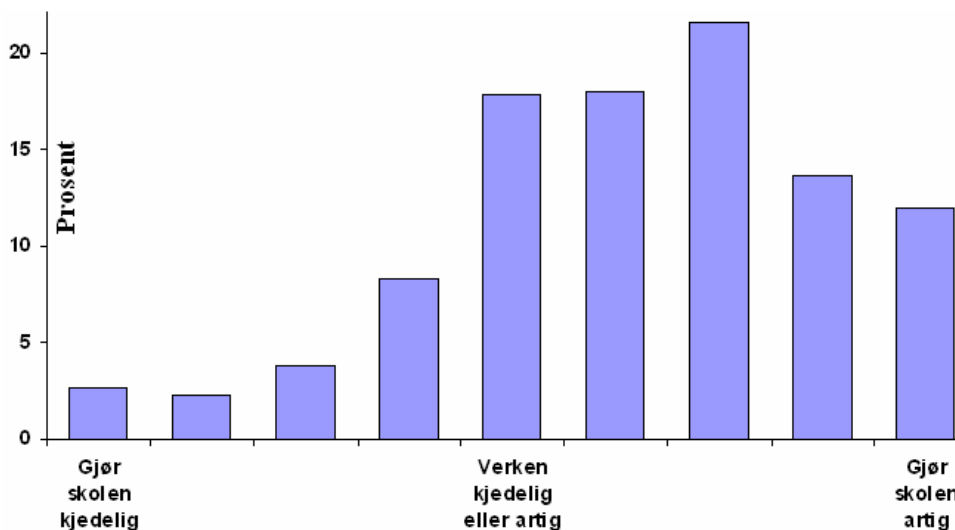
- Har JYLITS bidratt til elevenes trivsel på skolen?
- Har JYLITS bidratt til å øke elevenes bruk og kjennskap til tur- og aktivitetsområder?
- Har JYLITS bidratt til å styrke elevenes konsentrasjon og læringsvilje?
- Har JYLITS bidratt til opplevelser av mestring?
- Har JYLITS bidratt til elevmedvirkning?

Vi kan ikke gi fullgode svar på disse spørsmålene, men vi kan vise hvordan elevene fordeler seg på påstander som er relatert til disse problemstillingene.

Trivsel på skolen

De aller fleste elevene på ungdomstrinnet trives godt på Tastaskolen: Bare 3 prosent av elevene trives dårlig på skolen, 9 prosent har middels grad av trivsel, mens 88 prosent har høy trivsel. Dette funnet understrekes av at 83 prosent av elevene mener at i deres klasse har de det veldig bra, mens 6 prosent mener at klassemiljøet ikke er så bra og 11 prosent synes det er middels.

I og med at JYLITS er blitt en sentral del av hverdagen til elevene ønsket vi å finne ut om JYLITS har bidratt til å øke trivselen på skolen. For å undersøke dette har vi laget en sumskårevariabel over positive og negative påstander om JYLITS. Vi kaller denne variabelen: ”JYLITS gir opplevelser som gjør skolen artig/kjedelig”, siden den inkluderer påstander om begge forhold.

Figur 5.10. Betydningen av JYLITS for trivselen på skolen. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent. N = 538

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

Figur 5.10. viser at 17 prosent av elevene mener JYLITS gjør skolen kjedelig. 18 prosent mener at JYLITS verken gjør skolen artig eller kjedelig. 65 prosent av elevene mener at JYLITS har positiv betydning for deres trivsel på skolen. 12 prosent har toppskåre og er helt enige i at JYLITS gir opplevelser som gjør skolen artig.

Økt bruk og kjennskap til tur- og aktivitetsområder i nærmiljøet

Et annet spørsmål er om elevene har god kjennskap til tur- og aktivitetsområder rundt skolen og i hvilken grad de benytter seg av naturen. Vi kan vise hvordan elevene fordeler seg på disse spørsmålene.

Tabell 5.5. Elevers kjennskap til området ved skolen og bruk av naturen etter skoletid. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.

Bruk av naturen etter skoletid			Kjennskap til området rundt skolen		
Lite i naturen	Middels	Mye i naturen	Lite kjennskap	Middels	Stor kjennskap
34	31	35	5	7	88

N = 440

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

I tabell 5.5. har vi summert opp om elevene bruker naturen mye etter skoletid og hvilken kjennskap de har til området rundt skolen. 88 prosent mener at de har stor kjennskap til området rundt skolen, mens 5 prosent ikke er enig i dette. 35 prosent er mye ute i naturen etter skolen, 31 prosent er ut i naturen av og til, mens 34 prosent er lite i naturen.

Elevenes konsentrasjon og læringsvilje

Tabell 5.6. Elevene tar stilling til påstander om støy i klasserommet og om de synes det er lett å følge med i timen. Ungdomstrinnet i Tasta-skolene samla. Prosent.

	Uenig	Verken eller	Enig	Samlet	Antall
Det er mye bråk i klassen	21	33	46	100	530
Jeg synes det er lett å følge med i timene	13	22	64	100	526

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

I tabell 5.6. tar elevene stilling til påstander om støy i klasserommet og om de synes det er lett å følge med i timen. Tabellen viser at 64 prosent mener det er lett å følge med i timen, mens 13 prosent synes det er vanskelig, og 22 prosent verken er enig eller uenig i påstanden. 46 prosent av elevene er enig i påstanden om at det er mye bråk i deres klasse, mens 21 prosent er uenig, og 33 prosent verken er enig eller uenig i påstanden.

- Av de som opplever bråk i klassen sier 6 av 10 at de lett klarer å følge med, mens 4 av 10 sliter noe mer.
- Av de som opplever noe bråk i klassen sier 2 av 3 at de lett klarer å følge med, mens 1 av 3 sliter noe mer.
- Av de som ikke opplever bråk i klassen sier 3 av 4 at de lett klarer å følge med, mens 1 av 4 sliter noe mer.

Mestringsopplevelser, medvirkning og selvtillit

I tabell 5.7. ser vi på resultatene for elevenes holdninger til påstander om mestring av JYLITS-aktivitetene, om elevene har fått være med å planlegge og å organisere JYLITS-aktivitetene og om elevene er fornøyde med sitt utseende.

Tabell 5.7. Elevene tar stilling til påstander om mestring, medvirkning og selvtillit. Ungdomstrinnet i tasta-skolene samla. Prosent.

	Uenig	Verken eller	Enig	Samlet	Antall
Jeg har fått til de fleste JYLITS-aktivitetene	11	18	71	100	530
Elevene har fått være med å planlegge og organisere JYLITS	36	29	35	100	535
Jeg er godt fornøyd med mitt utseende	23	32	45	100	513

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

Som vi ser sier 7 av 10 at de har fått til de fleste JYLITS-aktivitetene, mens 11 prosent mener at de ikke har fått til de fleste aktivitetene. 18 prosent er verken enig eller uenig i påstanden ”Jeg har fått til de fleste JYLITS-aktivitetene”.

I neste påstand ser vi på ungdomsskoleelevenes opplevelser knyttet til å delta i utformingen og organiseringen av aktivitetene. 35 prosent er enig i påstanden ”Elevene har fått være med å planlegge og organisere JYLITS”, 36 prosent er uenig, mens 29 prosent verken er enig eller enig i påstanden.

Som siste spørsmål har vi sett på om elevene er fornøyde med sitt utseende. 45 prosent er enige i påstanden, 23 prosent er uenige og 32 prosent er verken enige eller uenige.

5.3 Sammenligning av resultatene for 5.-10. klasse

Vi skal i denne siste delen av kapitlet se på tallene for 5. til 10. klasse samlet og forsøke å oppsummere og sammenligne noen av resultatene. I forbindelse med det siste punktet vil vi også forsøke å forklare noen av funnene for ungdomsskoleeleven i forhold til bakgrunnsvariabler. Vi har valgt ut 5 tema:

- Mengden av JYLITS-aktiviteter/kroppsøving
- Mangfoldet av JYLITS-aktiviteter
- ”Jysla kjekke” JYLITS-aktiviteter
- Elevenes fysiske aktivitet utenom skoletiden
- JYLITS` effekt på trivsel i ungdomsskolen

5.3.1 Mengden av JYLITS-aktiviteter/kroppsøving

Det vi tenker på her er hvor ofte elevene har hatt JYLITS/kroppsøving. I snitt har elevene litt over tre dager JYLITS/kroppsøving i løpet av en vanlig skoleuke, men det er stor variasjon i antallet dager når vi ser nærmere på de ulike skolene og nivå (mellomtrinn/ungdomsskole).

Tabell 5.8. *Hvor mange dager i uken har elevene JYLITS/kroppsøving? Elevene i trinn 5-10 i Tasta-skolene. Gjennomsnitt.*

	Byfjorden	Teinå	Tasta	Tastarustå	Tastaveden	Vardenes	Åmøy	Alle
Mellomtrinn	4,7	4,6	3,2	2,5		3,4	5,0	3,7
Ungdomsskole		2,6		2,5	3,1			2,8
Alle	4,7	3,3	3,2	2,5	3,1	3,4	5,0	3,2

N = 970

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

Av tabell 5.8. ser vi følgende.

- Det er klare forskjeller mellom antallet dager JYLITS/kroppsøving på mellomtrinnet og ungdomsskolen:

- I snitt har ungdomsskoleelevene 2,8 dager JYLITS/kroppsøving per uke, mens mellomtrinnelevne har 3,7 dager JYLITS/kroppsøving per uke.
- I de to skolene med elever på både ungdomsskole- og mellomtrinnet finner vi store forskjeller hos Teinå (4,6 dager på mellomtrinnet og 2,6 dager på ungdomsskolen), mens nivået er like lavt for begge grupper på Tastarustå (2,5 dager).
- På mellomtrinnet er det store forskjeller mellom skolene i forhold til antallet dager JYLITS/kroppsøving:
  - Åmøy, Byfjorden og Teinå skiller seg ut med høye gjennomsnitt
  - Tasta, Tastarustå og Vardenes har lavere gjennomsnitt
- På ungdomsskolenivået er det ikke så store forskjeller mellom skolene i antallet dager i gjennomsnitt elevene har JYLITS/kroppsøving.

5.3.2 Mangfoldet av JYLITS aktiviteter

Et delmål ved JYLITS er at elevene skal få en mulighet til å prøve ut ulike idretts- og friluftaktiviteter. I spørreskjemaet har vi spurt om 10 aktiviteter som det er "naturlig" å inkludere som JYLITS-aktiviteter.

Tabell 5.9. Antallet idretts- og friluftstilbud elevene har deltatt i. Elevene i trinn 5-10 i Tasta-skolene. Gjennomsnitt.

	Byfjorden	Teinå	Tasta	Tastarustå	Tastaveden	Vardenes	Åmøy	Alle
Mellomtrinn	4,5	7,1	4,7	4,5		6,5	7,2	5,4
Ungdomsskole		4,4		4,0	3,6			4,0
Alle	4,5	5,4	4,7	4,1	3,6	6,5	7,2	4,6

N = 1012

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

Av tabell 5.9. ser vi følgende.

- Det er klare forskjeller mellom antallet aktiviteter på mellomtrinnet og ungdomsskolen:
  - I snitt har ungdomsskoleelevene deltatt i 4 aktiviteter, mens mellomtrinnelevne har deltatt i 5,4 aktiviteter
  - I de to skolene med elever på både ungdomsskole- og mellomtrinnet finner vi store forskjeller hos Teinå (7,1 aktiviteter på mellomtrinnet og 4,4 aktiviteter på ungdomsskolen), mens nivået er omtrent like lavt for begge grupper på Tastarustå (4,5 aktiviteter på mellomtrinnet og 4,0 aktiviteter på ungdomsskolen)
- På mellomtrinnet er det store forskjeller mellom skolene i forhold til aktiviteter:
  - Åmøy, Teinå og Vardenes skiller seg ut som skoler der man har prøvd mange aktiviteter.
  - På Tasta, Tastarustå og Byfjorden har elevene deltatt i færre aktiviteter.
- På ungdomsskolenivået er det også forskjeller mellom skolene i antallet aktiviteter eleven har deltatt i:
  - For Teinå er snittet 4,4 aktiviteter, Tastarustå 4,0 og Tastaveden 3,6 aktiviteter.

5.3.3 "Jysla kjekke" JYLITS-aktiviteter

Et annet delmål er at aktivitetene som eleven deltar i skal være "jysla kjekke". Vi har derfor spurt elevene om hvilke aktiviteter som har vært artige og hvilke som har vært kjedelige. I tabell 5.10. gir vi oversikten over hvor mange som synes de ulike aktivitetene har vært artige fordelt ut fra kjønn og skolenivå (ungdomsskole/mellomtrinn). For enkelhets skyld gir tallene i prosent og vi viser andelen som synes aktiviteten er artig. Det vil si at hvis tallet er 89, betyr det at 89 prosent synes at aktiviteten var artig og 11 prosent synes at aktiviteten var kjedelig.

Tabell 5.10. Artige aktiviteter fordelt på kjønn og skolenivå. Elevene i trinn 5-10 i Tasta-skolene. Prosent.

	Ungdomsskole	Mellomtrinn	Totalt
<i>Fotball (N = 774)</i>			
Gutt	89	93	91
Jente	82	84	83
Begge	86	89	87
<i>Gå på tur (N = 589)</i>			
Gutt	56	73	66
Jente	65	64	64
Begge	61	69	65
<i>Håndball/basketball (N = 579)</i>			
Gutt	70	88	79
Jente	77	86	81
Begge	74	87	80
<i>Volleyball/sandvolleyball (N = 454)</i>			
Gutt	85	76	82
Jente	81	81	81
Begge	83	78	81
<i>Friidrett (N = 383)</i>			
Gutt	65	89	81
Jente	63	88	80
Begge	64	88	80
<i>Dansing/teater/turn (N = 376)</i>			
Gutt	37	61	50
Jente	78	91	86
Begge	62	82	74
<i>Svømming (N = 333)</i>			
Gutt	81	93	88
Jente	79	96	88
Begge	80	94	88
<i>Vinteridrett (N = 270)</i>			
Gutt	82	94	89
Jente	87	97	93
Begge	84	96	91
<i>Sykling (N = 402)</i>			
Gutt	69	90	85
Jente	65	82	77
Begge	67	86	81
<i>Vært i naturen/skogen (N = 484)</i>			
Gutt	56	85	74
Jente	61	69	66
Begge	59	77	70

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

Fotball: 87 prosent av elevene som har spilt fotball synes det var artig. Guttene er litt mer positive enn jentene.

Gå på tur: 65 prosent av elevene som har gått på tur synes det var artig. Elever på mellomtrinnet er litt mer positive enn elever på ungdomsskolen.

Håndball/basketball: 80 prosent av elevene som har spilt håndball/basketball synes det var artig. Guttene på ungdomsskolen er litt mer positive enn guttene på mellomtrinnet.

Volleyball/sandvolleyball: 81 prosent av elevene som har spilt volleyball/sandvolleyball synes det var artig. Elever på mellomtrinnet er noe mer positive enn elever på ungdomsskolen.

Friluftsliv: 80 prosent av elevene som har deltatt i friluftsliv synes det var artig. Elever på mellomtrinnet er mer positive enn elever på ungdomsskolen.

Dansing/turn/teater: 74 prosent av elevene som har deltatt i dans/turn/teater synes det var artig. Jentene er klart mer positive enn guttene, og elever på mellomtrinnet er noe mer positive enn elever på ungdomsskolen.

Svømming: 88 prosent av elevene som har deltatt i svømming synes det var artig. Elever på mellomtrinnet er mer positive enn elever på ungdomsskolen.

Vinteridrett: 91 prosent av elevene som har deltatt i vinteridrett synes det var artig. Elever på mellomtrinnet er noe mer positive enn elever på ungdomsskolen

Sykling: 81 prosent av elevene som har syklet synes det var artig. Elever på mellomtrinnet er mer positive enn elever på ungdomsskolen.

Vært i naturen/skogen: 70 prosent av elevene som har vært i naturen/skogen synes det var artig. Elever på mellomtrinnet er mer positive enn elever på ungdomsskolen.

5.3.4 Elevenes fysiske aktivitet utenom skoletiden

I forbindelse med at elevene får prøvd ut forskjellige typer idretts- og fritidstilbud er det et mål at elevene også utenom skoletida skal få lyst til å være fysisk aktive. Som tabell 5.11. viser finner vi to del sammenhenger når vi kobler antall timer fysisk aktivitet etter skoletid med antall dager JYLITS/kroppsøving og kjønn:

- Guttene er mer fysisk aktive etter skoletid sammenlignet med jentene
- Desto oftere eleven har JYLITS/kroppsøving desto mer fysisk aktiv er eleven etter skoletid.

Tabell 5.11. Antall timer fysisk aktivitet utenom skoletiden ut fra kjønn og antall dager JYLITS/kroppøving. Elever i Tasta-skolene trinn 5-10. Prosent.

		Gutt	Jente
1-2 dager JYLITS	Mindre enn 4 timer	44	54
	4 timer eller mer	56	46
3 dager JYLITS	Mindre enn 4 timer	38	45
	4 timer eller mer	62	55
4-5 dager JYLITS	Mindre enn 4 timer	27	37
	4 timer eller mer	73	63

N = 901

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

5.3.5 JYLITS` effekt på trivsel i ungdomsskolen

For å undersøke JYLITS sin effekt på skolehverdagen har vi laget en indeks over positive og negative påstander om JYLITS i forhold til trivsel i ungdomsskolen. En indeks er et sammensatt statistisk mål som sammenfatter flere variabler, og variablene som inngår i en indeks kalles indikatorer. I denne indeksen har vi bare med to variabler:

1. Om JYLITS gjør skolehverdagen artigere
2. Om JYLITS-aktivitetene er morsomme å være med på

Det abstrakte sammensatte fenomenet vi prøver å måle gjennom denne indeksen, er om "JYLITS gir opplevelser som gjør skolen artig". Indeksen varierer mellom scoren 1 poeng til 9 poeng, der 9 poeng er når elevene mener at JYLITS gir opplevelser som gjør skolen artig. Korrelasjonen mellom variablene/indikatorene som indeksen består av er høy.⁷

Siden vi har flest bakgrunnsvariabler om elevene i ungdomsskolen vil analysen konsentrere seg om denne gruppen. Vi tror at en rekke faktorer kan virke inn på hvordan elevene vurderer trivsel av JYLITS, som: Kjønn, mestring av JYLITS-aktiviteter, hvor ofte man har JYLITS, hvor fysisk aktiv eleven er på fritiden, om eleven er i god form, hvor mange ulike aktiviteter man har fått gjøre i JYLITS og skole.

⁷ Vi tar forbehold om at indeksen har få variabler og at hvilken grad vi har klart å svare på det sammensatte fenomenet "JYLITS gir opplevelser som gjør skolen artig" er noe uvisst. I ettertid ser vi at vi burde spurt flere spørsmål som kunne gjort indeksen mer robust i forhold til det fenomenet vi ønsker å måle.

Tabell 5.12. Faktorer som spiller inn om JYLITS gjør det artig å være på skolen. Ungdomsskolen.

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Sig.
(Konstant)	4,434	,242		18,318	,000	,000
Gutt	,316	,158	,083	1,993	,047	**
Har mestret de fleste JYLITS-aktivitetene	,599	,105	,252	5,718	,000	***
JYLITS 3 dager i uken	,106	,188	,024	,563	,574	
JYLITS 4-5 dager i uken	,353	,207	,081	1,703	,089	*
6 timer eller mer fysisk aktivitet etter skoletid i uken	,554	,260	,124	2,133	,033	**
Mellom 2-5 timer fysisk aktivitet etter skoletid i uken	,233	,217	,060	1,074	,283	
Elevene har vært med å organisere JYLITS	,691	,165	,173	4,190	,000	***
Eleven er i god form	,371	,168	,095	2,208	,028	**
Antallet JYLITS-aktiviteter	-,047	,031	-,062	-1,509	,132	
Teinå skole	,620	,211	,141	2,940	,003	***
Tastarustå skole	,330	,202	,083	1,631	,103	
Justert R ²	0,19					

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS.

Som vi ser av tabell 5.12. finner vi følgende resultater for ungdomsskolen:

- Faktorene forklarer bare 19 prosent av variasjonen i indeksen. Dette betyr at modellen vår egentlig forklarer svært lite i forhold til for hvem JYLITS gjør det artig å være på skolen.
- Guttene er oftere enig i at JYLITS gjør det artig å være på skolen, sammenlignet med jentene
- Elever som har JYLITS/kroppsøving 4-5 dager i uken er oftere enig i at JYLITS gjør det artig å være på skolen, sammenlignet med de som bare har JYLITS/kroppsøving 1-2 dager i uken
- Elever som mestrer de fleste JYLITS-aktivitetene er oftere enig i at JYLITS gjør det artig å være på skolen, sammenlignet med de som ikke opplever like stor grad av mestring
- Elever som er fysiske aktive 6 timer eller mer etter skoletid i uken er oftere enig i at JYLITS gjør det artig å være på skolen, sammenlignet med de elever som er mindre enn 2 timer fysiske aktive
- Elever som på forhånd har fått være med å organisere/planlegge JYLITS-aktiviteter er oftere enig i at JYLITS gjør det artig å være på skolen, sammenlignet med elever som ikke mener at de har fått være med å planlegge/organisere JYLITS
- Elever som mener de er i god form er oftere enig i at JYLITS gjør det artig å være på skolen, sammenlignet med elever som opplever at de er i dårlig form

Et samla trekk er at det er positiv sammenheng mellom trivsel på ungdomsskolen, som er et samlende og viktig uttrykk for mange ulike forhold og økt andel og aktivitet med JYLITS/kroppsøving. Det grunnleggende spørsmålet er imidlertid "hvilken vei" påvirkningen går: Er det JYLITS som virker positivt eller er det andre forhold som øker det positive ved JYLITS? Dette følger vi opp i kapittel 8.

6 Hva mener lærerne?

I kapittel 6.1 diskuteres resultater knyttet til JYLITS. I kapittel 6.2 diskuteres effekter, og i kapittel 6.3 ser vi på om lærerne vil anbefale JYLITS. Som i forrige kapittel ser vi først på resultatene/effektene for bydelen samlet og deretter ser vi på den enkelte skole og de ulike klassetrinn. Åmøy er utelatt, da bare 1 lærer har besvart skjemaet.

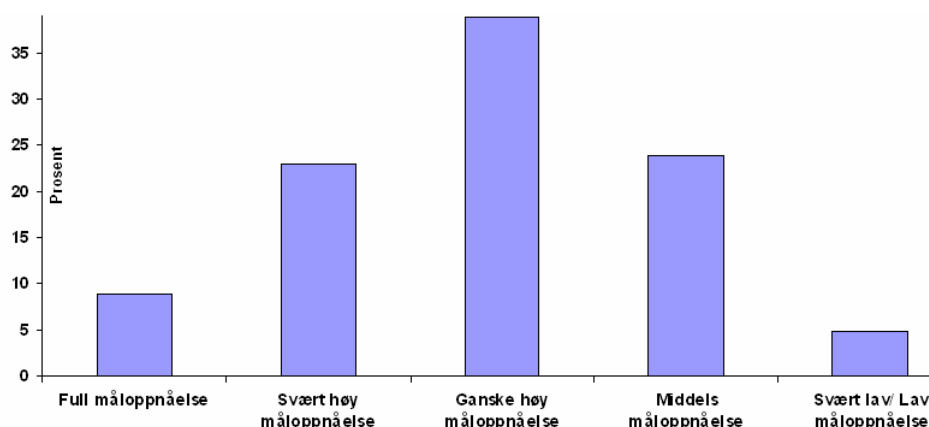
6.1 Resultater

Dette kapitlet består av fire deler:

- Har alle elevene 1 times fysisk aktivitet per dag?
- Har JYLITS bidratt til å øke elevenes fysiske aktivitet?
- I hvilken grad har lærerne forma JYLITS?
- Har JYLITS økt lærernes fysiske aktivitet?

6.1.1 Har alle elevene 1 times fysisk aktivitet per dag?

Vi skal nå se nærmere på om lærerne mener at man har nådd målsettingen om at alle elever i de deltagende skoler skulle ha 1 time fysisk aktivitet hver dag.

Figur 6.1. Lærernes vurdering av om alle elevene har hatt 1 times fysisk aktivitet hver dag, enten det er JYLITS eller kroppsøving. Samla for lærere i Tasta-skolene. Prosent. N = 97
Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS, og spørsmålet er rettet i forhold til den klassen de er kontaktlærer for.

Ut fra svarene kan vi skille mellom ulike grader av måloppnåelse:

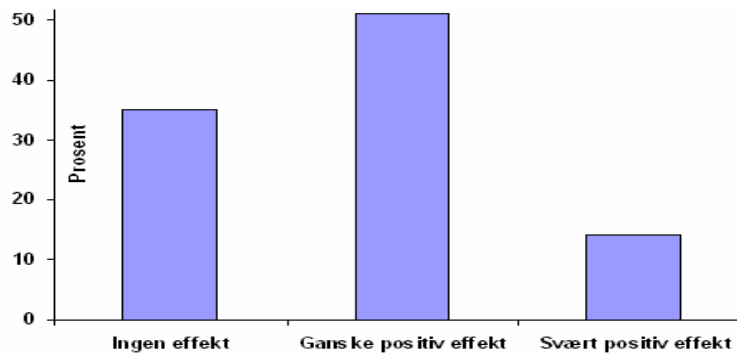
- 9 prosent av lærerne rapporterer om full måloppnåelse: Alle ”deres” elever har hatt en times fysisk aktivitet per dag.
- 23 prosent rapporterer om svært høy måloppnåelse: De aller fleste elevene har deltatt i en times fysisk aktivitet hver dag.
- 39 prosent rapporterer om ganske høy måloppnåelse: De har, i snitt, brukt noe mindre enn en time på fysisk aktivitet hver dag på alle elevene.
- 24 prosent rapporterer om middels måloppnåelse: Her har man hatt mindre enn 1 time fysisk aktivitet hver dag for de fleste elevene.
- 5 prosent rapporterer om lav måloppnåelse: Få av elevene har deltatt og man har hatt mindre enn 1 time fysisk aktivitet hver dag.

Resultatene varierer imidlertid i forhold til skoler og klassetrinn:

- Det er klare variasjoner mellom skolene: Ifølge lærernes vurdering utmerker Byfjord og Tasta seg særlig positivt i forhold til måloppnåelse, mens Tastarustå, Tastaveden og Vardenes er de skolene med lavest måloppnåelse.
- Lærere med ansvar for 1.- 4. klasse (småskolen) og 5.-7. klasse (mellomtrinnet) har høyere måloppnåelse sammenlignet med 8.-10. klasse (ungdomsskolen)
  - 24 prosent av småskolelærerne rapporterer om full måloppnåelse, sammenlignet med 3 prosent på mellomtrinnet og ingen ungdomsskolelærere.
  - 47 prosent av småskolelærerne rapporterer om høy måloppnåelse, sammenlignet med 90 prosent på mellomtrinnet og 50 prosent av ungdomsskolelærerne.
  - 29 prosent av småskolelærerne rapporterer om middels/lav måloppnåelse, sammenlignet med 6 prosent på mellomtrinnet og 50 prosent av ungdomsskolelærerne.

6.1.2 Har JYLITS bidratt til å øke elevenes fysiske aktivitet?

Vi så i undersøkelsen blant elevene at JYLITS er medvirkende til at barna i Tasta har et høyt aktivitetsnivå – desto oftere man har JYLITS desto mer fysisk aktiv er eleven etter skoletid. I figur 6.2. ser vi på lærernes vurdering av hvordan JYLITS har virket inn på elevenes fysiske form.

Figur 6.2. Lærernes vurdering av hvordan JYLITS har virket inn på elevenes fysiske form. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.

N = 100

Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS

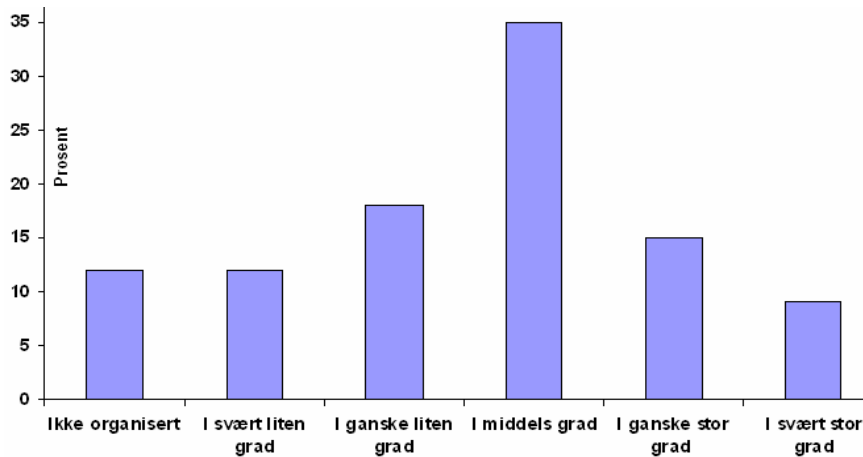
Figur 6.2. viser at 35 prosent av lærerne mener at JYLITS ikke har hatt betydning for elevenes fysiske form, mens 65 prosent mener at JYLITS har virket positivt inn: 51 prosent mener at JYLITS har virket ganske positivt inn på elevenes form, mens 14 prosent mener JYLITS har virket svært positivt.

Resultatene varierer imidlertid i forhold til skoler og klassetrinn:

- Lærerne ved Byfjord og Tasta rapporterer oftere om en positiv påvirkning enn gjennomsnittet, mens lærerne ved Tastarustå og Tastaveden oftere rapporterer om ingen effekt.
- Lærere med ansvar for småskolen og mellomtrinnet rapporterer oftere om en positiv påvirkning sammenlignet med lærerne på ungdomsskolen:
  - 84 prosent av småskolelærerne rapporterer om en positiv påvirkning i forhold til fysisk form, sammenlignet med 76 prosent på mellomtrinnet og 34 prosent blant ungdomsskolelærerne

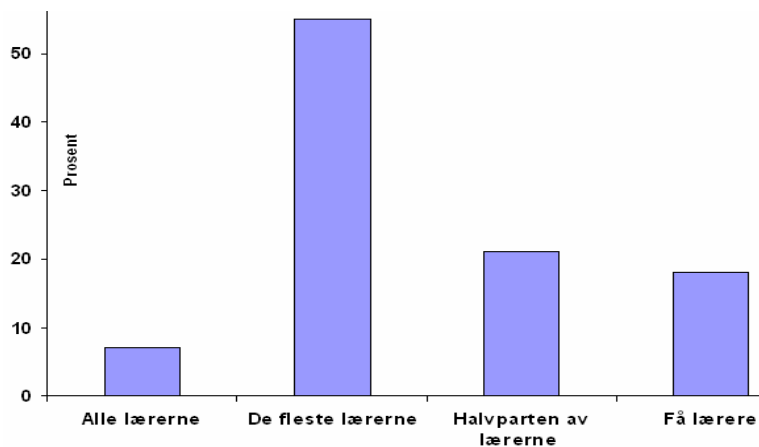
6.1.3 I hvilken grad har lærerne forma JYLITS?

Et delmål ved JYLITS er at lærerne som deltar skal føle at de er med på å forme prosjektet. Blant våre respondenter er det bare 9 prosent som har hatt *prosjektlederansvar* for hele eller deler av JYLITS ved en skole. I utgangspunktet hadde det vært ønskelig å fokusere mer på denne gruppens vurderinger, men det lave antallet svar medfører at det ikke er grunnlag for en nærmere gjennomgang. 91 prosent av lærerne har ikke hatt prosjektlederansvar, men de kan ha deltatt i gjennomføringen av JYLITS. Det er derfor interessant å inkludere denne store gruppen fordi de kan ha vært med på å forme JYLITS. Vi har derfor foretatt samla kjøring som inkluderer både de som har hatt prosjektlederansvar og de som ikke har hatt det.

Figur 6.3: Organisering av JYLITS-aktiviteter for en eller flere klasser. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent. N = 104
Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS

Figur 6.3. viser at bare 12 prosent av lærerne ikke har organisert JYLITS-aktiviteter, mens 88 prosent har vært med på å organisere aktiviteter: 30 prosent har organisert aktiviteter i liten grad, 35 prosent i middels grad, og 24 prosent har i stor grad organisert aktiviteter. Disse resultatene varierer i liten grad i forhold til klassetrinn eller skoler.

Figur 6.4: Om hele lærerpersonalet deltar aktivt i JYLITS-prosjektet. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent. N = 102
Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS

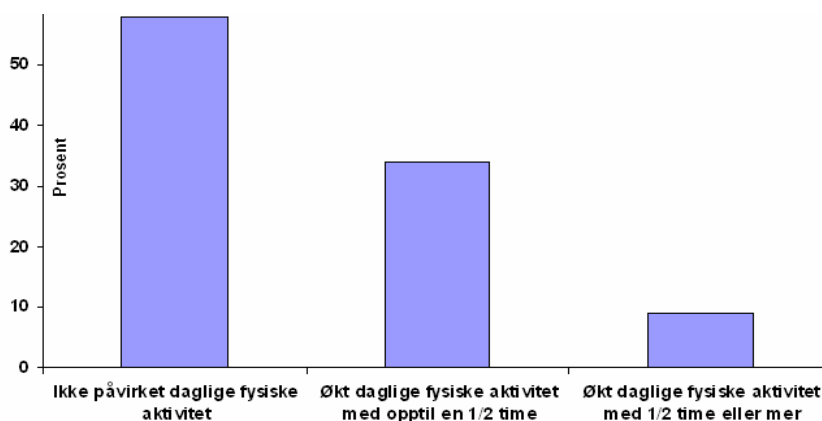
Vi har også sett på om lærerne føler at hele lærerpersonalet ved deres skole deltar aktivt i JYLITS-prosjektet. Av figur 6.4. kan vi lese at 7 prosent av lærerne mener at alle lærerne ved deres skole har deltatt i JYLITS-prosjektet, mens 55 prosent mener at de fleste lærerne har deltatt. 21 prosent hevder at bare halvparten har deltatt, mens 18 prosent mener at bare et fåtall lærere har deltatt

Her varierer resultatene i forhold til skoler og klassetrinn:

- Lærerne ved Tasta, Vardenes og Teinå rapporterer oftere om at de fleste/alle lærerne deltar i JYLITS enn gjennomsnittet, mens lærerne ved Tastarustå, Tastaveden og Byfjord oftere rapporterer om at halvparten/et fåtall lærere deltar aktivt
- Lærere med ansvar for småskolen og mellomtrinnet rapporterer oftere om at alle/de fleste lærerne deltar sammenlignet med ungdomsskolelærerne:
  - 82 prosent av småskolelærerne rapporterer om at alle/de fleste lærerne deltar, sammenlignet med 61 prosent på mellomtrinnet og 39 prosent av ungdomsskolelærerne

6.1.4 Har JYLITS økt lærernes fysiske aktivitet?

JYLITS har ikke bare et mål om at elevene skal bli mer fysisk aktive. Et sentralt delmål er å øke lærernes fysiske aktivitet. I figur 6.5. ser vi på måloppnåelsen i forhold til dette.

Figur 6.5: Har JYLITS påvirket din egen daglige fysiske aktivitet det siste året? Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.

N = 104

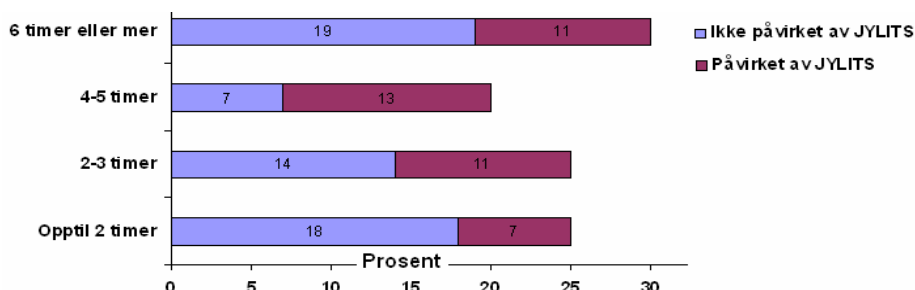
Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS

Som vi ser av figur 6.5. mener 58 prosent at JYLITS ikke har påvirket deres daglige fysiske aktivitet, mens 42 prosent sier at JYLITS har påvirket deres daglige fysiske aktivitet. For 34 prosent er det snakk om opp til ½ time hver dag og for 9 prosent er det snakk om mer.

Resultatene varierer i forhold til skoler og klassetrinn:

- Lærerne ved Tasta og Vardenes rapporterer oftere om en påvirkning i forhold til daglig fysisk aktivitet enn gjennomsnittet, mens lærerne ved Tastarustå og Tastaveden oftere rapporterer om ingen påvirkning.
- Lærere med ansvar for småskolen rapporterer oftere om at JYLITS har påvirket deres daglige fysiske aktivitet sammenlignet med lærer med ansvar for mellomtrinnet og ungdomsskolen:
  - 67 prosent av småskolelærerne rapporterer om at JYLITS har påvirket deres daglige fysiske aktivitet, sammenlignet med 42 prosent på mellomtrinnet og 15 prosent blant ungdomsskolelærerne

Sosial- og helsedirektoratet anbefaler ½ times daglig fysisk aktivitet for voksne mennesker, det vil si et minimum på 3.5 timer hver uke. For lærerne i Tasta-skolene kan vi se nærmere på hvor stor aktivitet de har og om JYLITS har hatt innvirkning.

Figur 6.6: Hvor mange timer, i snitt per uke, driver lærerne med fysisk aktivitet samlet (på skolen og utenom skoletid)? Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.

N = 101

Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS

Av figur 6.6. ser vi at halvparten av lærerne oppfyller "målet" om minimum ½ times fysisk aktivitet hver dag, mens den andre halvparten ikke når dette målet. JYLITS har påvirket 42 prosent av lærernes fysiske aktivitet. Blant de 50 prosent av lærerne som mener at de har 4 timer eller mer fysisk aktivitet hver uke, sier 24 prosent at JYLITS har virket inn på deres fysiske aktivitet.

På spørsmål om lærerne mener at deres form er blitt bedre på grunn av JYLITS sier 46 prosent at JYLITS har virket positivt, mens 54 prosent mener at JYLITS ikke har hatt noen effekt: 28 prosent mener at effekten har vært liten, mens 18 prosent har opplevd en større effekt.

Også på dette spørsmålet finner vi forskjeller mellom lærere på ulike klassetrinn og mellom lærere på ulike skoler.

- Lærerne ved Tasta og Vardenes rapporterer oftere om en positiv påvirkning i forhold til deres fysiske form enn gjennomsnittet, mens lærerne ved Tastarustå og Tastaveden oftere rapporterer om ingen påvirkning
- Småskolelærere rapporterer oftere om at JYLITS har påvirket deres fysiske form sammenlignet med lærere med ansvar for mellomtrinnet og ungdomsskolen:
  - 78 prosent av småskolelærerne rapporterer om at JYLITS har påvirket deres fysiske form positivt, sammenlignet med 42 prosent på mellomtrinnet og 13 prosent blant ungdomsskolelærerne

JYLITS kan også ha hatt en indirekte effekt ved at prosjektet har bidratt til at lærerne har fått økt lyst til å trene mer. 47 prosent mener at JYLITS ikke har hatt innvirkning, mens 53 prosent mener at JYLITS har hatt en slik effekt: Av disse sier 25 prosent at effekten har vært liten, mens 28 prosent har opplevd at de gjennom JYLITS har fått middels/stor grad av økt lyst til å trene mer. Også på dette spørsmålet finner vi forskjeller mellom lærere på ulike klassetrinn og mellom lærere på ulike skoler.

- Lærerne ved Tasta og Vardenes rapporterer oftere om at JYLITS har gitt dem mer eller mindre økt lyst til å trene mer enn gjennomsnittet, mens lærerne ved Tastaveden oftere rapporterer om ingen påvirkning.
- Småskolelærere rapporterer oftere om at JYLITS har gitt dem økt lyst til å trene sammenlignet med lærere med ansvar for mellomtrinnet og ungdomsskolen:
  - 76 prosent av småskolelærerne rapporterer om at JYLITS har gitt dem økt lyst til å trene, sammenlignet med 42 prosent på mellomtrinnet og 38 prosent blant ungdomsskolelærerne

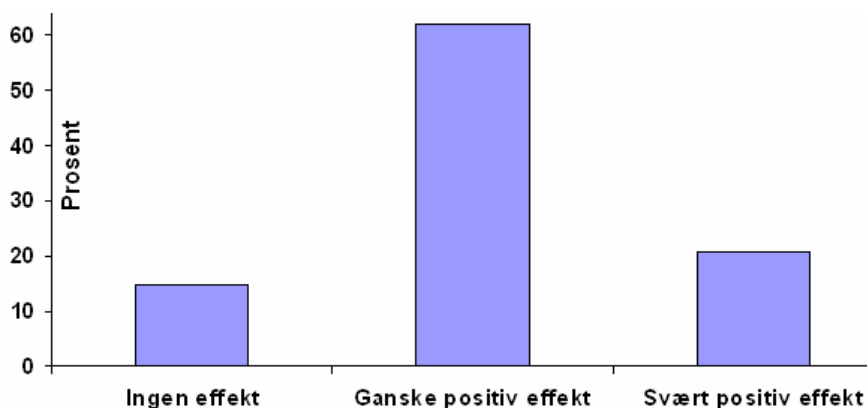
6.2 Effekter av JYLITS

Vi skal nå se nærmere på effektene av JYLITS og dette kapitlet består av fem deler:

- Trivsel på skolen
- Opplevelser av mestring
- Økt bruk og kjennskap til tur- og aktivitetsområder i nærmiljøet
- Elevenes konsentrasjon
- JYLITS i forhold til andre fag

6.2.1 Trivsel på skolen

Vi fant i elevundersøkelsen at de aller fleste elevene trives svært godt på skolen, og at mange mente at JYLITS bidrar til å gjøre skoledagen artigere. Lærerne er enige i at JYLITS virker positivt inn på elevenes trivsel.

Figur 6.7: Lærernes oppfatninger av JYLITS' innvirkning på elevenes trivsel. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent. N = 98

Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS

Figur 6.7 viser oss at bare 16 prosent av lærerne mener at JYLITS ikke har virket inn på elevens trivsel. 84 prosent mener at JYLITS har virket positivt inn: 63 prosent mener at JYLITS har virket ganske positivt inn, mens 21 prosent mener at JYLITS har hatt svært positiv betydning.

Lærerne ved Tasta og Teinå rapporterer oftere enn gjennomsnittet om en positiv effekt i forhold til trivsel, mens lærerne ved Tastarustå oftere rapporterer om ingen effekt.

Et annet spørsmål vi har stilt er om lærerne mener at JYLITS har virket positivt eventuelt negativt inn på miljøet i skolen og klassen.

- 27 prosent mener at JYLITS ikke har virket inn på miljøet i skolen og i klassen, mens 73 prosent mener at JYLITS har hatt positiv innvirkning: 64 prosent mener at JYLITS har virket inn ganske positivt, mens 9 prosent mener at JYLITS har hatt en svært positiv betydning. Ifølge lærerne er det variasjon mellom skolene og mellom klassetrinn:
  - Lærerne på småskolen (89 prosent) og mellomtrinnet (76 prosent) mener i større grad at JYLITS har hatt en positiv effekt på miljøet i skolen og klassen enn lærerne på ungdomsskolen (55 prosent)
  - Lærerne ved Byfjord og Vardenes mener oftere at JYLITS virket positivt inn på miljøet i skolen og klassen, mens lærerne ved Tastaveden og Tastarustå oftere mener at JYLITS ikke har hatt noen effekt

6.2.2 Opplevelser av mestring

I elevundersøkelsen fant vi at de fleste elevene mente de mestret JYLITS-aktivitetene. Dette funnet understrekes av lærernes oppfatninger: 73 prosent av lærerne oppfatter at ”alle” elevene mestrer JYLITS-aktivitetene, mens 26 prosent opplever at elevene mestrer de fleste aktivitetene. Bare 1 prosent opplever at bare halvparten eller færre elever mester JYLITS-aktivitetene. Ifølge lærerne er det en del variasjon mellom skolene og mellom klassetrinn:

- Lærerne ved Tastaveden og Teinå mener oftere enn gjennomsnittet at alle elevene har fått til de fleste JYLITS-aktivitetene, mens lærerne ved Tastarustå, Vardenes og Byfjord oftere mener at de fleste elevene har fått til de fleste JYLITS-aktivitetene
- Lærerne på mellomtrinnet (12 prosent) mener sjeldnere at alle elevene har fått til de fleste JYLITS-aktivitetene sammenlignet lærerne på småskolen (31 prosent) og ungdomsskolen (35 prosent).

6.2.3 Økt bruk og kjennskap til tur- og aktivitetsområder i nærmiljøet

I tabell 6.1. ser vi på lærernes oppfatninger knyttet til JYLITS eventuelle innvirkning på elevenes kunnskap om nærmiljøet, bruk av tur- og aktivitetsområder og utvikling av nye aktivitetsarenaer i Tasta bydel.

Tabell 6.1. Lærernes oppfatninger knyttet til JYLITS eventuelle innvirkning på elevenes kunnskap om nærmiljøet, bruk av tur- og aktivitetsområder og utvikling av nye aktivitetsarenaer i Tasta bydel. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent.

	Ingen /Liten	Middels	Stor	Samlet
JYLITS` bidrag til økt bruk av tur- og aktivitetsområder	42	34	23	100
JYLITS` bidrag til vekst av nye aktivitetsarenaer i Tasta	63	29	8	100
JYLITS` innvirkning på elevenes kunnskap om nærmiljøet	66	31	3	100

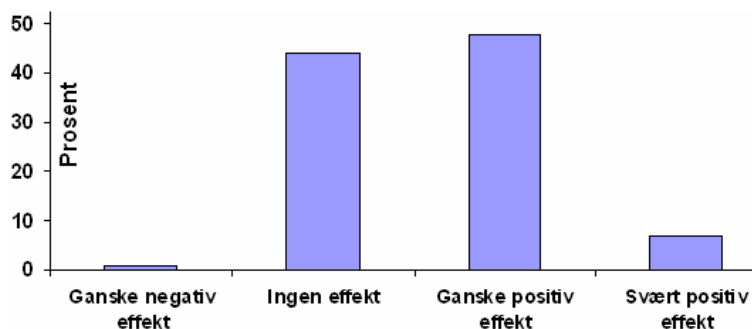
N = 99

Kilde: Lærerundersøkelsen JYLITS.

- I forhold til økt bruk av tur- og aktivitetsområder mener 57 prosent at JYLITS har hatt en middels/stor effekt, mens 42 prosent mener at effekten er liten/manglende:
  - Lærerne på småskolen (73 prosent) og mellomtrinnet (65 prosent) rapporterer oftere om at JYLITS har ført til økt bruk av tur- og aktivitetsområder sammenlignet med andelen lærere på ungdomsskolen (32 prosent).
  - Lærerne ved Tasta utmerker seg ved svært mange oppfatter at JYLITS har ført til økt bruk av tur- og aktivitetsområder, mens et klart flertall av lærerne ved Tastaveden mener at JYLITS har hatt liten/ingen effekt.
- I forhold til utvikling av nye aktivitetsarenaer i Tasta bydel mener 37 prosent at JYLITS har hatt en middels/stor effekt, mens 63 prosent mener at effekten er liten/ingen:
  - Lærerne på småskolen (50 prosent) og mellomtrinnet (39 prosent) mener i større grad enn lærerne på og ungdomsskolen (20 prosent) at JYLITS har hatt en positiv effekt på utvikling av nye aktivitetsarenaer i Tasta bydel.
  - Et flertall av lærerne ved Tasta og Teinå mener at JYLITS har hatt en positiv effekt på utvikling av nye aktivitetsarenaer i Tasta bydel, mens alle lærerne ved Tastaveden mener at JYLITS har hatt liten/ingen effekt.
- I forhold til elevenes kunnskap om nærmiljøet mener 1 av 3 at JYLITS har hatt en middels/stor effekt, mens 66 prosent mener at effekten er liten/ingen:
  - Lærerne på småskolen (54 prosent) og mellomtrinnet (39 prosent) mener i større grad enn lærerne på ungdomstrinnet (9 prosent) at JYLITS har hatt en effekt på elevenes kunnskap om nærmiljøet.
  - Lærerne på Tasta mener i større grad enn gjennomsnittet at JYLITS har hatt en effekt på elevenes kunnskap om nærmiljøet, mens nesten alle lærerne på Tastarustå og Tastaveden er klare på at JYLITS har hatt liten/ingen effekt.

6.2.4 Elevenes konsentrasjon

For eventuelt å se effekten av JYLITS i forhold til elevenes konsentrasjon har vi søkt til lærerne, og i figur 6.8. viser JYLITS` effekt på elevens konsentrasjon og vilje til læring.

Figur 6.8: Lærernes oppfatninger av JYLITS` innvirkning på elevenes konsentrasjon i timen og vilje til læring. Samla for lærerne i Tasta-skolene. Prosent. N = 98

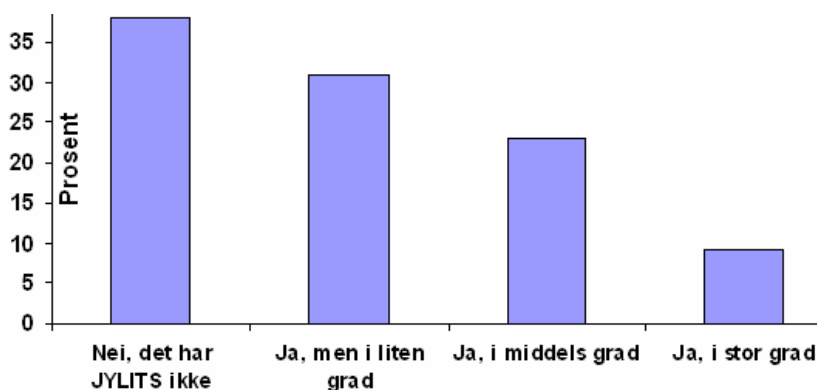
Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS

Som vi ser av figur 6.8. mener bare 1 at JYLITS har hatt en negativ effekt på elevenes konsentrasjon i timen og vilje til læring. 44 prosent mener at JYLITS ikke har hatt noen effekt, 48 prosent mener at JYLITS har hatt en ganske positiv effekt, mens 7 prosent mener at JYLITS har virket svært positivt. Både klassetrinn og skole har betydning:

- 81 prosent av lærerne på småskolen mener at JYLITS har hatt en positiv effekt i forhold til konsentrasjon i timen og vilje til læring, halvparten av lærerne på mellomtrinnet er enige i dette, mens bare 30 prosent av lærerne på ungdomsskolen er enige.
- Lærerne ved Byfjord, Tasta og Vardenes mener oftere enn gjennomsnittet at JYLITS har hatt en positiv effekt i forhold til konsentrasjon i timen og vilje til læring, mens lærerne ved Tastarustå og Tastaveden er mer skeptiske.

6.2.5 JYLITS i forhold til andre fag

JYLITS krever tid og et sentralt spørsmål i så måte er om lærerne mener at JYLITS har gått på bekostning av andre fag. I figur 6.9 ser vi nærmere på dette.

Figur 6.9: Lærernes oppfatninger om JYLITS har vært på bekostning av andre fag. Prosent. N = 101

Kilde: Læreundersøkelsen JYLITS

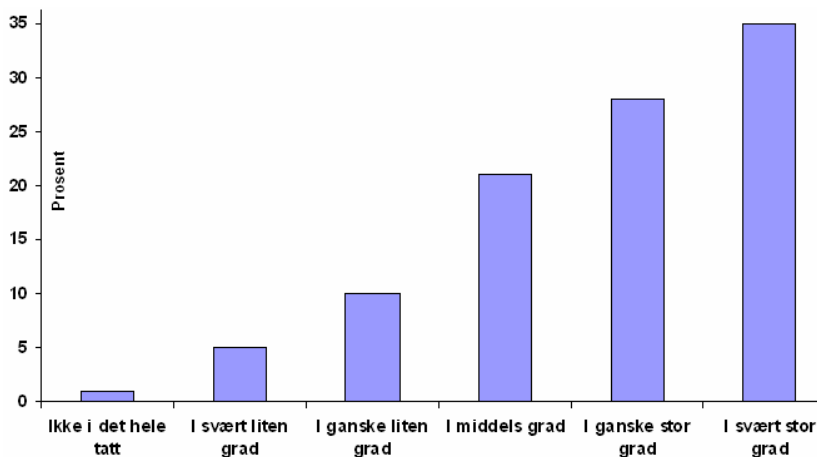
Som vi ser av figur 6.9. er lærerne delte i oppfatningen om JYLITS har gått på bekostning av andre fag: 31 prosent mener at JYLITS har gått ganske mye på bekostning av andre fag, 31

prosent mener at JYLITS i noen grad har gått på bekostning av andre fag, mens 38 prosent mener at JYLITS ikke har virket negativt inn på andre fag. Både klassetrinn og skole har betydning:

- Lærerne på småskolen (49 prosent) mener sjeldnere at JYLITS har gått på bekostning av andre fag sammenlignet med lærerne på mellomtrinnet (64 prosent) og ungdomsskolen (76 prosent).
- Lærerne ved Byfjord, Tastaveden og Vardenes mener oftere enn gjennomsnittet at JYLITS ikke har gått på bekostning av andre fag, mens et flertall av lærerne ved Tasta og Teinå mener at JYLITS i middels/stor grad har gått på bekostning av andre fag.

6.3 Anbefalinger av JYLITS

Vi har til slutt sett på om lærerne vil anbefale andre skole å delta i prosjekter som JYLITS.

Figur 6.10: Vil du anbefale andre skoler å ha 1 time fysisk aktivitet hver dag?
N = 102

Kilde: Lærerundersøkelsen JYLITS.

Lærerne er noe splittet, men figur 6.11. viser at flertallet er klart positive:

- 1 prosent vil ikke anbefale andre skoler å ha 1 times fysisk aktivitet i det hele tatt
- 15 prosent vil i liten grad anbefale andre skoler å ha 1 times fysisk aktivitet
- 21 prosent vil i middels grad anbefale andre skoler å ha 1 times fysisk aktivitet
- 63 prosent vil i stor grad anbefale andre skoler å ha 1 times fysisk aktivitet

7 Hvordan oppfatter foreldre/foresatte JYLITS?

7.1 JYLITS som nyhet eller rutine?

Hadde sønnen min mislikt det [JYLITS] så hadde han gitt beskjed (...) da hadde vi hørt det. Men når alt går greit så blir det ikke noe samtaleemne (Foreldre nr 2).

I samtaler med foreldre opplyses det at JYLITS sjeldent er et samtaleemne hjemme. Noen foreldre hevder at elevene var mer opptatt av å fortelle og snakke om JYLITS hjemme i oppstarten av prosjektet. Det synes likevel som at de yngre elevene snakker mer om JYLITS hjemme enn eldre, særlig ungdomskoleelever. Noen foreldre påpeker at selv om JYLITS ikke er et samtaleemne hjemme betyr ikke dette nødvendigvis at elevene ikke synes at det er et bra og et positivt tiltak. Det at de nettopp ikke snakker om det tolkes som at de er fornøyde med JYLITS på skolen. Hvis det hadde vært problemer eller negative erfaringer med JYLITS mener noen av foreldrene at elevene ville ha snakket om det. I følge foreldrene dreier det seg mer om at JYLITS har gått fra å være en nyhet til å bli en rutine i skolehverdagen.

Andre foreldre understreker imidlertid at fraværet av JYLITS som samtaleemne også kan tolkes som at elevene ikke liker det eller at de ikke har så mye JYLITS på skolen lengre. Likevel fremheves det at JYLITS i stor grad er en rutinemessig aktivitet i skolehverdagen.

7.2 JYLITS som skoleaktivitet eller fritidsaktivitet?

Jeg tror ikke det nødvendigvis har noe å si for hva de gjør på ettermiddagen. De er med på idrettslag uavhengig om de har JYLITS (Foreldre nr 1).

De er ikke mer aktive enn de ellers ville vært. (...) Kan ikke huske at de har gjort JYLITS hjemme (Foreldre nr 5).

Det at JYLITS ikke er et samtaleemne hjemme i familiesfæren kan også tolkes som at JYLITS er en skoleaktivitet. Foreldrene sier at få av elevene bruker begrepet hjemme når de holder på med fritidsaktiviteter. Det er med andre ord svært få elever som sier at de skal gjøre JYLITS aktiviteter hjemme.

Foreldrene stiller seg også tvilende til om JYLITS aktivitetene på skolen fører til at elevene blir mer fysisk aktive på fritiden. Elevenes aktivitetsnivå på fritiden avhenger av både nærhet til idrettshall og til de organiserte aktivitetene, og hvilket forhold foreldrene har til elevenes

deltakelse i slike organiserte aktiviteter. I følge foreldrene synes de yngre elevene å være aktive, og at de er aktive uansett om de har JYLITS på skolen eller ikke. For ungdomskoleelever er det imidlertid mange andre fritidsaktiviteter som står høyt i kurs etter skoletid. Flere foreldre vektlegger særlig data og pc-spill som populære aktiviteter elevene driver med på fritiden.

7.3 Informasjon om JYLITS til foreldre

Det har vært veldig liten informasjon. Helt fraværende når det gjelder informasjon (Foreldre nr 1).

Det har vært god informasjon. (...) Har hele tiden fått tilbakemeldinger på hva som skjer, hvilke aktiviteter de har gjort, om sportsdager og idrettsdager (Foreldre nr 5).

Et aktuelt spørsmål i forhold til foreldrene er om det kommer tilstrekkelig med informasjon om JYLITS. Sitatene ovenfor viser to av ytterkantene på dette spørsmålet. Noen hevder det har vært for lite informasjon. Andre hevder det har vært nok. Flere foreldre kan imidlertid plasseres på en skala mellom disse to standpunktene. Et interessant element i denne sammenhengen er at det ikke kan bli for mye informasjon. Det kunne gjerne kommet mer informasjon enn den som har blitt gitt. Dette koples videre opp mot utviklingen av JYLITS prosjektet. En forelder hevder at:

[Vi] har ikke fått noen informasjon i år. Er det gått i glemmeboken? Det var mer informasjon tidligere (Foreldre nr 7).

For noen av foreldrene blir ikke bare selve JYLITS aktiviteten sett på som en rutinemessig praksis. Også den informasjonen som er kommet ut til foreldrene fra skolene blir sett på som en rutine. Flere foreldre påpeker at det i begynnelsen var mye informasjon om JYLITS, men at det er blitt mindre etter hvert. Noen foreldre som har vært med fra starten synes likevel at de har nok informasjon om JYLITS, og at de har fått en forståelse for hva det dreier seg om og hva det innebærer. Foreldre med barn som har startet på skolen i slutten av prosjektperioden sier at det har vært mindre informasjon og vanskeligere å få tak på hva JYLITS er. Dette viser at det gjennom prosjektperioden har vært et behov for varierende og tilpasset informasjon til foreldrene. Et annet aspekt er hvordan informasjonen om JYLITS har blitt presentert til foreldrene. Språket, både om det er norsk eller andre språk, samt språkets innhold synes viktig i følge foreldrene. Noen av foreldrene sier at de gjerne skulle hatt mer informasjon om JYLITS eller hvor denne informasjonen kan skaffes. For andre foreldre har det vært nok og god informasjon om JYLITS.

Har fått informasjon, men kunne fått ennå mer. Mer spesifikt hva JYLITS tilbudet går ut på. (...) Jeg skulle gjerne visst noe om hvordan det blir gjennomført (Foreldre nr 6).

Et aspekt når det gjelder informasjon er imidlertid at foreldrene skaper et skille mellom informasjon om hva JYLITS *er* og hva som faktisk *gjøres* i JYLITS. Flere foreldre påpeker at de i liten grad har god nok informasjon om hva elevene faktisk *gjør* når de har JYLITS. Andre igjen mener at det er i skolens regi og opp til skolen å bestemme og vurdere hva elevene skal gjøre i JYLITS.

7.4 Bør JYLITS være obligatorisk eller valgfritt?

Jeg mener at på et vis så skal de [elevene] være med å bestemme. Det skal være valg. Hvis det er flere aktiviteter så er det valg. Det skal likevel ikke være valg om de vil være med eller ikke. De kan ikke ha det fritt. Det må være organisert (Foreldre nr 8).

Skal de ha det så må de gjennomføre det. Jeg har ikke bevis for at det er slik, men det er en følelse av at de ikke gjør så mye JYLITS. Det blir for frivillig. Det blir bare et langt friminutt. På barneskolen virker det ut som at det er mer strukturert (...) (Foreldre nr 6).

Sitatene viser at foreldrene er opptatt av organiseringen av JYLITS, og det ser ut til at foreldrene ønsker at JYLITS skal være en organisert aktivitet i skolehverdagen. Den skal med andre ord ikke være et vanlig friminutt, men en organisert aktivitet med voksne tilstede og deltakende. Medbestemmelse og innflytelse på JYLITS fra elevene bør ikke dreie seg om deltakelse eller ikke, men om hvilke aktiviteter som skal danne grunnlag for JYLITS.

7.5 JYLITS - et positivt tiltak

Med tanke på hvor mye ungene sitter inne så er det midt i blinken at de gjør det på skolen. (...) Når de har JYLITS på skolen så vet vi i alle fall at de har gjort noe aktivitet i løpet av dagen og at de har vært ute (Foreldre nr 9).

Det er positivt absolutt. Det at de bevisst setter av tid og hver dag. Undervisningen er veldig stille sittende. Det er mange som sitter stille når de kommer hjem. Det er bra at de får bevegelse (Foreldre nr 5)

En svært dominerende mening er at JYLITS er et positivt tiltak i skoleregnet. Det oppfattes som svært positivt at fysisk aktivitet er et tema i skolehverdagen. Tidligere har dette tema vært forbundet med gym/kroppsøving. Nå når tema også søkes inkludert i andre deler av skolehverdagen fremstår dette som et svært positivt tiltak fra foreldrene sitt perspektiv.

Det fokuseres også på andre effekter av JYLITS. En forelder påpeker at:

Det er positivt at det er aktivitet og så er det sosialt i JYLITS. De blir kjente med andre og kjente med andre enn i klassen. Det skaper nettverk (Foreldre nr 10).

Andre effekter som foreldrene fokuserer på er at de ser på JYLITS som en sosial aktivitet, at elevene får være ute og at elevene blir kjente i nærmiljøet. Noen hevder også at kjennskap til ulike idretter og idrettslag også kan skape nysgjerrighet om de idrettstilbudene i nærområdet.

7.6 Oppsummering av foreldrene sine inntrykk av JYLITS

- JYLITS har gått fra å være en nyhet til en rutine for elevene i skolehverdagen.
- JYLITS er et sjeldent samtaleemne hjemme.
- Om foreldrene synes de har fått tilstrekkelig informasjon spenner fra ”at de synes de har fått nok” til ”ikke nok informasjon i det hele tatt”. Informasjonsmengden synes å ha

varierte. I oppstarten av prosjektet var det mye informasjon, men etter hvert er det blitt lite informasjon.

- Foreldrene skulle gjerne ønsket mer informasjon om hva elevene faktisk gjør i JYLITS.
- Noen foreldre ønsker mer styring og ønsker at JYLITS skal være obligatorisk og styrt av voksenpersoner.
- Foreldrene oppfatter JYLITS som positivt.

8 Oppsummering - diskusjon

I dette kapittelet presenteres hovedfunn for JYLITS i forhold til prosjektets problemstillinger. Med mindre det er systematiske forskjeller går vi ikke nærmere inn på enkeltskoler – det spørsmålet er mer utførlig berørt i foregående kapitler.

I hvilken grad har *alle* elever fått 1 time fysisk aktivitet hver dag?

Med fysisk aktivitet menes her summen av JYLITS og kroppsøving. For barn på klassetrinn 1-4 er det vanskelig å få et klart svar på hvor mye JYLITS de har fordi det kan stilles spørsmål ved elevenes tidsoppfatning. Dessuten er den fysiske aktiviteten organisert på forskjellig måte ved de ulike skolene; det er utetimer, aktiviteter i storefri, turdager med mer. Flertallet svarer imidlertid at de har en ½ time hver dag. Dersom en også inkluderer turdager med mer så øker den gjennomsnittlige lengden på fysisk aktivitet per dag. Likevel ser det ut til at elevene på trinn 1-4 har noe mindre enn 1 times fysisk aktivitet per dag.

I gjennomsnitt har elevene ifølge sin egen rapportering ved spørreskjemaundersøkelsene JYLITS/Kroppsøving i 3,2 dager per uke. På mellomtrinnet er det 3,7 dager, med store variasjoner skolene imellom. På ungdomsskoletrinnet er snittet 2,8, og her er variasjonen mellom skolene mindre. Samla ligger Byfjord og Åmøy høyest, mens Tastarustå ligger lavest.

Lærernes vurderinger i forhold til mål om en times fysisk aktivitet for alle elever hver dag, stemmer med det elevene rapporterer: Det er størst måloppnåelse i småskolen, den er noe mindre på mellomtrinnet og lavest på ungdomstrinnet. 65 % av lærerne mener at JYLITS har virket positivt inn på elevenes fysiske form. Når det gjelder de ulike trinnene så rapporterer 84 % av småskolelærerne en slik positiv påvirkning, 76 % av lærerne på mellomtrinnet og 34 % av ungdomsskolelærerne.

Vurderingene fra foreldre gir ikke en klar pekepinn om hvordan ungene deres oppfatter JYLITS, men det kan sies at så lenge de ikke hører noe om JYLITS, så er ungene rimelig fornøyde med prosjektet. Foreldrene mener også at det er bra dersom elevene kan stimuleres til økt fysisk aktivitet.

Det har vært vanskelig å måle mengden fysisk aktivitet per dag, men resultatene samla tyder på at man ikke har nådd målet om en times fysisk aktivitet for alle per dag. Så kan det reises spørsmål om forholdet mellom mål og gjennomføring. Uansett tyder vår data på at det er en relativt høy fysisk aktivitet i skoletida, men at aktiviteten på skolen faller med alderen.

I hvilken grad har tilbudet inkludert relevante aktiviteter for alle elever?

Dette spørsmålet berører det neste, om aktivitetene har vært Jysla Kjekke. Barna på klassetrinn 1-4 framstiller aktivitetene som Jysla Kjekke. Det tyder på at det er relevante aktiviteter. Typisk for disse trinnene er at den fysiske aktiviteten ofte er knyttet til lek. Noen av aktivitetene er kjent fra tidligere, men JYLITS har også ført til at de har fått prøve nye aktiviteter. Elevene mener at det er spennende å prøve nye aktiviteter – slik sett har JYLITS utvider spekteret av fysiske aktiviteter barna blir kjent med.

Elevene ble spurt om sin deltakelse i 10 ulike typer aktiviteter. Elevenes svar i spørreundersøkelsene viser at i gjennomsnitt har elevene i 5-10 klasse deltatt i 4,6 aktiviteter. På mellomtrinnet var gjennomsnittet 5,4 aktiviteter, mens det på ungdomsskolen var 4.0 aktiviteter. På mellomtrinnet er det relativt store forskjeller mellom skolene mht antall aktiviteter. Åmøy og Teinå hadde høyest gjennomsnitt på mellomtrinnet, mens forskjellene på ungdomstrinnet var mindre. I denne sammenheng blir det et spørsmål om det er viktig at elevene deltar i mange aktiviteter, eller om det viktige er at de liker det de gjør – selv om det er få aktiviteter.

På mellomtrinnet er fotball og å gå på tur de mest utøvde aktivitetene. På ungdomsskolen er fotball, volleyball og håndball/basketball de mest utøvde, mens vinteridretter er minst utøvde.

Idrettslagene har vært involvert i JYLITS ved at de får presentere aktiviteter og lar elevene få prøve disse på skolene. Rekruttering til idretten er også faktor som spiller inn i deres engasjement.

Når det gjelder relevansen av aktiviteter for *alle* antar vi at det brede spekteret av aktiviteter som det blir spurt om og spørsmålet om de var Jysla kjekke” fanger opp dette momentet. For bydelen samla er hovedtrekket at alle aktiviteter er ”mer artige” enn kjedelige. Dette gjelder klart for mellomtrinnet. På ungdomsskolen er også majoriteten av aktiviteten artigere, men det er en større andel elever som mener at de er kjedelige sammenlignet med mellomtrinnet. Gitt variasjonen i ulike typer aktiviteter tyder det på at barna på mellomtrinnet samla har tilgang til relevante aktiviteter. Det er påfallende at vinteridretter er de artigste – særlig i et område der en må anta at muligheten til slike er relativt begrensa. Tur i skogen/gå tur er de minst artige, men likevel synes et klart flertall at de er mer artige enn kjedelige. På Ungdomsskolen er fotball, vinteridrett, volleyball og svømming de artigste idrettene, mens å gå tur og være ute i naturen er minst artige.

Det har ikke vært mulig å se på alle aktiviteter som tilbys ved alle skoler og sammenhengen mellom hver skole sitt tilbud og hva som faktisk utøves. Dersom en bruker spørsmålet om hva som er artig som innfallsvinkel er det påfallende at noen av de mest utøvde, særlig på mellomtrinnet, er de minst artige. Og omvendt. På ungdomstrinnet synes det å være noe større samsvar mellom hva man utøver og hvor artig aktiviteten er. Likevel ser en også her at artige aktiviteter, som svømming og vinteridretter utøves i mindre grad enn de skulle tilsi ut fra hva som er artig. I denne delen av landet setter vær og klima grenser for mulighet til å utøve vinteraktiviteter. Det er likevel grunn til å spørre om det generelt burde legges vekt på å gjøre

mer av de artige aktivitetene – dersom det er mulig. På den annen side er det også et mål at elevene skal få mulighet til å bli kjent med mange ulike aktiviteter og å prøve noe nytt.

I hvilken grad har aktivitetene vært lystbetont/"Jysla Kjekke"?

Som nevnt anser barna i barneskolen aktivitetene som Jysla Kjekke, altså lystbetonte.

Spørsmålet har nær sammenheng med det forrige temaet og det vises til kommentarene der.

Hvilke effekter har elevenes deltakelse hatt på ulike forhold?

Barn på klassetrinn 1-4 synes det er gøy med JYLITS aktiviteter på skolen og noen mener at disse gjør skolehverdagen "kjekkere" og enklere. Det synes som at JYLITS øker den sosiale kontakten mellom barn som ellers ikke er sammen. Det skjer både ved at barna ber om å få bli med på aktiviteter og at de inviteres med.

88 % av elevene på mellomtrinnet trives godt på skolen. Undersøkelsen viser at 79 % mener at JYLITS i større eller mindre grad gjør skolehverdagen artigere. Også på ungdomsskolen har 88 % høy trivsel, og 65 % mener at JYLITS har positiv betydning for deres trivsel på skolen. Det store flertallet av lærerne rapporterer det samme, nemlig at JYLITS har positiv påvirkning på elevenes trivsel, og at påvirkningen er størst i småskolen, mindre på mellomtrinnet og minst på ungdomsskolen. Når det gjelder konsentrasjon mener halvparten av lærerne at JYLITS har positiv påvirkning, mens den andre halvparten mener at det ikke har betydning. Variasjonen mellom trinnene følger den tendensen som allerede er beskrevet.

For ungdomsskolen har vi data om så mange ulike forhold at det er mulig å gjøre en noe grundigere analyse av sammenhengen mellom faktorer. Der finner vi at de elevene som har mest JYLITS/kroppsøving trives bedre enn de som har lite. Elever som mestrer JYLITS/kroppsøving trives bedre på skolen enn de som ikke i så stor grad mestrer det. De elevene som har 6 timer eller mer fysisk aktivitet etter skoletid trives bedre på skolen enn de som har mindre enn 2 timer fysisk aktivitet på fritida. Videre at dess oftere elevene på disse trinnene har JYLITS/kroppsøving, desto mer fysisk aktiv er eleven etter skoletid. Gutter trives også bedre enn jenter, og etter skoletid er gutter mer fysisk aktive enn jenter. De to sistnevnte punkter gjelder også for mellomtrinnet.

Disse funnene leder i retning av en positiv sammenheng mellom mengde og variasjon av JYLITS/kroppsøving i skoletida og trivsel på skolen samt fysisk aktivitet etter skoletid. Det nærliggende spørsmålet er likevel i hvilken vei påvirkningen går: Er det forhold utenfor skolen/skoletida som påvirker atferd på skolen og for eksempel trivsel, eller er det omvendt? Eller er det begge deler – et samspill? Reflekterer våre funn bare bakenforliggende faktorer som elevens "ressurser"? Foreldre som er intervjuet stiller seg tvilende til at elevenes aktivitetsnivå på fritida påvirkes av JYLITS. De hevder at faktorer som nærhet til organiserte aktiviteter, idrettshall og foreldrenes syn på deltakelse i organiserte aktiviteter er viktigere enn JYLITS. Dessuten er de yngre mer aktive uansett, mens andre aktiviteter konkurrerer mer når det gjelder ungdomsskoleelever, herunder pc-spill med mer.

Dersom en antar at fysisk aktivitet i skoletida har en struktur som ”leder” eller stimulerer elevene i retning av å utøve fysisk aktivitet der og da, så kan det hevdes at økt fysisk aktivitet i skoletida er det som fører til økt aktivitet også etter skoletid og økt trivsel på skolen. Utfordringen i den sammenheng blir å finne aktiviteter, og nivåer på dem, som kan fange opp alle elevene.

Dette berører noe av det samme som framkommer fra foreldrene, nemlig at medbestemmelse fra elevene ikke bør dreie seg om deltakelse i JYLITS eller ikke, men om hvilke aktiviteter som skal inngå i JYLITS.

Har prosjektet påvirket lærernes fysiske aktivitet?

58 % av lærerne mener at JYLITS ikke har påvirket deres daglige fysiske aktivitet, mens 42 % sier at prosjektet har det. Lærerne i småskolen er mer påvirket enn lærerne på mellomtrinnet. Effekten er minst for lærere i ungdomsskolen. Når vi ser på lærernes fysiske aktivitet, og måler i forhold til anbefalingen om minst ½ times fysisk aktivitet per dag eller 3,5 timer per uke, så når halvparten av lærerne dette aktivitetsnivået. Dersom en ser på i hvilken grad JYLITS påvirker lærere på ulike aktivitetsnivå, så ser vi at JYLITS påvirker både de som allerede er lite aktive, de som er på mellomnivå og de mest fysisk aktive.

Deltar hele lærerpersonalet aktivt i prosjektet?

9 % av lærerne sier at de har hatt prosjektlederansvar for hele eller deler av JYLITS ved sin skole. Selv om de fleste lærerne altså ikke har hatt et prosjektlederansvar, så har de likevel i større eller mindre grad organisert JYLITS-aktiviteter for en eller flere klasser. 88 % har vært med på å organisere JYLITS-aktiviteter, og nesten 60 % har gjort det i middels eller stor grad. Det er små variasjoner etter skoler og klassetrinn.

Når en ser på lærernes oppfatning av lærerpersonalets involvering, så mener ca 80 % at halvparten eller flere av lærerne har deltatt aktivt. Som for elevene ser vi avtagende involvering dess høyere i klassene man kommer: 82 % av småskolelærerne rapporterer at alle/de fleste lærere deltar. På mellomskolen rapporteres det om 61 % og for ungdomsskolen 39 %.

Hvordan har mål og overordna organisering av JYLITS utvikla seg?

Det overordna målet var i utgangspunktet at alle elevene i Tastaskolene skulle være mer fysisk aktive og at skolen skulle tilrettelegge for et variert idretts- og friluftstilbud. Senere ble målet presisert til at alle elevene skulle ha minst en times fysisk aktivitet per dag. Over tid er altså første del av målet presisert.

Når det gjelder den overordna organiseringen, så er den prega av at det har vært mange grupper, og dels at gruppene er endra gjennom prosjektperioden. Sentrale aktører som rektorene mener at den overordna styringen har vært tung og komplisert, og at det har vært langt ned til skolene. Dels har det vært uoversiktlig hvem som skulle styre hvilke prosesser i prosjektet. Grunnen til dette kan ifølge aktører søkes i ulike oppfatninger av prosjektet: Enkelte aktører forstår og tolker JYLITS prosjektet som et skoleprosjekt, andre forstår prosjektet mer som et tverrfaglig prosjekt. Målet og intensjonen med prosjektet var imidlertid at det skulle være et partnerskapsamarbeid

mellom en tverrfaglig kommunal sektor og en frivillig sektor. Dette er likevel ikke en forståelse av prosjektet som alle informantene og rektorene verken deler eller hevder har blitt oppnådd.

Kommunikasjonen mellom gruppene skal ha fungert dårlig, bl.a. fordi den overordna styringsgruppen ikke synes å ha hatt en felles forståelse av målformuleringene. De ulike gruppene representerer også ulike kulturer og miljøer og at det kan ha bidratt til å skape uenighet. Videre at det kan være vanskelig for utenforstående å komme inn i et ”skolesystem”, og det sies at styringsgruppen har hatt liten påvirkning på gjennomføringen av JYLITS på skolene.

Dermed er en inne på et annet dilemma, nemlig om dette skal være et prosjekt som styres fra en prosjektledelse satt sammen av ulike sektorer eller om det er et prosjekt som bør styres gjennom den enkelte skole. Som partnerskapsprosjekt har det vært et moment å skape samarbeid mellom ulike typer aktører. På den annen side representeres skolene i større grad som selvstendige enheter gjennom ”frihetsledelse”, og at organiseringen av JYLITS slik sett må skje innenfor rammen av den enkelte skole. Dette kan føre til at skoler som nedprioriterer JYLITS får gjøre det i større grad fordi mye av ansvaret i praksis ligger hos skolene. Manglende enhet, og at skolene selv bestemmer mye, ser en også ved at regnskapssystemet og føringen av midler ikke har vært enhetlig. Vi ser det også i hvordan skolene selv definerer JYLITS og i hvilken grad de for eksempel inkluderer friminutter, storefri, egne timer, turdager med mer i JYLITS begrepet.

Dette er imidlertid et pilotprosjekt – og man har lært mye underveis. Det hevdes nå at man etter en prøve- og feileperiode i større grad har fått en styringsstruktur som er bedre og mer hensiktsmessig enn tidligere. Vi ser også at det etter hvert er innført et mer enhetlig system for rapportering av bruk av midler. På det overordna nivået blir spørsmålet hvordan en skal få skoler som er mindre involvert til å ta opp tråden i større grad og hvordan en kan møte utfordringene med avtagende aktivitet og involvering oppover i nivåene i skole systemet.

Hvordan er JYLITS er organisert og gjennomført på den enkelte skole og hvordan har dette påvirket måloppnåelsen for JYLITS?

Organiseringen av JYLITS på den enkelte skole har vært noe forskjellig. Det finnes likevel likhetstrekk som preger organiseringen. Noen av disse er:

- Skolene har hatt en til to prosjektledere (lærere) som har hatt ansvar for JYLITS på skolen.
- Flere skoler har ”plassert” JYLITS i forbindelse med storefri eller midttide.
- Noen skoler har hatt faste tidspunkt, mens andre har hatt ulike tidspunkt for gjennomføring av JYLITS.
- Pengene som skolene har fått gjennom prosjektet har i stor grad gått til å lønne lærere og til å kjøpe aktivitetsutstyr.
- Lærernes tilstedeværelse når JYLITS gjennomføres, preges i stor grad av at de fungerer som vakter og inspektører.
- I snitt har det blitt satt av 2-3 timer i uken til planlegging av JYLITS av prosjektlederne.
- JYLITS er obligatorisk ved de fleste Tastaskolene, unntatt to skoler der det er valgfritt eller delvis valgfritt å delta.

Organiseringen av prosjektet på skolene har i stor grad dreid seg om hvordan man skal få til praktiske løsninger. Noen skoler har tatt fem minutter fra fagtimer og således satt sammen en JYLITS time. Andre igjen har utvidet skoledagen for elevene og slik skapt en JYLITS time. Den største variasjonen fremtrer imidlertid om JYLITS blir sett på som en egen definert kategori i skolehverdagen eller om JYLITS søkes å bli inkludert i flest mulig aktiviteter som en del av hele skolens virksomhet. Mens noen skoler utelukkende ser på JYLITS som en egen kategori for eksempel som en midttime har andre skoler forsøkt å bruke JYLITS i både mattetimer, friminutt og andre skoleaktiviteter.

Det er vanskelig å finne helt klare sammenhenger mellom organiseringen og måloppnåelsen mht JYLITS på de enkelte skolene. Dersom en ser på sammenhengen mellom antall timer bruk til prosjektledelse/planlegging på den enkelte skole og det man ser av resultater samt vurderingene fra lærerne så kan det synes som at særlig organiseringen/gjennomføringen ved Tastarustå har ført til en gjennomgående lavere måloppnåelse der enn for andre skoler. Det gjelder også dersom en sammenligner innen samme trinn.

Hvor mye tid, ressurser og kostnader har gått med til å administrere prosjektet?

Innen prosjektets rammer har det ikke vært mulig å få fram en detaljert oversikt over bruken av pengene. De fleste skolene har imidlertid brukt kr. 50 000 per år til frikjøp av prosjektleder. Dessuten er det kjøpt utstyr, tjenester fra idrettslag med mer. Flere av skolene har også brukt egne midler, altså mer enn de 100 000 som er overført fra kommunen, i sitt årlige arbeid. Det har ikke vært mulig å klarlegge hvor mange arbeidstimer de ulike aktørene har brukt, men f.eks. innen idretten hevdes det at man har brukt mye ressurser til administrasjon. Det er også et inntrykk fra mange av intervjuene at det er gått med mye ressurser i form av arbeidstimer, men at det ikke er mulig å kvantifisere dette. Uansett blir vel diskusjonen om bruken av ressurser samsvarer med resultater og effekter. Dette blir en skjønnsmessig vurdering, men de oppnådde resultater kan hevdes å forsvare ressursbruken.

Hvordan har det tverrfaglige samspillet fungert og hvilken effekt har det hatt for måloppnåelsen?

Ifølge rektorene har de hatt lite eller ikke noe samarbeid med park- og idrettsavdelingen i kommunen. Fysio- og ergoterapitjenesten har skolene også hatt lite samarbeid med. Enkelte skoler hevder at de har hatt et godt samarbeid med idrettsråd og kontakt med idrettslag/organisasjoner – andre ikke. Det dominerende inntrykket er imidlertid at denne formen for samarbeid anses som en riktig måte å jobbe på, men at det tar tid å finne ut av det. Det er vanskelig å knytte direkte sammenhenger mellom det tverrfaglige samspillet og måloppnåelsen. Som nevnt under et annet punkt er imidlertid mye av organiseringen blitt opp til den enkelte skole, og det kan synes om at det gir forskjeller i måloppnåelse.

Har ungdomsskoleelevene påvirket utforming og organisering av aktivitetene?

Vel 1/3 av ungdomsskoleelevene mener at "Elevene har fått være med på å planlegge og å organisere JYLITS", mens en 1/3 er uenige og 1/3 ikke vet. Våre data viser at elever som mener de har fått være med på å organisere/planlegge JYLITS har en høyere trivsel på skolen enn de som ikke har fått være med. Som nevnt er det noe større samsvar på ungdomsskolen, enn på

mellomtrinnet, mellom hvilke aktiviteter som utøves og hva man synes er artig. Intervjuene indikerer også at elevenes mulighet til å påvirke har avtatt utover over tid, altså utover i prosjektperioden.

Ettersom ungdomsskoleelevene har mindre deltakelse enn på mellomtrinnet, og i større grad synes at enkeltaktiviteter ikke er artige, så tilsier det at man øker deres påvirkning på utforming og organisering av aktiviteter.

Bør JYLITS gjennomføres i de øvrige skoler og i hvilken form?

Materialet tyder på at JYLITS har økt den fysiske aktiviteten i skolen, men at man ikke har nådd målene om en times fysisk aktivitet per dag. Det synes også som at elevene er engasjert i relativt mange aktiviteter. JYLITS har positiv effekt på trivselen i skolen, hvilket antas å ha positiv effekt på læring. Det er likevel utfordringer knyttet til særlig ungdomsskolen, både fordi aktiviteten går ned og fordi generell trivsel med aktiviteter samt lærerens innsats/holdninger er mindre enn for andre trinn. Her ser man også at vel $\frac{3}{4}$ av lærerne mener at JYLITS i større eller mindre grad går på bekostning av andre fag. Økt medbestemmelse i forhold til innholdet, men ikke til om man skal ha JYLITS eller ikke, synes å være viktig for å øke den fysiske aktiviteten. Å følge opp populære aktiviteter så langt som mulig er ønskelig, men samtidig bør elevene få innsikt i nye aktiviteter.

Det er en generell holdning blant foreldre, lærere og rektorer at dette er en type prosjekt som må videreføres.

I det videre arbeid må det være en overordna styring, men det viktigste er at skolene selv synes at dette er interessant. *Uten at skoleledelse og lærere synes at dette er viktig vil man ikke komme langt.* Skolene må selv finne ut av hvordan de ønsker å fokusere på økt aktivitet i skolen og hvilke modeller de ønsker å bruke for å få til dette. For å stimulere til dette kan en modell være at skolene i framtiden søker om midler til aktiviteter, men at midler og støtte vil implisere klare føringer for tilbakerapportering og resultater. Dette kan imidlertid forutsette at det utarbeides klare rapporteringsregler og at det blir noe mer enhetlige krav til hvilke organisasjonsmodeller som kan brukes på skolene: I hvilken grad skal ordinære timer brukes, friminutter, inkludering av kroppsøving, turdager mm.

9 Konklusjoner og anbefalinger

Konklusjoner

- JYLITS har ambisiøse mål. Et sentralt mål er at alle elever skal ha en times fysisk aktivitet per dag. Resultatene samla tyder på at man ikke har nådd målet om en times fysisk aktivitet for alle per dag, men våre data viser en relativt høy fysisk aktivitet forbindelse med JYLITS og kroppsøving.
- Elevene utøver et relativt stort antall aktiviteter, og alle aktiviteter oppfattes som mer artige enn kjedelige. Det betyr at de i hovedtrekk er ”Jysla Løye”. I ungdomsskolen er det større samsvar mellom det elevene anser som artig og det de gjør mest av.
- JYLITS/Kroppsøving har positiv virkning på sosiale forhold i barneskolen ved at det øker kontakt/inkludering mellom elevene. JYLITS/kroppsøving bidrar til å øke trivselen i skolen. Der vi kan si noe om sammenhenger – for ungdomsskolen – er det økt sammenheng mellom høy aktivitet i JYLITS, trivsel og fysisk aktivitet utenfor skoletida.
- Vel 60 % av lærerne mener at deres fysiske aktivitet ikke er påvirket av JYLITS. De resterende er påvirket av JYLITS. Lærerne i småskolen er mer påvirket enn lærerne på mellomtrinnet. Effekten er minst for lærere i ungdomsskolen.
- De aller fleste lærerne har vært involvert i JYLITS ved å organisere aktiviteter.
- Generelt avtar elevenes deltakelse i JYLITS/kroppsøving og variasjonen i antall aktiviteter med økende skoletrinn. Aktivitet og involvering fra lærere viser samme tendens.
- Organiseringen på overordna nivå har vært preget av mange og skiftende grupper. Ulike aktører har dels hatt forskjellige tolkninger av målene. Etter en prøve- og feileperiode har man fått en styringsstruktur som er mer hensiktsmessig enn tidligere. Det er innført et mer enhetlig system for rapportering av bruk av midler. Det er blitt mye opp til den enkelte skole hvordan de skal gjennomføre JYLITS, men dette har sammenheng med at skolene generelt har økende frihet mht organisering av aktiviteter. Det er et dilemma mellom styring på prosjektnivå og den enkelte skole sin aktivitet.
- Organiseringen på skolene har i stor grad dreid seg om hvordan man skal få til praktiske løsninger. Noen skoler har tatt fem minutter fra fagtimer og således satt sammen en JYLITS time. Andre igjen har utvidet skoledagen for elevene og slik skapt en JYLITS time. Den største variasjonen er om JYLITS blir sett på som en egen definert kategori i skolehverdagen eller om JYLITS søkes inkludert i flest mulig aktiviteter. Vel ¾ av lærerne mener at JYLITS i større eller mindre grad går på bekostning av andre fag.

- De fleste skolene har brukt kr. 50 000 per år til frikjøp av prosjektleder. De har også brukt av de tilførte midlene til kjøp av utstyr, hjelp fra idrettslag mm. Flere av skolene har brukt egne midler, altså mer enn de 100 000 som er overført fra kommunen, i sitt årlige arbeid.
- Rektorene har hatt lite samarbeid med park- og idrettsavdelingen i kommunen og fysio- og ergoterapitjenesten. Enkelte skoler har hatt et godt samarbeid med idrettsråd og kontakt med idrettslag/organisasjoner – andre ikke. Denne formen for samarbeid anses som en riktig måte å jobbe på, men at det tar tid å finne ut av det.
- Elever som har fått være med på å organisere/planlegge JYLITS har en høyere trivsel på skolen enn de som ikke har fått være med. Det noe større samsvar på ungdomsskolen, enn på mellomtrinnet, mellom hvilke aktiviteter som utøves og hva man synes er artig. Elevenes mulighet til å påvirke har trolig avtatt i prosjektperioden.
- Foreldre, lærere og rektorer mener at dette er en type prosjekt som må videreføres.

Anbefalinger

- JYLITS videreføres og gjennomføres på flere skoler.
- Det er viktig at skolene selv synes at dette er interessant. På det overordna nivået blir spørsmålet hvordan en skal få skoler som er mindre involvert til å ta opp tråden i større grad. En modell kan være at skolene søker om midler til aktiviteter, men at det impliserer tilbakerapportering og resultater. Det er viktig at JYLITS medfører mer fysisk aktivitet og ikke blir en omrokking av eksisterende fysiske aktiviteter.
- Spesielt fokus på avtagende aktivitet og involvering oppover i nivåene i skolesystemet.
- Gi elevene økt medbestemmelse i forhold til innholdet, men ikke til om man skal ha JYLITS eller ikke. Å følge opp populære aktiviteter så langt som mulig er ønskelig, men samtidig bør elevene få innsikt i nye aktiviteter.

10 Referanser

AB Hälsa + Kunskap! Bunkeflomodellen (2006): *Bunkeflomodellen - en hälsofrämjande livsstil*. Tilgjengelig på: <http://www.bunkeflomodellen.com/>

Andressen, N. (1995): *Physical activity of young people in a public health perspective: Stability, change and social influences*. Research Center for Health Promotion, UiB, Norway.

Brandth, B. (1996): Gruppintervju: perspektiv, relasjoner og kontekst” i Holter, Harriet og Ragnvald Kalleberg (red) (1996): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Universitetsforlaget

Bråtå, H., Johansen, V., Vaagland, J. og Stubberud, K. (2006): *Midtveisvaluering av verdiskapingsprogrammet for matproduksjon*, Lillehammer: Østlandsforskning (ØF-rapport 12/2006).

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2003): *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, jus og humaniora*. Vedtatt av 15. februar 1999, med endringer vedtatt 24. september 2003.

Fredriksen, P. og Pettersen, S. (2000): Fysisk aktivitet og fysisk yteevne hos barn og unge, *Tidsskrift for Den norske Lægeforening 120: 3567-70 ut*.

Guldvik, I. (2002): Troverdighet på prøve. Om gruppeintervju som metode for å produsere valide data om politiske diskurser, *Tidsskrift for samfunnsforskning 1:2002: 30-49*

HEFRES (2006): *Helsefremmende skoler*. Tilgjengelig på: <http://www.uib.no/psyfa/hemil/hefres/>

Iversen, S., Helvig, A., Gjørøy, V., Bjerkreim, M., Hodneland, A., Tytlandsvik, A. og Øye, A. (2005): *God skolestart: Et tverrfaglig utviklingsprosjekt i Stavanger kommune (2002-2005)*. Tilgjengelig på: [http://217.68.125.168/pilot/sunde/pilot.nsf/VCustAtt/01ADA9E521521BD5C1257070002FC87E/\\$FILE/God%20skolestart%202005.doc](http://217.68.125.168/pilot/sunde/pilot.nsf/VCustAtt/01ADA9E521521BD5C1257070002FC87E/$FILE/God%20skolestart%202005.doc).

Jensen, A., Kjørholt, A. T., Qvortrup, J., Sandbæk, M., Johansen, V. og Lauritzen, T. (2004): *Childhood and Generation in Norway: Money, Time and Space* (68 sider), i Jensen, A., Ben-Arieh, A., Conti, C., Kutsar, D., Phadraig, M. og Nielsen, H. (2004): *Children's Welfare in Ageing Europe - volume 1*. Norwegian Centre for Child Research, NTNU, Trondheim.

Johansen, V. (2002) *Kvantitativ metode. Innføring i SPSS, utregning av statistiske mål og hvordan skrive semesteroppgave*. Undervisningskompendie avd. Helse og sosialfag, HiST.

Kelder, S. Perry, C., Klepp, K, Lytle, L. (1994): Longitudinal Tracking of Adolescent Smoking, Physical Activity and Food Choice Behaviours, *American Journal of Public Health* 84: 1121-6.

Martinsen, E. (red.) (2004): *Kropp og sinn: Fysisk aktivitet og psykisk helse*, Bergen: Fagbokforlaget.

Meen, H. (2000): Fysisk aktivitet hos barn og unge i relasjon til vekst og utvikling, *Tidsskrift for Den norske Lægeforening* 120: 2908-14 ut.

Sosial- og helsedirektoratet (2003): *Hvordan fremme fysisk aktivitet hos skolebarn?* Tilgjengelig på: http://www.kunnskapssenteret.no/filer/KOS_fysisikaktivitet.pdf

Sosial- og helsedirektoratet (2006) *Tema:Fysisk aktivitet*. Tilgjengelig på: <http://www.shdir.no/fysiskaktivitet/>

St.meld. nr. 37 (1992-93): *Utfordringer i helsefremmende og forebyggende arbeid*, og

St.meld. nr.16 (2002-03): *Resept for et sunnere Norge*

Thagaard, T. (2003): *Systematikk og Innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. 2 utg. Fagbokforlaget. Bergen.

Wilkinson, S. (1999): How useful are focus groups in feminist research? I: Barbour, R. S & J. Kitzinger (red.) *Developing Focus Group Research*. London: Sage

Aase, T.H. (1997): *Tolkning av kategorier. Observasjon, begrep og kategori*. I: Fossåskaret, Fuglestad og Aase (1997): *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitative data*. Universitetsforlaget AS. Oslo.

Vedlegg 1 – Nærmere om metoden

Spørreundersøkelser

Spørreundersøkelser er en egnet metode for å samle inn informasjon om mange temaer og for å foreta sammenligninger. De kvantitative studiene omfatter tre spørreundersøkelser: den første rettet mot elever på mellomtrinnet (5.-7. trinn), den andre rettet mot elever på ungdomstrinnet (8.-10 trinn), og den tredje rettet mot alle lærerne ved de syv skolene som har deltatt i prosjektet. De to elevundersøkelsene ble gjennomført i skoletiden med penn og papir. Lærerundersøkelsen ble gjennomført som en nettbasert undersøkelse. Spørreundersøkelsene går fram av vedlegg 2-4.

Elevundersøkelsene

De to spørreundersøkelsene til elevene består av det samme skjemaet, men med et tillegg for elevene i ungdomsskolen. Elevundersøkelsene ble gjennomført i november 2006. I forkant av elevundersøkelsene fikk de syv Tasta-skolene tilsendt spørreskjema, informasjonsskriv til foreldre og en praktisk veiledning til lærerne. Tre dager før undersøkelsen skulle gjennomføres ble informasjonsskrivet til foreldre/foresatte levert ut. Elever på mellomtrinnet måtte ha samtykke fra sine foresatte for å kunne delta i undersøkelsen.

Tabell 1: *Fra populasjon til nettutvalg i elevundersøkelsene. Antall.*

	5. til 7. klasse	8. til 10. klasse	Samlet
Populasjon	719	660	1379
Nettoutvalg	461	551	1012
Svarprosent	64	83	73
Potensiell feilmargin	+/- 2,7 prosent	+/- 1,7 prosent	+/- 1,6 prosent

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

Tabell 1 viser at det er 1379 elever i 5. til 10. klasse i Tasta-skolene. I utgangspunktet har alle disse elevene fått tilbud om å delta i undersøkelsen. I alt fikk vi svar fra 1012 elever, og det tilsier en svarprosent på 73 prosent. Den potensielle feilmarginen er $\pm 1,6$ prosent, og dette forteller oss at resultatene er svært pålitelige når vi generaliserer til populasjonen av elever i 5. til 10. klasse. Studien gir med andre ord et godt grunnlag for elevenes oppfatninger.

Tabellen viser videre at svarprosenten er høyere for elevene i 8. til 10. klasse (83 prosent) sammenlignet med 5.-7. klasse (64 prosent). Hovedårsaken til dette er at en del elever på mellomtrinnet ikke har fått samtykke til å delta i undersøkelsen, enten fordi de ikke har levert samtykkelapp hjemme eller fordi foreldrene har sagt nei til deltakelse i undersøkelsen.⁸ Svarprosenten for skolene varierer fra 90 prosent (Teinå) og ned til 54 prosent (Vardenes).

⁸ Det er også to andre årsaker til at en del elever ikke har besvart skjemaet. Den første forklaringen er at en del elever var borte fra skolen den dagen vi gjennomførte undersøkelsen. For det andre var undersøkelsen frivillig og det kan være en del elever som ikke har hatt interesse av å besvare skjemaet.

Tabell 2: *Kjennetegn ved respondentene i elevundersøkelsene. Antall, prosent og svarprosent.*

5.-10. klasse		
	Antall	Prosent
Kjønn		
Gutt	509	51
Jente	495	49
Totalt	1004	100
Alder		
9	12	1
10	173	8
11	131	14
12	134	14
13	166	17
14	199	21
15	151	16
16	1	0
Totalt	967	100

Kilde: Elevundersøkelsene JYLITS

Tabell 2 viser noen bakgrunnsvariabler. Tabellen viser at 51 prosent av respondentene er gutter og 49 prosent jenter. Vi finner også at 90 prosent av respondentene er mellom 11 og 15 år, herunder er modus 14 år.

Lærerundersøkelsen

Lærerundersøkelsen ble gjennomført som en nettbasert spørreundersøkelse i november 2006. Østlandsforskning satte opp en nettside og sendte ut forespørsel om deltakelse til lærernes e-postadresser. Lærerne hadde i alt 11 dager på seg til å svare på undersøkelsen.

Tabell 3: *Fra populasjon til nettutvalg i lærerundersøkelsen. Antall.*

	Lærere i Tasta-skolene
Populasjon	201
Bruttoutvalg	156
Nettutvalg	104
Svarprosent	67
Potensiell feilmargin	+/- 6,7 prosent

Kilde: Lærerundersøkelsen JYLITS

Av i alt 201 lærere i Tasta-skolene hadde vi korrekte e-postadresser for 156 lærere.⁹ Vi fikk svar fra 104 lærere, det vil si en svarprosent på 67. I forhold til populasjonen av lærere ved de ulike skolene har hele 7 av 10 lærere ved Tasta svart på undersøkelsen, mens den laveste andelen er 4 av 10 ved Byfjord. En sentral faktor for å forklare forskjellene mellom skolene mht andelen lærere som har deltatt er dataproblemer ved skolene. Når vi beregner den potensielle feilmarginen for lærerstudien finner vi at den er +/- 6,7 prosent.

⁹ 21 av lærerne hadde ikke e-postadresse, og vi fikk 24 e-poster i retur på grunn av feil ved adressene.

Tabell 4: Kjennetegn ved respondentene i lærerundersøkelsen. Antall og prosent

	Antall	Prosent
Kjønn		
Mann	33	32
Kvinne	71	68
Totalt	104	100
Alder		
29 år eller yngre	10	10
30-39 år	36	35
40-49 år	30	29
50 år eller eldre	28	27
Totalt	104	100
Klassetrinn		
1.-4. klasse	39	38
5.-7. klasse	31	30
8.-10. klasse	34	33
Totalt	104	100

Kilde: Lærerundersøkelsen JYLITS

Vi finner at det i nettutvalget av lærere er 68 prosent kvinner og 32 prosent menn. Lærerne har stor spredning i forhold til alder: 45 prosent er 39 år eller yngre, 29 prosent er mellom 40 og 49 år, mens 27 prosent er 50 år eller eldre. 38 prosent av lærerne har hovedsakelig undervist i 1.-4. klassetrinn de siste to år, 30 prosent underviser i 5.-7. klasse og 33 prosent underviser på ungdomsskolenivå.

Intervjuer

Intervjuer har vært en sentral kvalitativ datakilde i denne undersøkelsen. Materialet fra intervjuene tolkes på en annen måte enn materiale samlet ved spørreundersøkelser. Thagaard (2003) poengterer at vurdering av kvalitative data må ta utgangspunkt i begrepene troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet.

Troverdighet sier noe om forskningen utføres på en tillitssvekkende måte. Bekreftbarhet knyttes til kvaliteten av tolkningen, og om den forståelsen det enkelte prosjekt fører til, støttes av annen forskning. Overførbarhet har referanse til at tolkninger som er basert på en enkelt undersøkelse, også kan gjelde i andre sammenhenger (Thagaard 2003:21).

Vi hevder at alle de tre kravene oppfylles gjennom denne evalueringen og således styrker evalueringens legitimitet. *Troverdighet* kan ansføres i evalueringens åpenhet om tema og at evalueringen av prosjektet er ønsket gjennomført på oppdrag fra prosjektets ansvarlige. Evalueringen har imidlertid foregått med et kritisk forholdende til nærhet og distanse mellom oppdragsgiver og evaluator. *Bekreftbarhet* fremkommer i hovedsak ved at vi lagt til grunn liknende studier med lignende metodisk tilnærming. *Overførbarhet* synliggjøres gjennom analysen.

For å skape et kvalitativt datamateriale ble både gruppeintervju og telefonintervju brukt. Gruppeintervju brukes gjerne når målet er å diskutere tema som flere medlemmer av en gruppe har erfaringer med. Dette er en intervjumetode som gir deltakerne større kontroll over situasjonen (Brandt 1996). Gruppediskusjonene kan også stimulere til deltakelse og slik gi informantene muligheter til å rette, bekrefte eller kommentere de andre deltakerne (Guldvik 2002). Et gruppeintervju kan fungere som en setting hvor informantene kan reflektere og dele sine erfaringer (Wilkinson 1999).

Et viktig aspekt i kvalitative studier er at alle informantene sikres anonymitet gjennom rapporteringen. I denne sammenheng vil således ingen navn bli nevnt.

Gruppeintervjuer med barn

Gruppeintervju med elever fra barnetrinnet er gjort på fire skoler i Tasta bydel henholdsvis Teinå, Tastarustå, Vardenes og Åmøy skole. Til sammen deltok 29 elever i gruppeintervjuene hvorav 12 er jenter og 17 er gutter. På 1-2 trinn ble 21 elever intervjuet og på 3-4 trinn ble 8 elever intervjuet. Elevene på de ulike trinnene ble invitert til gruppeintervju gjennom et informasjonsskriv til foreldrene. De elevene som fikk samtykke fra foreldrene ble plukket ut til å delta i gruppeintervjuene. På en skole var det ingen foreldre som hadde gitt samtykke på forhånd, men hvor skoleledelsen ringte rundt til foreldre på intervjudagen for å høre om noen av elevene kunne delta i gruppeintervjuet. Det ble dermed 4 elever som fikk samtykke fra foreldrene og som deltok i gruppeintervjuet på den skolen. Elevene som deltok i gruppeintervjuene blir referert til ved (Elev nr.) i analysen. Gruppeintervjuene tok utgangspunkt i en intervjuguide, se vedlegg 6.

Telefonintervju med foreldre/foresatte

Evalueringen hadde som formål å gjennomføre gruppeintervju med foreldre. Det viste seg imidlertid at svært få foreldre hadde meldt sin interesse for å delta i et slik gruppeintervju. Løsningen ble å gjennomføre telefonintervju med foreldre som har elever i 1-4 trinn på Vardenes skole og 8A, 9B og 10C på Tastaveden skole. Det ble trukket et tilfeldig utvalg fra listene over foreldre. I analysen blir disse referert til med (Foreldre nr.). Til sammen ble 10 foreldre intervjuet over telefon. Utvalget består av 8 kvinner og to menn. Av foreldrene som er med i denne studien er seks foreldre til ungdomskoleelever, mens fire av dem er foreldre til barneskoleelever. Seks av informantene er foreldre til jenter mens 4 er foreldre til gutter.

Telefonintervjuene ble gjort med utgangspunkt i en intervjuguide (se vedlegg 6) og varte i gjennomsnitt ca. 15 min. hver.

Telefonintervju med aktører fra styringsgruppen, rektorer, og representanter fra Idrettslag

Telefonintervju ble også brukt til å innhente data om problemstillinger knyttet til organisering og strukturering av JYLITS prosjektet. Aktører fra styringsgruppen ble intervjuet og

representerer henholdsvis Idrettsrådet i Stavanger (2 personer), Universitetet i Stavanger (1 person), Stavanger Kommune oppvekst og levekår (2 personer), Stavanger kommune Fysioterapi og ergoterapitjenesten (1 person) og tidligere prosjektleder i JYLITS (1 person). Telefonintervjuene med disse aktørene varte i gjennomsnitt 1 time. I analysen blir disse referert til ved (Informant nr.). Spørsmålsguide er gjengitt i vedlegg 6.

Telefonintervju med rektorene ble også gjennomført med utgangspunkt i en spørreguide (se vedlegg 6). Rektorene ved Tasta, Tastarustå, Tastaveden, Teinå, Vardenes, Åmøy ble intervjuet. Ved Byfjord skole var rektor i evalueringsperioden sykemeldet. Det var i denne sammenheng heller ikke mulig å få til intervju med andre representanter fra skolen innenfor rammene for denne evalueringen. Telefonintervjuene med rektorene i Tasta Bydel varte mellom 30-60 minutter. I analysen blir disse aktørene referert til ved (Rektor nr.).

Den siste gruppen med aktører som har blitt intervjuet er kontaktpersoner fra idrettslag og frivillige organisasjoner i Stavanger. En representant fra Tasta Turn, Dingo Bokseklubb og Fekteklubben ble intervjuet på telefon. Intervjuene varte i ca. 20-30 minutter. Også disse aktørene blir referert til ved (Informant nr.). Guiden er gjengitt i vedlegg 6.

Hva kan analyseres med kvalitative data?

Kvalitativt datamateriale er ikke bare en annen måte å produsere data på. Denne type datamaterialet må også analyseres på en annen måte enn for eksempel spørreundersøkelser. Et viktig aspekt med kvalitative data er at dybden er viktigere enn bredden. De kvalitative data skal gi innsikt i sammenhenger vi ikke finner med andre metoder, men samtidig er data produsert ved intervju påvirket av den enkeltes sine meninger. Ulike meninger er en del av et større hele og påvirkes av miljøet en mening/utsagn fremsettes i, hvem som sier det og hvem som er mottakeren. Det er ikke mulig å finne frem til de "rette sannhetene" gjennom en slik analyse (Aase 1997). Vi ser imidlertid at det er enighet om visse hovedtrekk, samtidig som at ulike posisjoner gir verdifull kunnskap til å forstå hvordan aktører handler og påvirker JYLITS.

Vedlegg 2 – Spørreskjema til elever på mellomtrinnet

Jysla løye i Tastaskolen

Informasjon

- Ikke skriv navnet ditt
- Er det spørsmål du ikke ønsker eller ikke kan svare på er det bare å gå videre til neste spørsmål
- Ingen får vite hva du har svart
- Svarskjema legges i konvolutt som læreren har
- Sett kryss i boksen der du svarer

Eksempel 1 på avkryssing

1. Er du gutt eller jente?

1	Gutt
☒	Jente

Eksempel 2 på avkryssing

	Helt uenig	Ganske uenig	Ganske enig	Helt enig
JYLITS gjør det artigere å være på skolen		X		

1. Er du gutt eller jente?

1	Gutt
2	Jente

2. Hvor gammel er du?: _____ år

3. Hvilket klassetrinn går du i?

1	5. klasse
2	6. klasse
3	7. klasse

4. Hvilken skole går du på?

1	Teinå
2	Tastarustå
3	Tastaveden
4	Tasta
5	Byfjord
6	Vardenes
7	Åmøy

5. Hvordan trives du på skolen?

1	Svært dårlig
2	Dårlig
3	Middels
4	Bra
5	Svært bra

6. Hvor mange dager i en vanlig skoleuke har du kroppsøving eller JYLITS?

1	5 dager
2	4 dager
3	3 dager
4	2 dager
5	1 dag

7-16. Har du gjort noe av dette i JYLITS, og var det artig?

		Ja, det var artig	Ja, det var kjedelig	Har ikke gjort det
7	Fotball			
8	Håndball /basketball			
9	Volleyball/sandvolleyball			
10	Friidrett			
11	Dansing/teater/turn			
12	Gått på tur			
13	Svømming			
14	Vinteridrett (Ski, skøyter mm)			
15	Sykling			
16	Vært i naturen/skogen			

17-25. Vurder følgende:

		Helt uenig	Ganske uenig	Verken enig eller uenig	Ganske enig	Helt enig
17	JYLITS gjør det veldig artig å være på skolen					
18	Utenom skoletiden er jeg mye ute i naturen					
19	JYLITS har gitt mange kjedelige opplevelser					
20	Jeg kjenner området ved skolen svært godt					
21	I vår klasse har vi det veldig bra					
22	Det er mye bråk i klassen					
23	Jeg har god matlyst					
24	Jeg synes det er lett å følge med i timene					
25	Jeg kjenner mange på skolen					

26. Utenom skoletida: Hvor mange timer i uka driver du med fysisk aktivitet?

1	Mindre enn 2 timer
2	2 - 3 timer
3	4 - 5 timer
4	Mer enn 6 timer

Vedlegg 3 Spørreskjema til elever på ungdomstrinnet

Jysla løye i Tastaskolen

Informasjon

- Ikke skriv navnet ditt
- Er det spørsmål du ikke ønsker eller ikke kan svare på er det bare å gå videre til neste spørsmål
- Alle som svarer er anonyme
- Svarskjema legges i konvolutt som lukkes når alle svar er samlet inn
- Sett kryss i boksen der du svarer

Eksempel 1 på avkryssing

1. Er du gutt eller jente?

☒	Gutt
☐	Jente

Eksempel 2 på avkryssing

	Helt uenig	Ganske uenig	Ganske enig	Helt enig
JYLITS gjør det artigere å være på skolen		X		

1. Er du gutt eller jente?

1	Gutt
2	Jente

2. Hvor gammel er du?: _____ år

3. Hvilket klassetrinn går du i?

1	8. klasse
2	9. klasse
3	10. klasse

4. Hvilken skole går du på?

1	Teinå
2	Tastarustå
3	Tastaveden
4	Tasta
5	Byfjord
6	Vardenes
7	Åmøy

5. Hvordan trives du på skolen?

1	Svært dårlig
2	Dårlig
3	Middels
4	Bra
5	Svært bra

6. Hvor mange dager i en vanlig skoleuke har du kroppsøving eller JYLITS?

1	5 dager
2	4 dager
3	3 dager
4	2 dager
5	1 dag

7-16. Har du gjort noe av dette i JYLITS, og var det artig?

		Ja, det var artig	Ja, det var kjedelig	Har ikke gjort det
7	Fotball			
8	Håndball/basketball			
9	Volleyball/sandvolleyball			
10	Friidrett			
11	Dansing/teater/turn			
12	Gått på tur			
13	Svømming			
14	Vinteridrett (Ski, skøyter mm)			
15	Sykling			
16	Vært i naturen/skogen			

16-29. Vurder følgende:

		Helt uenig	Ganske uenig	Verken uenig eller enig	Ganske enig	Helt enig
16	JYLITS gjør det veldig artig å være på skolen					
17	Utenom skoletiden er jeg mye ute i naturen					
18	JYLITS har gitt mange kjedelige opplevelser					
19	Jeg kjenner området ved skolen svært godt					
20	I vår klasse har vi det veldig bra					
21	Det er mye bråk i klassen					
22	Jeg har god matlyst					
23	Jeg er godt fornøyd med mitt utseende					
24	Jeg er i dårlig form					
25	Jeg har fått til de fleste JYLITS-aktivitetene					
26	Jeg synes det er lett å følge med i timene					
27	Jeg kjenner mange på skolen					
28	Jeg synes det er gøy å drive med fysisk aktivitet etter skoletid					
29	Elevene har fått være med å planlegge og organisere JYLITS					

30. Utenom skoletida: Hvor mange klokketimer i uka driver du fysisk aktivitet?

1	Mindre enn 2 timer
2	2 - 3 timer
3	4 - 5 timer
4	Mer enn 6 timer

Vedlegg 4 Spørreskjema til lærere

Jysla løye i Tastaskolen

Introduksjon i e-post

Kjære lærer

INVITASJON TIL EN UNDERSØKELSE JYLITS

Jysla Løye i TastaSkolen (JYLITS) er et treårig helsefremmende tiltak i skolene i Tasta bydel: Fra og med våren 2005 skal alle elever ha hatt tilbud om en times daglig fysisk aktivitet. Østlandsforskning har fått i oppdrag å gjennomføre en evaluering av JYLITS der man skal dokumentere resultater og effekter av programmet.

Vi er interessert i å vite hvordan du som lærer har opplevd prosjektet JYLITS. Det tar ca 5-10 minutter å svare på spørsmålene, og svarene er sikret full anonymitet.

Klikk på linken under for å svare på spørreundersøkelsen som er arrangert av Østlandsforskning.

[http://128.39.18.4/opinio/s?s=881&i=\[ID\]&k=\[KEY\]&ro=\[REOPEN\]](http://128.39.18.4/opinio/s?s=881&i=[ID]&k=[KEY]&ro=[REOPEN])

Svarfrist er søndag 19. november.

Med vennlig hilsen

Hans Olav Bråtå
Prosjektleder hos Østlandsforskning
Tlf: 61265720
e-mail.hob@ostforsk.no

Nettside 1

Vi er interessert i å vite hvordan du som lærer har opplevd prosjektet JYLITS.

Undersøkelsen består av i alt 26 spørsmål.

Om det er et spørsmål du ikke kan svare på kan du gå videre til neste spørsmål.

Start

Nettside 2

1. Kjønn?

1	Mann
2	Kvinne

2. Alder?:

1	-29 år
2	30-39 år
3	40-49 år
4	50-59 år
5	60+

3. Hvilken skole er du lærer på nå?

1	Teinå
2	Tastarustå
3	Tastaveden
4	Tasta
5	Byfjord
6	Vardenes
7	Åmøy

4. Hvilke klassetrinn har du vært lærer for siden JYLITS startet?

Det er mulig med flere avkryssinger

1	1. klasse
2	2. klasse
3	3. klasse
4	4. klasse
5	5. klasse
6	6. klasse
7	7. klasse
8	8. klasse
9	9. klasse
10	10. klasse

5. Har du på noe tidspunkt siden JYLITS startet hatt prosjektlederansvar for hele eller deler av JYLITS ved en skole?

1	Ja
2	Nei

6. I hvilken grad har du på noe tidspunkt siden JYLITS startet organisert JYLITS-aktiviteter for en eller flere klasser ved din skole?

0	Har ikke organisert
1	I svært liten grad
2	I ganske liten grad
3	I middels grad
4	I ganske stor grad
5	I svært stor grad

7. Har JYLITS påvirket din egen daglige fysiske aktivitet det siste året?

Vi regner her med fysisk aktivitet både i skoletida og på fritida.

Med fysisk aktivitet menes et bredt spekter av aktiviteter som inkluderer fra alt fra rusleturer til trening.

Dersom du for eksempel går eller sykler til arbeid eller butikken er det inkludert.

0	Har ikke påvirket min daglige fysiske aktivitet
1	Har økt den med opptil en 1/2 time per dag
2	Har økt den med mellom 1/2 og 1 time per dag
3	Har økt den med mellom 1 time og 1,5 timer per dag
4	Har økt den med mer enn 2 timer per dag

8. De elevene du er kontaktlærer for eller har et ansvar for: Har disse 1 time fysisk aktivitet hver dag, enten det er JYLITS eller kroppsøving?

1	Alle elevene har 1 times fysisk aktivitet per dag
2	De aller fleste har 1 times fysisk aktivitet per dag
3	Vi har i gjennomsnitt brukt mindre enn en time på fysisk aktivitet hver dag på alle elevene
4	Bare et fåtall av elevene har deltatt en time
5	Vi har brukt mindre tid enn en time, men de fleste elevene har deltatt
6	Vi har brukt mindre tid enn en time og det er få av elevene som har deltatt

9-17. Vurder følgende spørsmål om elevenes nytte av å delta i JYLITS

		Ikke i noen grad	I liten grad	I middels grad	I stor grad
9	Mener du at JYLITS har ført til at elevene synes det er artigere å gå på skolen?				
10	Mener du at JYLITS har ført til at elevene kjenner nærmiljøet sitt bedre?				
11	Mener du at JYLITS har ført til et bedre miljø på skolen og i klassen?				
12	Mener du at Jylits har gått på bekostning av andre fag?				
13	Mener du at JYLITS har ført til at elevene har kommet i bedre form				
14	Opplever du at JYLITS har ført til at elevene har fått bedre selvtillit i forhold til kropp/utseende				
15	Mener du at JYLITS har bidratt til at elevene er mer konsentrerte og læringsvillige				
16	Opplever du at elevene mestrer de fleste JYLITS-aktivitetene				
17	Opplever du at elevene gjennom JYLITS har fått mer lyst til å drive fysisk aktivitet?				

18-21. Vurder følgende spørsmål om nytten av JYLITS-prosjektet

		Ikke i noen grad	I liten grad	I middels grad	I stor grad
18	Har JYLITS bidratt til økt bruk av tur- og aktivitetsområder				
19	Har JYLITS bidratt til utvikling av nye aktivitetsarenaer i Tasta bydel?				
20	Har JYLITS bidratt til at din form er blitt bedre?				
21	Har JYLITS ført til at du ønsker å trene mer?				

22. Opplever du at hele lærerpersonalet ved din skole deltar aktivt i JYLITS-prosjektet?

1	Ja, alle lærerne ved vår skole
2	Ja, de fleste lærerne ved vår skole
3	Nei, bare halvparten av lærerne ved vår skole
4	Nei, bare et fåtall lærere ved vår skole

23. Vil du anbefale andre skoler å ha 1 time fysisk aktivitet hver dag?

0	Ikke i det hele tatt
1	I svært liten grad
2	I ganske liten grad
3	I middels grad
4	I ganske stor grad
5	I svært stor grad

Her kommer noen spørsmål om din egen fysiske aktivitet det siste året.

Vi skiller mellom daglig fysisk aktivitet og samla aktivitet for uka.

Samla aktivitet for uka inkluderer for eksempel en lengre søndagstur.

24 Utenom skoletida: Hvor mange timer per dag driver du med fysisk aktivitet?

Med fysisk aktivitet menes et bredt spekter av aktiviteter som inkluderer fra alt fra rusleturer til trening. Dersom du for eksempel går eller sykler til arbeid eller butikken er det inkludert.

1	Opptil en 1/2 time
2	Mellom 1/2 og 1 time
3	Mellom 1 time og 1,5 timer
4	Mellom 1,5 og 2 timer
5	Mer enn 2 timer

25 Utenom skoletida: Hvor mange timer i uka driver du med fysisk aktivitet?

Med fysisk aktivitet menes et bredt spekter av aktiviteter som inkluderer fra alt fra rusleturer til trening.

Dersom du for eksempel går eller sykler til arbeid eller butikken er det inkludert.

1	Opptil 2 timer
2	2-3 timer
3	4-5 timer
4	6 -7 timer
5	Mer enn 8 timer

Vedlegg 5 Populasjoner og svarprosent

Lærer Populasjon – bruttoutvalg

Navn	Populasjon	Antall svar	Prosent
Byfjord	30	12	40
Tasta	28	20	71
Tastarustå	50	23	46
Tastaveden	22	11	50
Teinå	35	17	48
Vardenes	32	19	59
Åmøy	4	1	25
Samlet	201		

Populasjon JYLITS

1.-4 klasse	= 855 elever
5.-7. klasse	= 719 elever
8.-10. klasse	= 660 elever
<u>Samlet</u>	<u>= 2234 elever</u>

Bruttoutvalg

5.-7. klasse	= 719 elever
8.-10. klasse	= 660 elever
<u>Samlet</u>	<u>= 1379 elever</u>

Populasjon

Navn	Populasjon	Svar	Svarprosent
Byfjord	159	88	55
Tasta	190	128	67
Tastarustå	323	256	79
Tastaveden	279	219	78
Teinå	236	214	90
Vardenes	178	96	54
Åmøy	14	11	79
Samlet	1379		

Vedlegg 6 – Spørsmåls guider til ulike aktører

Individuelle telefonintervjuer guide 1

Idrettsrådet
Universitetet i Stavanger
Fysioterapi
Stavanger kommune

1. Hvor mye tid, ressurser og kostnader har gått med til å administrere prosjektet
2. Hvordan har prosjektet fungert
3. Hvorvidt er organiseringen av prosjektet hensiktsmessig
4. Hvordan oppfatter du prosjektets måloppnåelse (resultater/effekter)
5. Hvordan har det tverrfaglige samspeillet fungert og hvilken effekt det har hatt for måloppnåelsen
6. Hvilken rolle bør styringsgruppen spille i det videre arbeidet
7. Hvilken rolle bør den kommunale styringsgruppen spille videre?

Individuelle telefonintervjuer guide 2

Rektorer i Tasta bydel

1. Hvordan har prosjektets retningslinjer og mål blitt tolket og implementert
2. Hvordan har den enkelte skole organisert arbeidet for å nå prosjektets mål
3. Hvilke virkemidler har den enkelte skole benyttet for å gjennomføre prosjektet og nå målene
4. Hvilken betydning har strategien med ”tverrsektorielt samarbeid” hatt for måloppnåelsen, ut fra deres ståsted
5. (Hvor mye tid, ressurser og kostnader har gått med hos den enkelte skole for å gjennomføre prosjektet, bruk av eventuelt tildelte midler)
6. Hvilke erfaringer og refleksjoner skapes rundt innretningen og innholdet i prosjektet og dets betydning i forhold til eventuelle virkemidler for å få opp den fysiske aktiviteten
7. Kan det tenkes å være forskjeller i forhold til utfordringer på ulike trinn (barnetrinnet, mellomtrinnet, ungdomstrinnet), hva er likhetene og forskjellene i hvordan det jobbes og hva kan man lære av hverandre
8. Hvilken rolle bør styringsgruppen spille i det videre arbeidet
9. Hvordan har samarbeidet med idrettslag og frivillige organisasjoner fungert
10. Hvilken betydning har tid og læring underveis i prosjektet hatt (et slikt prosjekt må ha et visst tidsperspektiv for å kunne innarbeides i skolens helhetlige planer)

Individuelle telefonintervjuer guide 3

Frivillige organisasjoner
Lokale idrettslag

1. Hvor mye tid, ressurser og kostnader har gått med for å gjennomføre prosjektet

2. Hvilke erfaringer og refleksjoner rundt innretningen og innholdet i prosjektet og dets betydning i forhold til eventuelle virkemidler for å få opp den fysiske aktiviteten til elevene (nytter det?)

Telefonintervju med foreldre

Samtalespørsmål:

- 1) Hvor mange ganger i uken har ditt barn Jylits eller kroppsøving/gym?
- 2) Hvilke aktiviteter driver elevene på med i Jylits?
- 3) Synes ditt barn at disse aktivitetene passer for han/hun
- 4) Har dere snakket om andre alternativer til aktiviteter som kunne brukes i Jylits?
- 5) Tror du Jylits har positive eller negative effekter, i så fall kan du gi eksempler på noen (følg opp med eksempler hvis de ikke har noen forslag)?
  - Konsentrasjon, læringsmiljø
  - Trivsel på skolen
  - Velvære
  - Fysisk aktivitet utenom skolen
  - Kjennskap til nærmiljøet
  - Forhold til naturen
  - Venner, bli kjent
  - Negative konsekvenser for elever som ikke mestrer aktiviteter
- 6) Har dere som foresatte fått nok informasjon om jylits?
- 7) Har dere hatt muligheten/ønsket å komme med innspill til hvordan jylits drives og organiseres?
- 10) (For foresatte med ungdomskoleelever) Synes du det virker som at barnet ditt har innflytelse på hva jylits skal være på skolen?

Gruppeintervju barn i småskolen

Introduksjon

Det er meningen at alle skolene i Tasta bydel, der dere hører til, skal ha minst en time gym, eller fysisk aktivitet som mange kaller det, hver dag. Stavanger kommune har bedt oss fra Østlandsforskning - der jeg jobber - å undersøke hva dere som er elever synes om gym/fysisk aktivitet. Derfor er jeg her for å høre deres mening.
- om bruk av lydopptak

Presentasjonsrunde

Tema for samtalen:

- Hvordan trives dere på skolen?
  - Hva er gøy ?
  - Hva er ikke gøy?

- Venner på skolen?
- Hvordan er det i timene? (bråk, rolig?)

- Hva gjør dere i timene med gym/ fysisk aktivitet?
  - Hva av dette er gøy?
  - Hva er ikke gøy?
  - Hvem er dere sammen med da? (andre enn til vanlig, blir kjent med nye?)

- Hva gjør dere når dere ikke er på skolen?
  - (Trening/ aktiv lek)?
  - Noe av det samme som i gymmen / noe av det dere har lært i gym?

**Evaluering av Jysla Løye i TastaSkolen
Et prosjekt om fysisk aktivitet i skolen**

Rapporten er utarbeidet av Østlandsforskning på oppdrag fra Stavanger kommune. Målet har vært å analysere i hvilken grad man har nådd målene med JYLITS-prosjektet; og om prosjektet bør videreføres. JYLITS er et samarbeid mellom kommunen, skolene og idretten/frivillige organisasjoner. De overordna målene med JYLITS er alle elever i Tastaskolene skal ha minimum en times fysisk aktivitet per dag og at Skolene tilrettelegger for et variert idretts- og friluftstilbud i løpet av skoledagen. Resultatene samla tyder på at man ikke har nådd målet om en times fysisk aktivitet for alle per dag, men våre data viser en relativt høy fysisk aktivitet forbindelse med JYLITS. JYLITS har gitt økt trivsel i skolen og elevene har prøvd ulike fysiske aktiviteter. Lignende aktiviteter bør innføres i andre skoler.

**ØF-rapport nr.: 04/2007
ISBN nr.: 978-82-7353-606-5**